Dzisiaj 14 stron

Wydanie główne

Cena 20 groszy

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

A B C

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chełmikowski wiadomości potocznych Bogdan Piotrowski, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 411 P

Poznań, piątek dnia 8 września 1933

Rok XXVIII

Poznań, 7 września.

W Niemczech a w Polsce

Kongres partji narodowo-socjalistycznej w Norymberdze był — trzeba to sobie jasno powiedzieć — wyrazem wielkiego entuzjazmu, jaki dziś ogarnia całe Niemcy. Różni korespondenci pism zagranicznych, np. paryskiego „Matina", usposobieni zasadniczo niechętnie do objawu hitleryzmu, nie mogli powstrzymać się w swoich sprawozdaniach z Norymberji od dania wyrazu silnemu wrażeniu, jakie wywarło na nich zamanifestowanie tam potężnego napięcia uczuć, a nawet wręcz religijnego mistycyzmu, opanywującego dziś całą Rzeszę.

Niemcy przeszły przez rewolucję narodową. Hitleryzm był wyrazem powstania niemieckiego przeciwko klęsce i powojennemu upośledzeniu. W ruchu narodowo-socjalistycznym rolę zasadniczą odegrały też czynniki uczuciowe oraz irracjonalne, i one, a nietyle program partji, nadały całemu prądowi wielką siłę ekspansywną, która w myśl wskazań nowej wiary, porywa naród do egzaltacji, mogącej doprowadzić bardzo daleko. Hitler jest nietylko czynnym i widocznym wodzem, osobiście kierującym swoim ruchem, ale ponadto stał się prorokiem, w którego Niemcy wierzą.

Nasz współpracownik w Berlinie stale zwraca uwagę na mistyczną oraz irracjonalną stronę hitleryzmu i stara się odtworzyć w korespondencjach swoich istniejące w Niemczech nastroje oraz entuzjazm, który czyni z ruchu hitlerowskiego prąd o nieobliczalnych możliwościach, zmierzający do wydobycia z narodu niemieckiego jak największej siły, z zamiarem użycia jej w celach realnych i na zimno obmyślonych.

My tu, zwłaszcza na zachodzie Polski, musimy sobie dokładnie zdawać sprawę z rozwoju stosunków w Niemczech i wiedzieć dobrze, co się tam dzieje, myśli i czuje. Obserwując trzeźwo hitleryzm, jako prąd — czy nam się to podoba, czy nie — odrodzenia Niemiec pod niejednym względem, musimy pamiętać, że i entuzjazm, panujący w Niemczech, jak i przeobrażenia, jakie tam następują, czynią z Rzeszy Niemieckiej siłę narastającą i coraz lepiej zorganizowaną, która nietylko nie wyrzekła się swoich planów zewnętrznych, ale jeszcze mocniej je zaakcentowała. To wszystko, co się dzieje obecnie w Niemczech na wewnątrz, ma umożliwić w przyszłości konkretne plany zewnętrzne.

Mimo skierowania obecnie przez Berlin głównej uwagi na Austrję, mimo odprężenia, jakie nastąpiło w oficjalnych stosunkach polsko-niemieckich, mimo poprawności tych stosunków, nikt w Polsce nie może się łudzić, jakoby Niemcy wyrzekły się swoich planów na wschodzie. Postawa jak najbardziej czujna z naszej strony jest dziś wskazana więcej, niż kiedykolwiek, gdyż mamy obecnie do czynienia z narodem, opanowanym przez silne bardzo nastroje, które z łatwością mogą wyładować się przeciw jego sąsiadom.

Obserwując entuzjazm niemiecki, patrząc na wiarę, jaka ogarnęła Niemcy, chciałoby się widzieć również po stronie polskiej taki sam entuzjazm, taką samą wiarę i zapał, podobne lub szybsze nawet narastanie sił narodowych, które byłyby zdolne stanowić przeciwwagę dla hitlerowskiej fali niemieckiej. Entuzjazmowi niemieckiemu należałoby przeciwstawić entuzjazm polski, tak jak organizującej się sile narodowej niemieckiej — narodową siłę polską. Tymczasem największym dziś brakiem w życiu polskiem jest właśnie nieobecność entuzjazmu. Martwota, zniechęcenie, znużenie chciałyby wciskać się dziś wszędzie. Dlaczego tak się dzieje? Na to Czytelnik zna odpowiedź. Ze swej strony stwierdzamy, że same kierownicze sfery obozu rządzącego skarżą się nieraz na brak entuzjazmu dla swoich poczynań we własnych nawet szeregach, gdyż „w trudzie i w mozole", jak mówił niedawno p. Sławek, muszą one przeprowadzać swoje plany.

Ale cóż się temu dziwić, skoro naczelny organ „sanacji" „Gazeta Polska" w artykule „Mesjaniści" przekpiwa ruchy, oparte na momentach irracjonalnych i uczuciowych, a za dobra stronę naszych stosunków uważa to, że, choć i u nas nie brak „mesjanistów", to nie mają oni jednak wpływów na rządy. Nie chcemy podejmować polemiki na temat „mesjanistów", zwłaszcza, że określenie nie jest szczęśliwe, a samo postawienie sprawy przez „Gazetę Polską" bardzo płytkie i bardzo dziwne w organie piłsudczyków, którzy skądinąd uważają się za spadkobierców aż romantycznej tradycji...

Stwierdzamy tylko, że dobę obecną charakteryzuje upadek racjonalizmu i bałwochwalczego kultu rozumu, który okazał się mimo wszystko za słaby, aby opanować obecną sytuację. Stąd rozwój kierunków irracjonalnych, opartych głównie na wierze. Gdy ludzie przestają wiedzieć, zaczynają wierzyć, albo giną. A wiara, zwłaszcza zbiorowa, wywołuje entuzjazm i mistycyzm. I ona umożliwia najlepiej nietylko przetrwanie trudności, ale i dokonanie rzeczy wielkich.

Jesteśmy dziś ciągłymi świadkami realizowania się rzeczy, które trzeźwym rozumom wydawały się niemożliwe. Sądzimy, że te zjawisko nie ominie również Polski. Lepszą jest dziś w każdym razie pozycja tych ruchów, których podstawy wydają się irracjonalne, niż tych, dla których wyłącznym autorytetem jest suchy, zimny, lecz jak często omylny rozum ludzki.

Jedno jest wszakże pewne: Polsce potrzebna jest fala entuzjazmu, zapału i wiary. Ale to jest uwarunkowane wielu bardzo rzeczami...

Płomienie rewolucji szerzą się na Kubie

Armja zaczyna wypowiadać posłuszeństwo — Rząd rewolucyjny traci panowanie nad sytuacją — Rozruchy o masowym charakterze rosną

Nowy Jork (Tel. wł.) Według doniesień z Havany sytuacja wewnętrzna w kraju jest wciąż niewyjaśniona. Władza narazie znajduje się w rękach rewolucjonistów, są jednak pewne poszlaki, że armja, prowadzona przez zbuntowanych podoficerów, niezupełnie słucha rozkazów swych nowych dowódców.

W wielu miejscowościach, nie wyłączając stolicy, zdarzają się wypadki rozluźnienia dyscypliny i jawnego buntu. Często jest się świadkiem publicznej sprzedaży przez żołnierzy karabinów oraz innej broni, przyczem cena kupna nie przekracza 10 dolarów za sztukę.

W porcie stołecznym były ostatnio próby szantażu i wystąpień wywrotowców. M. i. usiłowali zradykalizowani robotnicy wedrzeć się na pokład amerykańskiego statku „Morrocastle" i wykraść dyrektora amerykańskiego towarzystwa „United Fruet", który znajdował się tam wraz z rodziną. Przeszkodzili jednak temu delegaci wspomnianego towarzystwa i interwencja posła brytyjskiego, który zagroził sprowadzeniem marynarzy ze stojących w sąsiedztwie statków amerykańskich.

Z wielu innych miejscowości donoszą również o wzrastających wpływach elementów wywrotowych i radykalnych.

Waszyngton. (PAT.) Z Kuby nadchodzą niepokojące wiadomości dowodzące, że rząd rewolucyjny przestaje panować nad sytuacją. W masach ludności wzrasta wrogi nastrój w stosunku do cudzoziemców.

Dwaj obywatele amerykańscy zmuszeni byli szukać schronienia na pokładzie parowca angielskiego. Dwie rafinerje cukru, będące własnością obywatela amerykańskiego zostały zajęte przez zrewoltowany tłum.

Grupa uzbrojonych studentów wpadła do rezydencji płk. Mendieta, byłego burmistrza Hawany, poszukując ukrywających się przed tłumem zwolenników dawnego systemu. W mieszkaniu wielu wybitnych osobistości kubańskich dokonano rewizyj.

W Santa Clara dyrektor amerykańskiego towarzystwa, Hunter Hicks, uciekł przed wzburzonym tłumem na pokład handlowego statku angielskiego.

Rada rewolucyjna ogłosiła odezwę zapewniającą, że porządek będzie utrzymany a dowództwo nad armją powróci do rąk mianowanych przez rząd zwierzchników.

Hawana. (PAT.) Rada rewolucyjna sprzeciwiła się wszelkiej interwencji amerykańskiej i powzięła uchwałę usunięcia z nowej konstytucji poprawki Platta upoważniającej Stany Zjednoczone do czuwania nad utrzymaniem ładu i porządku publicznego na Kubie.

Hawana. (PAT.) W kołach politycznych liczą się z możliwością nowego przewrotu. Liczba niezadowolonych stale wzrasta. Nowe władze rewolucyjne usunęły z zajmowanych stanowisk wielu doktorów, sędziów i urzędników. Istnieje obawa, że b. prezydent Kuby, gen. Mendocal przygotowuje się do dokonania nowego zamachu stanu.

Wśród znacznej części studentów, którzy w przewrocie odegrali dużą rolę, panują nastroje nieprzychylne dla obecnego rządu rewolucyjnego, który siłą obalił prezydenta Cespedesa. — Wśród żołnierzy panuje również niezadowolenie.

Dziewięć wyroków śmierci w Niemczech

Berlin. (Tel. wł.) Dziś w południe zapadł wyrok w procesie przeciwko 12 oskarżonym komunistom w Duesseldorfie.

Nadzwyczajny trybunał przysięgłych skazał 9 oskarżonych: Schmidta, Arnstedta, Mazgaja, Tibulskiego, Rohlesa, Eggerta, Herperta i 2 in. na karę śmierci; Łukasz dostał 15 lat ciężkiego więzienia. Dwóch oskarżonych Essera i Manza trybunał uwolnił z powodu braku dostatecznych dowodów winy.

Dziewięciu skazanych na śmierć otrzymało ponadto kary ciężkiego więzienia.

Zgon wybitnego brytyjskiego męża stanu

Dziś zmarł w Londynie lord Grey, długoletni minister spraw zagr. Wielkiej Brytanji

Londyn. (PAT.) Dzisiaj o godz. 6 rano po prawie całotygodniowej agonji zmarł lord Grey, przeżywszy lat 71. W ciągu ostatnich trzech dni lord Grey był bez przerwy nieprzytomny i nie przyjmował już żadnych pokarmów.

Lord Grey był jednym z najwybitniejszych i najbardziej typowych polityków angielskich z okresu przedwojennego. W ciągu 11 lat, od 1905—1916 Grey był ministrem spraw zagranicznych Wielkiej Brytanji w rządach liberalnych i jemu przypadło w udziale kierownictwo polityki zagranicznej w okresie, gdy W. Brytanja zadecydowała o przystąpieniu do wojny światowej.

W ostatnich 10 latach lord Grey zupełnie usunął się od czynnego życia politycznego trawiony chorobą oczu i zajmował jedynie honorowe stanowisko w partji liberalnej.

Lord Grey cieszył się wielkim autorytetem w sprawach międzynarodowych, na których tematy ostatnio kilka razy występował, zajmując stanowisko potępiające Niemcy. Lord Grey był wielkim estetą i polityką zagraniczną zajmował się raczej z amatorstwa.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych

Warszawa (Tel. wł.) Ministerstwo skarbu opracowało projekt rozporządzenia, znoszącego system koncesyjny sprzedaży wyrobów monopolu tytoniowego.

Sprzedaż tych wyrobów, zarówno detaliczna jak i hurtowna, ma być wolna od wszelkich ograniczeń. Wystarczy zwykłe zawiadomienie władzy skarbowej, że dane przedsiębiorstwo zamierza taką sprzedaż prowadzić.

Rozporządzenie ma wejść w życie niebawem.

Dyskusja i jej skutki

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego").

Berlin, 6 września.

Kwestja żydowska zajęła dużo miejsca w przemówieniach przywódców hitlerowskich w Norymberdze. Nic w tem dziwnego, jeżeli się zważy, że prąd hitlerowski rozpoczął w tej sprawie politykę, odbiegającą jaskrawo od polityki wszystkich innych krajów i wywołał nią burzę na całym świecie. Hitlerowcy nie zamierzają jednak pomimo to odstąpić od obranej linji politycznej i to tembardziej, że ma ona swe źródło w najbardziej zasadniczych podstawach ich ideologji.

Zamiar wytrwania z jednej strony a z drugiej wytoczona im przez Żydów na forum opinji międzynarodowej walka zmusza ich jednak do obrony, a przedewszystkiem również do kontrakcji propagandowej. Nic więc dziwnego, że zużyli kongres partyjny w Norymberdze do wytłumaczenia swojego stanowiska. Wogóle zaś walka hitlerowców z Żydami może się stać przez rozpoczęcie — z konieczności — dyskusji nad tą sprawą na forum międzynarodowem, pierwszem stadjum oficjalnego wyłonienia się kwestji żydowskiej na całym świecie, bez względu na to, że dzisiaj opinja jest dla hitlerowców naogół w tej sprawie nieprzychylna.

Dotychczas bowiem — przyznajmy to otwarcie — kwestję żydowską traktowano na szerszem forum bardzo wstydliwie. Były tu i ówdzie grupy, które ją podnosiły, jednak nie była to kwestja niejako oficjalnie dyskutowana. Sami Żydzi starali się wszelkiemi siłami o to, żeby możliwie mało o nich mówiono. To też sprawy te istniały, ale niejako pod powierzchnią. Mówić o nich wprost uchodziło na forum międzynarodowem za rzecz, która nie jest w dobrym tonie, a wogóle szkodzi w karjerze. Żydzi usiłowali stworzyć sugestję, że sprawa żydowska została ostatecznie załatwiona przez proklamowanie idei rewolucji francuskiej i rozwój stosunków na tej podstawie w ciągu XIX wieku. Kto wogóle zaczynał przypominać istnienie kwestji żydowskiej, ten z punktu widzenia takiego stanowiska stawał się „wstecznikiem".

Wojna hitlerowców z Żydami i kontratak Żydów właśnie na terenie opinji międzynarodowej za jednym zamachem przełamał milczenie. Żydzi sami przez obranie terenu walki skutecznie się do tego przyczynili. I sam fakt rozpoczęcia dyskusji jest dla nich — chociażby narazie odnosili sukcesy — w wysokim stopniu niekorzystny. Dyskusja musi bowiem zwrócić uwagę na dużo rzeczy, o których dotychczas milczano skwapliwie. Nie wyjdzie to Żydom na dobre.

Rzecz ciekawa, że hitlerowcy zdają sobie z tego doskonale sprawę. Mówiąc o ataku propagandy żydowskiej na Niemcy, Goebbels oświadczył, że

„spróbowało ono (żydostwo) zmobilizować przeciwko nam świat, zawsze w tej tajemnie żywionej nadziei, że mogło będzie odzyskać stracony teren. Nadzieja ta jest nietylko zwodna, ale zawiera ona dla żydostwa szereg ciężkich i groźnych niebezpieczeństw, albowiem nie można było uniknąć, by przy rozwinięciu tego zagadnienia poddano dyskusji nietylko jego negatywne („sein Wider"), ale też jego pozytywne („sein Für") strony na całym świecie, i by w ten sposób dyskusja sama przybrała takie rozmiary, jakie w bliższej i dalszej przyszłości mogą mieć jak najbardziej nieprzyjemne skutki dla całej rasy żydowskiej."

Sprowadzając zaś przeciwieństwa do zasadniczych różnic rasowych i przytaczając słowa Ryszarda Wagnera, że Żyd jest „plastycznym demonem rozkładu" oraz zdanie Theodora Mommsena, który widział w Żydach „ferment dekompozycji", Goebbels przeciwstawił Żydowi „człowieka rasy aryjskiej, jako człowieka twórczego" i dodał: „Póki żydostwo upatrywało siłę swoją w anonimowości, nie narażała się prawie na niebezpieczeństwo. Z chwilą, gdy porzuciło tę anonimowość, zagadnienie jego rasy i przeznaczenia weszło w stadjum ostre i domagało się jakiegokolwiek rozwiązania."

Zdanie to powtórzył Goebbels raz jeszcze, mówiąc o radykalnem skrzydle żydowskiem, które głównie pchało do akcji:

„Ono to dopiero poddało problem żydowski dyskusji, a gdzie się nad nim dyskutuje, tam skutki dla tych, których on (problem ten) dotyczy, mogą być tylko katastrofalne. Siła żydostwa polega na jego anonimowości. O ile ją naruszy, poniesie tylko szkodę."

Rzecz inna, że trudno się dziwić Żydom, iż się bronią. Jakkolwiekbądź się jednak rzeczy mają, fakt rozwinięcia problemu żydowskiego na forum światowem w całej jego rozciągłości nie ulega wątpliwości. I na tem polega polityczne znaczenie walki hitlerowców z Żydami dla całego świata, a dla poszczególnych narodów tembardziej, im głębiej u nich właśnie sięga to zagadnienie.

Zarządzenia antyżydowskie uzasadniał poza tem zarówno Goebbels, jak też Rosenberg opanowywaniem Niemiec przez Żydów. W stolicy Niemiec — wołał Goebbels — doszło do tego, że podczas gdy Żydzi wynoszą 1 proc ludności Niemiec, zaledwie co piąty prawnik był Niemcem, że stan lekarski, sfery uniwersyteckie i wogóle wszystkie zawody umysłowe opanowane były przez Żydów. To samo mówił Rosenberg, który stwierdził, że Żydzi stanowili w Berlinie 70 proc. adwokatów, że w prawie wszystkich szpitalach berlińskich procent lekarzy Żydów wahał się między 60—90 proc., że wszystkie wielkie banki były w ręku Żydów, że prasa Berlina i Frankfurtu kierowana była prawie wyłącznie przez Żydów i że tym sposobem nad całem życiem narodu na wewnątrz i na zewnątrz panowała obca rasa.

Tego nie mógł zdaniem przywódców hitlerowskich znieść żaden naród, mający poczucie godności własnej. Reakcja musiała nastąpić. Pogłębia ją oczywiście przemyślana jako podstawa ideowa teorja rasowa, o czem pisaliśmy już w zeszłych korespondencjach.

JERZY DROBNIK.

Niemcy a Polska w czasach prehistorycznych

Pierwsza rozprawa dzieła zbiorowego „Deutschland und Polen", napisana przez profesora uniwersytetu berlińskiego Wilhelma Unverzagta, mówi nam o prehistorji „przestrzeni wschodnio-niemieckiej". Zdaniem autora t. zw. kultura łużycka nie była słowiańską lecz illiryjską; po niej panowała na naszych ziemiach zachodnich kultura germańska. Szczepy germańskie, od końca wieku II po nar. Chr. począwszy, wędrowały stąd powoli w kierunku wschodnim i południowym. Dawne ich siedziby zajęli Słowianie dopiero w VI wieku po Chr. Nie wszyscy jednakże Germanie odeszli. Resztki pozostały.

Oto znane zasadnicze tezy nauki niemieckiej. Nie będą one nas tu bliżej zajmowały, gdyż przeciwne im tezy polskie są również powszechnie znane.

Na uwagę zasługują wywody autora, dotyczące panowania polskiego nad ziemią lubuską, czyli nad ziemią, położoną na zachód od Frankfurtu nad Odrą. Ważne to przejście przez Odrę było obwarowane silnie już w epoce t. zw. kultury łużyckiej. Prof. Unverzagt badał w r. 1926 grodziska, położone na północ i południe od Frankfurtu. Możemy się więc od niego dowiedzieć ciekawych rzeczy. Otóż przez Odrę w okolicy Frankfurtu przeprawiali się ludzie już w młodszej epoce kamiennej, czyli na 3 tysiące lat przed nar. Chr. Około roku 1000 przed Chr. ludność kultury „łużyckiej" założyła grodzisko w Lossow, na południe od późniejszego Frankfurtu; wybór tego miejsca dowodzi wybitnego zmysłu strategicznego u założycieli grodziska. W 500 lat później grodzisko zostało opuszczone; oba wybrzeża Odry zostały zajęte przez Germanów, którzy fortyfikacji w Lossow pozwolili się rozpaść. Na jej miejscu zaczęli Germanie składać ofiary ze zwierząt, a także i z ludzi, w studniach głębokich na 8 metrów. Zdaniem autora było to narodowe święte miejsce Semnonów, opisane przez Tacyta.

Obwarowania w Lossow zostały odbudowane przez Słowian pod koniec wieku VII lub na początku VIII. Równocześnie założyli Słowianie nową fortyfikację na północnym cyplu wyżyny dyluwjalnej, stanowiącej ziemię lubuską, w dzisiejszej wsi Reitwein. Obie te fortyfikacje broniły przejścia frankfurckiego aż do końca wieku X, czyli przez lat 300, dopóki nie zostały zniszczone około r. 1000 przez Polaków, zajmujących ziemię lubuską. Zdaniem autora owymi Słowianami, których Bolesław Chrobry wyparł z tej ziemi, byli Lutycy.

Po opanowaniu lewego brzegu Odry pod Frankfurtem zdobywcy polscy ufortyfikowali nadzwyczaj silnie całą przestrzeń od Lossow aż do Reitwein. Ośrodkiem tej potężnej linji obronnej był Lubusz, mający znakomite pod względem strategicznym położenie. Tu mieli swoje siedziby: polski dowódca wojskowy i biskup polski. Na gruzach spalonych w Lossow i Reitwein fortyfikacyj założyli Polacy mniejsze, ale bardzo silne obwarowania. W taki to sposób utrwalił Bolesław Chrobry panowanie polskie nad środkową Odrą na ćwierć tysiąca lat, gdyż dopiero w połowie XIII w ziemia lubuska została stracona dla Polski.

Tyle nam mówią o Bolesławie Chrobrym, jako budowniczym państwa polskiego, świadectwa bezpośrednie, niepodejrzane, odkopane przez uczonych niemieckich niedaleko od stolicy dzisiejszego państwa pruskiego i niemieckiego...

Prof. Unverzagt kończy swoją rozprawę tezą, która staje się motywem przewodnim całej książki: kulturę przynieśli do Polski koloniści niemieccy. Jak przed nimi w Polsce wyglądało? O tem — pisze autor — pouczają nas odkopane szczątki grodów w Santoku (o czem niedawno informował czytelników „Kurjera" prof. Józef Kostrzewski) i w Opolu: budowle powstały na grubych warstwach ubitego gnoju; odór, roztaczający się dziś jeszcze z gruzów, odkopanych przez uczonych niemieckich, daje dokładne wyobrażenie o ówczesnych stosunkach kulturalnych, jakie panowały nawet w siedzibach książąt słowiańskich w czasach kiedy nad Renem i w środkowych Niemczech powstawały wspaniałe katedry romańskie. Zważywszy to — pisze autor — zrozumiemy, jakiemi to zdobyczami kultury mogli Niemcy służyć Polakom. Oto ów motyw przewodni całej książki.

Wiadomo, że nad Renem stali się Niemcy dziedzicami wspaniałej kultury rzymskiej. Podkreśliła to bardzo silnie druga z rzędu rozprawa w omawianej tu książce, napisana przez Hermana Aubin p. t. „Podstawy historyczno-geograficzne stosunków polsko-niemieckich". A co zostawili Germanie Polakom nad Odrą? Co stworzyły owe resztki Germanów, które mimo wędrówek ludów pozostały na miejscu, jak twierdzą Unverzagt, Holtzmann i inni? Czego oni nauczyli Słowian i Polaków? Czyżby tylko tego, jak się sporządza „ubity gnój"?

DR. A. WOJTKOWSKI.

Walki w protestantyźmie niemieckim

W Berlinie obradował synod generalny kościoła ewangelickiego. W czasie wyborów i dyskusyj doszło do gwałtownych scysyj. W imieniu opozycyjnej grupy „Ewangelja i naród" zgłaszano kilkakrotnie protesty z powodu niedopuszczenia do głosu przedstawicieli mniejszości.

Podczas debaty nad kwestją ustanowienia biskupstw krajowych zapanowała atmosfera niezwykle napięta. Doszło do ostrych starć słownych, przyczem padały słowa „zdrada kraju", „obozy koncentracyjne" i t. d. Przedstawiciel Związku Reformowanych domagał się m. in., aby zgłaszane wnioski rozpatrywane były również z punktu widzenia ich skutków zewnętrzno - politycznych, gdyż prawdopodobne jest, że rządy starać się będą wyzyskać każdą okazję, aby rozwiązać swe stosunki ze Staropruską Unją Ewangelicką.

Burzliwe sceny wzmogły się, gdy przystąpiono do dyskusji nad ustawą o urzędnikach i duchownych, zawierającą m. in. „paragraf aryjski" i warunek „prawomyślności narodowej". Hitlerowscy „Deutsche Christen", stanowiący większość, po przystąpieniu do głosowania nad wnioskami, zażądali usunięcia z sali przedstawiciela grupy „Ewangelja i naród", proboszcza Kocha za to, iż przygotowania do ustawy urzędniczej nazwał „nieteologicznemi" i uznał za nieodpowiadające normom kościelnym. Przy ogólnej wrzawie i zamieszaniu przedstawiciele grupy „Ewangelja i naród" opuścili salę obrad.

Po przerwie przyjęto na posiedzeniu nocnem projekt ustawy wymaganą większością 2/3 głosów. Urzędy obsadzone zostały wyłącznie przez przedstawicieli ruchu „Deutsche Christen".

Na zakończenie synodu biskup krajowy Mueller wygłosił przemówienie, zwrócone do ewangelików niemieckich, żyjących poza granicami Rzeszy. Mówca wspomniał o walce, toczącej się na terenie okręgu kłajpedzkiego, poczem, zwracając się do współwyznawców ze Śląska i Gdańska, zapewnił ich, że kościół pomagać im będzie w ich walce o narodowość. Biskup Mueller zaprotestował wkońcu przeciwko traktowaniu ewangelików niemieckich w Rosji Sowieckiej, wzywając ewangelików niemieckich do przyjścia im z pomocą.

Koniec niemiecko-narodowych w Gdańsku

Przywódca gdańskiej Partji Niemiecko-Narodowej b. prezydent p. Ziehm, ogłosił wczoraj deklarację, w której stwierdza, że polityczny rozwój wypadków w wolnem mieście uniemożliwia owocną pracę polityczną Partji Niem.-Narodowej i że wobec tego partja ta się rozwiązuje. Sam Ziehm podkreśla dalej zasługi nacjonalistów w dotychczasowej historji wolnego miasta i wezwał swych kolegów partyjnych, by w dalszej swej pracy wspomagali senat hitlerowski w jego ciężkich zadaniach.

Równocześnie została opublikowana deklaracja prezydenta senatu Rauschninga, w której przyjmuje fakt rozwiązania Partji Niemiecko-Narodowej do wiadomości i zapewnia, że żaden z dotychczasowych członków tej partji z powodu swej przynależności do niej nie będzie gorzej traktowany.

Wybory w Związku Prasy Zagranicznej w Berlinie

W tych dniach odbyło się w Berlinie walne zebranie Związku Prasy Zagranicznej. Związek ten liczy przeszło stu członków, reprezentujących prawie wszystkie poważniejsze pisma całego świata.

Na porządku obrad były między innemi wybory nowych członków zarządu. Na miejsce dotychczasowego prezesa związku Edgara A. Mowrera, korespondenta „Chicago Daily News", który obejmuje stanowisko korespondenta swego pisma w Tokio, wybrano prezesem Normanna Ebbutta, kor. „Times'ów" (Londyn). Do ściślejszego zarządu wybrano również korespondenta „Kurjera Poznańskiego" i „Gazety Warszawskiej", Jerzego Drobnika.

„Myśl Narodowa"

Do najwybitniejszych wydarzeń w naszem życiu umysłowem czasów ostatnich należy Międzynarodowy Kongres Historyków, który teraz odbył się w Warszawie. Cały świat zainteresował się historją Polski, a z drugiej strony wzmogło się w naszem społeczeństwie zainteresowanie historją. „Myśl Narodowa" trafnie oceniając znaczenie kongresu, poświęciła mu wiele miejsca w paru ostatnich zeszytach. Nr 38 (z 3 września) połowę zajęły sprawozdania z kongresu niezwykle interesujące, pisane przez ludzi fachowych. Ogólny rzut oka na prace kongresu wyszedł z pod pióra znanego historyka K. M. Morawskiego p. t. „Klio w gościnie u Syreny".

W ostatnich zeszytach zasługuje na uwagę praca zasłużonego działacza prof. Stefana Surzyckiego p. t. „Karta z dziejów rosyjskiego wychowania państwowego w Polsce". Wychowanie wtedy było też... państwowe.

Z jesienią nadchodzi czas zaopatrywania się w pisma. „Myśl Narodowa" powinna być w każdym domu. Kwartalna prenumerata z przesyłką 9 zł. Wpłata na konto P. K. O. Nr. 3.105.

„Nadrzemieślnicza" organizacja

Lwów (Tel. wł.) Lwowskiej izbie rzemieślniczej i lwowskiemu związkowi cechów — obok wojewódzkich referatów przemysłowych i rady izb rzemieślniczych — przybyła ostatnio nowa organizacja nadrzędna w postaci „sekcji rzemieślniczej", uzależnionej od miejscowego BBWR.

Na odbytem onegdaj posiedzeniu grupy rzemieślników w ratuszu wiceprez. Irzyk przedstawił program działalności tej „sekcji", który ogranicza się do opinjowania wszelkich memorjałów, projektów, bolączek, kroków interwencyjnych organizacyj rzemieślniczych we Lwowie, pozostawiając pracę izbie rzem. i cechowi.

Stronnictwo Narodowe

KOŁO STARE MIASTO

Zebranie plenarne z referatem p. posła Witkowskiego odbędzie się w piątek, 8 b. m. o godz. 20 w sali p. Pohlowej.

O liczne i punktualne przybycie prosi Zarząd.

Krajowy konkurs lotniczy

ŁUCK—LWÓW—KROŚNO

Lwów. (PAT.) Dziś między godziną 6.30 a 8 rano przeleciało przez Lwów 16 samolotów, biorących udział w krajowym konkursie lotniczym.

Wszystkie samoloty, które wczesnym rankiem wystartowały z Łucka, przybyły do Lwowa. Na szlaku tym nie zanotowano żadnych wypadków. Po zaopatrzeniu się w materjały pędne i oliwę, samoloty wystartowały w dalszą drogę w kierunku Krosna.

WYPADEK „RWD 4"

Wilno. (PAT.) Z Baranowicz donoszą o szczegółach wypadku, jakiemu uległ aparat „R. W. D. 4", oznaczony nr. 18, pilotowany przez Sołtykowskiego.

Samolot w odległości 6 klm. od lotniska w Baranowiczach runął z wysokości 100 m. Widziano, jak z aparatu wypadły 2 czarne punkty Jak się później okazało, odpadła najpierw maska silnika a później sam silnik.

Lotnicy szczęśliwym zbiegiem okoliczności ocaleli, jakkolwiek pil. Sołtykowski jest kontuzjonowany a pasażer Kubiczak lekko potłuczony. Karetką pogotowia odwieziono ich do szpitala w Baranowiczach.

Niezwykła transmisja radjowa

Radjosłuchacze byli świadkami aresztowania w Rostowie nad Donem prelegenta w chwili przemawiania do mikrofonu

Berlin (Tel. wł.) Niezwykłą transmisję radjową zorganizowano onegdaj w Rosji sowieckiej. Radjosłuchacze byli mimowolnymi świadkami aresztowania w czasie audycji prelegenta radjowego w chwili wygłaszania przez niego mowy, przyczem cały przebieg tego aresztowania został wiernie oddany przez mikrofon.

Zajście wydarzyło się w mieście Rostowie nad rzeką Donem, skąd radjo moskiewskie transmitowało posiedzenie miejscowego „kołchozu". W chwili kiedy szef zbożowy tego kołchozu i zarazem delegat chłopów zaczął przemawiać przez mikrofon, przystąpił do niego wśród ogólnego poruszenia na sali urzędnik GPU i oświadczył, że aresztuje prelegenta. Całe zajście słuchacze zupełnie wyraźnie słyszeli w swych odbiornikach.

Następnie urzędnik GPU podszedł do mikrofonu i zwracając się do radjosłuchaczy wyjaśnił, że Kurtin (tak się nazywał aresztowany), nie wykonał całkowicie swego obowiązku, nie nadsyłając dostatecznej ilości zboża do urzędu i wskutek tego wydany został nakaz aresztowania go. Będzie odpowiadał za to przed sądem, który rozstrzygnie o dalszym losie. Następnie Kurtina odprowadzono do więzienia, a na jego miejsce wybrało posiedzenie nowego przewodniczącego i transmisja oraz obrady potoczyły się dalej, jakby się nic nie stało.

Napad podagitowanych robotników na policjanta

Wywiadowca w obronie własnej ranił czterech napastników

Warszawa (Tel. wł.) Wczoraj wieczorem, kiedy robotnicy fabryki wyrobów papierowych „Franaszek" wychodzili z fabryki, zaczął do nich przemawiać jakiś agitator komunistyczny.

Stojący w pobliżu wywiadowca policyjny Kozłowski usiłował mówcę aresztować, jednakowoż robotnicy rzucili się na wywiadowcę i poczęli go bić. Kozłowski dobył rewolweru i dał kilka strzałów, któremi zostali ranni 4 robotnicy. P. Kozłowski również ma kilka ran tłuczonych. Na huk strzałów z komisarjatu nadbiegła policja. Robotnicy się rozbiegli, kilka osób aresztowano. (w)

Katastrofalna susza w Anglji

Brak paszy i wody dla bydła — Liczne pożary

Londyn (PAT). Posucha w Anglji przybiera znowu katastrofalne rozmiary. Wszelkie nadzieje na deszcz, który w ubiegłym tygodniu padał tylko w ciągu jednej nocy, są daremne.

We wielu częściach Anglji niema paszy dla bydła i daje się odczuwać brak wody.

Susza powoduje także groźne pożary. Ostatnio zapaliło się pole w pobliżu słynnego obozu wojskowego Aldershot. Spaliły się na przestrzeni 4 mil krzewy, wrzosy i kaczeńce. Pożar groził zniszczeniem pobliskiej małej wioski. 2 tys. żołnierzy z Aldershot otoczyło płonące pola i podjęło systematyczną akcję gaszenia pożaru. Spłonęła też bażantarnia, przyczem 3.000 bażantów padło ofiarą ognia.

Żywcem zasypani górnicy

Katastrofa w kopalni „Modrzejów" — Pięciu ludzi odciętych od świata

Sosnowiec. (PAT.) W kopalni „Modrzejów" w Niwce (pow. będziński) wydarzyła się katastrofa górnicza.

Wskutek załamania się stropu 5 górników zostało zasypanych. Wszczęta natychmiast akcja ratunkowa trwała całą noc. Dotychczas nie dotarto jeszcze do miejsca, w którem przypuszczalnie znajdują się nieszczęśliwi górnicy.

Akcja ratunkowa trwa nadal.

Cena na głowę Einsteina

Londyn. (PAT.) „Daily Herald" donosi, że hitlerowska organizacja Fehme na której czele stoi notoryczny morderca Heines, umieściła na liście tych, których należy zgładzić profesora Einsteina i naznaczyła cenę 1 000 f. szt. za cenę jego głowy. Prof. Einstein przebywa obecnie w Belgji.

Rokowania z Dollfussem

Londyn (PAT). „Daily Herald" zamieszcza wiadomość o zakulisowych usiłowaniach, mających na celu zalagodzenie tarć między Hitlerem a Austrją.

Dzięki pośrednictwu włoskiemu, w Szwajcarji odbył się szereg spotkań między emisarjuszami Hitlera i Dollfussa. Jak twierdzi dziennik, w odbywających się w Zurychu rozmowach z ramienia Dollfussa bierze udział członek Landbundu Schumy. Dziennik nazywa te rozmowy rokowaniami pokojowemi Hitlera z Dollfussem.

Pożyczka wewnętrzna

Warszawa (Tel. wł.) O godz. 11 w sali posiedzeń Senatu odbyło się posiedzenie komitetu obywatelskiego, w sprawie pożyczki wewnętrznej.

Posiedzenie zagaił dłuższem przemówieniem marszałek Senatu p. Raczkiewicz, poczem wybrano prezydjum komitetu z marsz. Raczkiewiczem na czele. Na zakończenie referat o pożyczce wygłosił min. skarbu Zawadzki.

O puhar Gordon Benneta

Nowy Jork. (PAT.) Dotychczas brak wiadomości o polskim balonie „Kościuszko", jak również i o balonie amerykańskim Bowermana, które wystartowały wraz z 4 innymi w dniu 3 b. m. z portu lotniczego Chicago.

W zawodach balonów kulistych o puhar Gordon Bennetta brało udział ogółem 6 aparatów.

Sensacyjny proces

Lwów (Tel. wł.) Równocześnie z zapowiedzianym na dzień 18 września b. r. w sanockim sądzie okr. procesem faktycznych i moralnych sprawców skrytobójczego mordu na ś. p. Chudziku, — odbędzie się w Samborze proces o zabójstwo ś. p. Hołówki. W procesie tym na ławie oskarżonych zasiądą trzej terroryści z O. U. N. (Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów): Baranowski, Bunij i Motyka, którzy brali udział w zamordowaniu ś. p. posła Hołówki. Osk. Motyka znany jest z procesu straconych za napad na pocztę w Gródku Jagiellońskim, Biłasa i Danyłyszyna.

Bezpośrednio po procesie o zabójstwo ś. p. Hołówki odbędzie się drugi z serji zapowiedzianych procesów o napad na pocztę w Truskawcu, w którym znowu występują na pierwszy plan straceni Biłas i Danyłyszyn, a ponadto grupa terrorystów z O. U. N z osławionymi Łabówką, Łocuniakiem i Petriwem.

Wymienione procesy stanowić będą — obok dalszych zapowiedzianych — epilog akcji sabotażowej i terrorystycznej O. U. N. na terenie borysławskiego Zagłębia Naftowego w roku ubiegłym. (P.)

Rewizje i aresztowania wśród Ukraińców

Lwów (Tel. wł.) Jak donosi nieskonfiskowana prasa ruska, w ub. sobotę policja przeprowadziła trzygodzinną rewizję w lokalu redakcji i administracji pisma „Nowyj Czas", organu secesjonisty z UNDO, p. Palijewa. Ponadto przeprowadzono rewizję w redakcji skrajnie nacjonalistycznego tygodnika „Nasz Kłycz". W obu wypadkach zakwestjonowano liczny materjał redakcyjny, zwłaszcza korespondencję.

Równocześnie przeprowadzona została rewizja w „ukraińskim" domu akademickim przy ul. Supińskiego. Poza tem, po przeprowadzonych rewizjach, policja dokonała licznych aresztowań w Kosowie i Stanisławowie. (P.)

Lwowska izba rolnicza

Lwów (Tel. wł.). Powołana do życia rozporządzeniem Prez. Rzplitej lwowska izba rolnicza rozpoczęła już swe czynności przy ul. Kopernika 20. Komisarzem do czasu przeprowadzenia wyborów został inż. Zdz. Krzyżewski. Biura Izby obejmują następujące referaty: hodowli bydła, trzody, drobiu, rybactwa, ogrodnictwa, sadownictwa, przysposobienia rolniczego, kół gospodyń, organizacji gospodarstw przodujących i referat ekonomiczny.

Organem izby są „Wiadomości Lwowskiej Izby Rolniczej". (P.)

„Mineapolis"

Filadelfja (PAT). Wczoraj opuszczono na wodę nowy krążownik „Minneapolis" o pojemności 10 tys. tonn. Budowa krążownika kosztowała 11 milj. dol. „Minneapolis" jest 13-tym krążownikiem z ogólnej liczby 18, zaaprobowanych przez układ londyński.

Malarja w Jassach

Czerniowce. (PAT.) Okolice miasta Jassy zostały nawiedzone przez epidemję malarji. Według prowizorycznej statystyki, było do chwili obecnej około 12 tysięcy wypadków zachorzeń.

Ujęcie bandytów

Sosnowiec. (PAT.) Sprawcy napadu rabunkowego, dokonanego przed kilku dniami pod Sławkowem, na inspektora pracy inż Federowicza w Sosnowcu zostali ujęci. Są to Władysław Derejczyk i Stanisław Zapała.

Obaj byli organizatorami bandy, która projektowała dokonanie szeregu napadów w zagłębiu Dąbrowskiem. — Aresztowanych przekazano władzom sądowym.

Dalszy spadek abonentów telefonów

Warszawa (Tel. wł.). Według statystyki oficjalnej, spadek abonentów telefonicznych w r. 1932-gim trwał nadal, a nawet przewyższał pod tym względem rok 1931.

W r. 1931-szym spadek wynosił zaledwie 0.9 proc., a w r. 1932 prawie 6 razy tyle. Nie ulega kwestji, że w r. 1933 pochyła linja spadku nie została zatrzymana.

Zwracano władzom pocztowym już kilkakrotnie uwagę na konieczność obniżenia opłat, a przedewszystkiem na konieczność zwiększenia udogodnień w korzystaniu z komunikacji telefonicznej; tą tylko bowiem drogą można zwiększyć ich ilość i powiększyć dochody poczty.

Obozy koncentracyjne dla hitlerowców

Wiedeń. (PAT.) U kanclerza Dollfussa zjawiła się dzisiaj deputacja Tyrolczyków pod kierownictwem przywódcy Heimwehry dr. Steidlego z żądaniem utworzenia w Tyrolu obozów koncentracyjnych dla nar.-soc.

Bieg kolarski dokoła Polski

Wilno. (PAT.) Dziś odbył się następny etap biegu kolarskiego Wilno—Lida na trasie 125 km. Dystans ten zawodnicy przebyli przy pięknej pogodzie i sprzyjającym wietrze. Do mety zawodnicy przybyli niemal jedną grupą.

Pierwszy przybył Wasilewski 3 godz. 2 min., 2) Moczulski 3 g. 2.2 m., 3) Lipiński 3 g. 2.6 min. W ogólnej punktacji prowadzi Lipiński przed Oleckim i Wasilewskim.

Przepowiednia pogody na piątek: W nocy chłodno, mgły poranne, w ciągu dnia pogoda zmienna, temperatura bez zmian.

Kurs dolara. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 6.18 do 6.21 zł, w Gdańsku na Warszawę 6.08 do 6.20 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 212.00 zł, gotówką 210.00 zł, za 100 guld. gd. w dewizach 173.31 do 173.57 zł, gotówką 172.97 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 7. 9. 1933 r.

Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była spokojna.

Z pożyczek państwowych płacono w dalszym ciągu za 5% poż konwers. 49½% oraz za 4% premj dol. 47½—47.—.

Z papierów lokacyjnych P. Z. K. ofiarowano 4½% listy dol. amort. po 42.—, zaś obracano 4% listy zast. konwert. po 36¼; mniejszą ilość 4½% listów żytnich obracano po 5.45 w płaceniu, bez kwalifikacji do notowania.

Z akcyj bankowych poszukiwano Bank Polski po 83.— bez oddawców.

Ceduła Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominału)

5% pożyczka konwersyjna 49½% P.
4½% listy dolar. w złocie amort. P. Z. K. 42% O
4% listy zastaw. konw. ostempl. P. Z K. 36¼%.

(Kurs w złotych)

4% poż. premj. dol., serja III 47½—47.— P.
Tendencja spokojna.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 7. 9. 1933 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Ceny orjentacyjne

Żyto 60 tonn na odmiennych warunkach	13,75—14,25
Usposobienie spokojne.	
Pszenica nowa, zdatna do przemiału	20,50— 21,00
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	15,50— 16,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień 691 g/l	14.00— 14,50
Jęczmień 662 g/l	13,00— 14,00
Usposobienie spokojne	
Owies	12,50— 12,75
Usposobienie spokojne	
Mąka żytnia 65% wł work.	22,00— 22,25
Usposobienie spokojne	
Mąka pszenna 65% wł work.	34,50— 36,50
Usposobienie spokojne.	
Otręby żytnie	8,00— 8.50
Otręby pszenne	8,50— 9,00
Otręby pszenne (grube)	9,50— 10,00
Rzepak zimowy	34,00— 35,00
Rzepik zimowy	40,00— 41,00
Gorczyca	40,00— 42,00
Groch Viktoria	18,00— 22,00
Groch Folgera	21,00— 23,00
Mak niebieski	52,00— 55,00

Ogólne usposobienie spokojne.

Transakcje na odmiennych warunkach: pszenicy 90 tonn, jęczmienia 15 tonn, owsa 20 tonn, mąki żytniej 15 tonn, mąki pszennej 5 tonn, otrąb żytnich 75 tonn, otrąb pszennych 27.5 tonn, otrąb pszennych grubych 15 tonn otrąb jęczm. 15 tonn, grochu Victoria 15 tonn.

DO ZIEMI ŚWIĘTEJ – GRECJI I TURCJI

okrętem **„POLONIA“**. Odjazd **26 września i 10 października r. b.** — Ceny biletów **od zł. 600.—**

Inform. i sprzedaż biletów: ng 5 155

LINJA GDYNIA — AMERYKA — Warszawa, ul. Marszałkowska nr. 116.

W Poznaniu informuje szczegółowo i sprzedaje bilety okrętowe Polskie Biuro Podróży „Orbis“, plac Wolności 9 tel. 5218.

ng 5 314

Gospodarka miasta Gdyni

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Gdynia, we wrześniu.

Gdynia zajmuje w życiu całej Polski specjalne miejsce i dlatego rozwój i warunki bytowania tego jedynego polskiego miasta portowego interesują szeroki ogół społeczeństwa. Wiadomem i stwierdzonem przecież jest, że Gdynia powstała i żyje z wysiłków i funduszy całego narodu.

Przedewszystkiem uświadomić sobie trzeba, że miasto Gdynia jest, jak dotychczas, imprezą bardzo kosztowną i deficytową. Ludność napływowa, licząca około 35 000 głów, w dobrej połowie gnieździ się w barakach i różnych budach. Wśród mieszkańców miasta przeważa element, niezasiedziały i nieuchwytny, element który nietylko, że nie daje miastu dochodów, ale przeciwnie obciąża bardzo kasy miejskie.

Proces tworzenia warstwy obywatelstwa miejscowego posuwa się naprzód bardzo powoli. Liczni urzędnicy, przerzucani przez swoich zwierzchników z miejsca na miejsce, uważają pobyt w Gdyni za przejściowy etap w takiej lub innej karjerze. Istniejące kupiectwo detaliczne pracuje wyłącznie na podatki i opłatę szalonych czynszów za lokale sklepowe, a przedstawiciele wolnych zawodów są cieniutką warstewką miejscowego społeczeństwa, które zasadniczo składa się z robotników, względnie bezrobotnych i urzędników. Jedyną klasą społeczną, uprzywilejowaną pod względem materjalnym, są właściciele nieruchomości, szczególnie w śródmieściu. Tylko ci mogą powiedzieć, że wygrali w Gdyni wielki los. Kamienice w śródmieściu, na które w swoim czasie uzyskiwano bardzo wielkie i tanie kredyty, amortyzują się bez przesady w ciągu 4 do 6 lat. Mieszkania w Gdyni — bynajmniej nie luksusowe — gdzie jeden pokój kosztuje w stosunku miesięcznym 100 zł i lokale sklepowe po 450 zł, nie są unikatami.

Podobne zdzierstwo chociaż tylko w okresie sezonu letniego, uprawiają miejscowi hotelarze i restauratorzy. Przykładów, gdzie podwójny pokój na dobę kosztuje 45 zł (!), a szklanka herbaty na dancingu 2,75 zł przytoczyć można kilka. Mimo to miljonerów gdyńskich policzyć można na palcach, a majątek ich jest tak zdeponowany, że miasto nie ma prawie możności partycypowania w ich dochodach.

W takich warunkach musi pracować komunalna gospodarka finansowa. Z jednej strony olbrzymie wydatki na potężny aparat komisarycznej władzy, na nieodzowne inwestycje i na spłatę szalonych długów miejskich, zaciągniętych w ciągu ostatnich kilku lat, a z drugiej 35 000 kiepskich płatników i oglądanie się na pomoc ze strony państwa.

Od 1929 roku Gdynia miała już pięciu komisarycznych prezydentów i komisarzy rządu. Każdy z nich gospodarzył na swój sposób i na swój sposób starał się o rozwój Gdyni. Obecnie zadłużenie Gdyni wynosi 45 miljonów złotych, czyli teoretycznie na głowę mieszkańca 1 300 zł. Miljonowych tych długów, których oprocentowanie i spłata wymaga normalnie rocznie około 6—8 miljonów złotych, narobiła Gdynia w okresie pomajowym. Część zobowiązań miasta zdołał b. komisarz Zabierzowski zamienić na wierzytelności długoterminowe, ale samych weksli miejskich jest w obiegu na 8,5 milj. zł, a innych zobowiązań krótkoterminowych przynajmniej na drugie tyle.

W okresie ostatnich lat Gdynia dysponowała, poza sumą 45 milj. zł, które pożyczyła, dochodami własnemi w kwocie 25—30 milj. zł za czas 1927/33, oraz subwencjami i dotacjami, które wyniosły ponad 20 miljonów złotych. Razem, w ciągu sześciu lat, około 100 miljonów złotych.

Gdzie ugrzęzły te pieniądze?

Według preliminarza budżetu na rok 1933/34 miasto Gdynia posiada 17 ulic kompletnie wykończonych i 8 ulic i placów niekompletnie wykończonych. Koszty wykonania tych objektów wraz z urządzeniami kanalizacyjnemi i wodociągami, oraz ceną nabycia gruntów pod ulice i instalacją oświetleniową oblicza się na 11 900 000 złotych. W majątku nieruchomym miasta jest tylko kilka objektów, które według preliminarza dać mają dochód netto w skromnej sumie 90 000 złotych. Przedsiębiorstw miejskich, w które inwestowano około 30 miljonów złotych, czynne są tylko dwa: miejskie zakłady elektryczne i zakład wodociągów i kanalizacji; inne, jak zakład oczyszczania miasta i betoniarnia miejska nie dają dochodów, zaś Miejskie Towarzystwo Komunikacyjne powoduje dla miasta olbrzymie straty. W sumie przedsiębiorstwa elektryfikacyjne i kanalizacji mają dać Gdyni w bieżącym roku budżetowym pół miljona złotych dochodu. Nawet tę sumę, bardzo skromną w stosunku do miljonów włożonych w przedsiębiorstwa miejskie, uważać należy za optymistyczną, bo w poprzednich latach dochody wspólne tych przedsiębiorstw nie przekraczały 250 000 zł.

Z sumy 100 miljonów złotych Gdynia inwestowała około 50 do 60 miljonów, a resztę pieniędzy pochłonęła administracja, szkolnictwo, opieka społeczna itd. Rachunek możliwy jest tylko zgrubsza, bo stosunki panujące w gospodarce miejskiej, nie pozwalają na dokładne ustalenie dochodów i wydatków, uzyskanych i poczynionych w ciągu ostatnich lat. Najlepszym dowodem jest fakt, iż niewiadomo np. jakie było ostateczne wykonanie budżetu za rok 1932/33.

Zdawałoby się, że w tych warunkach oszczędność, posunięta do najdalszych granic, będzie obowiązywała komisaryczne władze miasta Gdyni. — Niestety cnota ta bardzo mało uwidacznia się w budżecie na rok 1933/34, który dopiero teraz, we wrześniu, z przeszło półrocznem opóźnieniem, przedłożony będzie komisarycznej radzie miejskiej.

Preliminarz budżetu wykazuje po stronie wydatków i dochodów sumę 14 360 000 zł. Po stronie wydatków najpoważniejszą pozycją, bo wynoszącą 4,2 milj. zł, jest spłata długów, a raczej tylko spłata procentów od wierzytelności. Po stronie dochodów jest subwencja skarbu państwa w kwocie 6 milj. zł, oraz suma 700 000 zł, które miasto chce uzyskać od adjacentów za pierwsze urządzenie ulic i placów publicznych. W inwestycjach miejskich pomocne są pożyczki, udzielone przez Fundusz Pracy (1 790 000 zł) na budowę głównego ujęcia wody w Rumji i budowę drogi do Witomina.

W dziale rozchodów bardzo zastanawiające są pozycje, które ze względów oszczędnościowych i innych winne być skreślone, lub przynajmniej poważnie zredukowane, np. remuneracje dla urzędników — 20 000, mieszkania w naturze dla urzędników 22 450, telefony zamiejscowe i telegramy 7 000, fundusz reprezentacyjny komisarza rządu 18 000, djety i koszty podróży 18 000, miejskie muzeum etnograficzne 8 500, orkiestra sezonowa 12 500 zł (200 zł dziennie!), policja budowlana 40 000, fundusz specjalny komisarza rządu w związku z utrzymaniem bezpieczeństwa publicznego (?) — 12 000, ankieta mieszkaniowa — 12 800 i wydatki „nieprzewidziane“ — 13 000 zł. Wyszczególnione są tylko bardziej rażące pozycje, bo co do innych sum to w każdym dziale możliwe są grube oszczędności. Gdynia ciągle musi pamiętać o tem, że ma szalone długi i że utrzymuje się na koszt ogółu. Dlatego niedopuszczalne są wszystkie zbytki i nadmierne wydatki. Władze komisaryczne niech ciągle pamiętają o tem, iż Gdynia ma tylko 35 000 mieszkańców, których większość jest bardzo biedna. Przy olbrzymim aparacie administracyjnym i technicznym, który kosztuje miasto miljony, wybudowano w Gdyni, w bieżącym sezonie budowlanym, tylko jedną kamienicę.

Wszyscy zdają sobie sprawę z tego, iż Gdynia ma przed sobą przyszłość, ale to jeszcze nie powód, żeby na rachunek tej dobrej przyszłości robić do 50 miljonów długów i gospodarzyć w ramach 15-miljonowego budżetu.

Gospodarki takiej nie zniesie Gdynia, ani naród.

FOB.

Widz: Ładnie się wybrał ze swoją czterdziestodniową głodówką, toć to każdy urzędnik potrafi.

O osiedlenie Żydów niemieckich w Palestynie

„Moment“ z 25 ub. m., informując o referacie dr. Rufina na kongresie sjonistycznym, poświęconym sprawie rozwiązania zagadnienia żydowskiego w Niemczech przez osiedlenie odnośnej części Żydów w Palestynie, m. in. donosi:

„Dr. Rufin porusza umowę, która została zawarta z rządem niemieckim w sprawie pozwolenia emigrującym z Niemiec Żydom zabrania z sobą poza 1 tys. f. szt. jeszcze towarów na kwotę 3 milj. mk. Umowa ta nie jest ograniczona żadnym terminem prekluzyjnym i może być wznowiona po wyczerpaniu kontyngentu pierwszych 3 milj. mk....“

Umowę tę w imieniu Żydów zawarł Samuel Kohen z Tel Awiw, członek org. „Poale Sjon“. (Członkiem jej był również dr. Arlosoroff, który zapoczątkował te pertraktacje z rządem niemieckim, za co został przez przeciwników zabity):

„Narady z rządem niemieckim trwały 2 miesiące i umowę tę potwierdzono w przededniu kongresu sjonistycznego.“

Jak się zachowują poszczególne grupy sjonistyczne na kongresie do tej umowy, wynika pośrednio z głosowania nad wnioskiem rewizjonistów (Żabotiński), aby kongres publicznie rozpatrzył sytuację Żydów w Niemczech. Większością 73 głosów przeciw 42 wniosek w komisji odrzucono. Odrzucono go również w plenum większością 260 głosów przeciwko 43.

„Moment“ z 27 ub. m. podaje krytykę zachowania się w tej sprawie kongresu, wypowiedzianą przez Żabotińskiego, na konferencji prasowej (zgórą 100 dziennikarzy):

„Jest to niezgodny, poniżający kompromis, który nie będzie poparty przez ludność żydowską w Erec Izrael. Ta ludność będzie nadal bojkotowała towary niemieckie, które będą tam wwiezione na podstawie tej umowy.“

Echa zajść w Łodzi

Donoszą z Łodzi, że w ubiegłą niedzielę miała się odbyć w Helenowie zabawa, zorganizowana przez Stronnictwo Narodowe w Łodzi. Zabawa nie odbyła się, gdyż władze nie pozwoliły na urządzenie tej imprezy. Zarządzenie to ma pozostawać w związku z niedawnemi zajściami antyżydowskiemi w Łodzi.

O prasie katolickiej

Na konferencji dziennikarzy katolickich w wielkiem seminarjum diecezjalnym w Chicago kardynał arcybiskup Mundelein wygłosił niedawno przemówienie, w którem zaznaczył m. in.:

„Miałem zjawić się coś na trzydziestu zebraniach w tem mieście, by wygłosić słowa powitania. Jedyne zaproszenie, jakie przyjąłem, pochodziło od katolickiego towarzystwa prasowego. Zrobiłem tak, ponieważ uważam prasę za szczególną gałęź Kościoła. Należy ona do nauczającego ciała Kościoła, Kościoła wojującego, i jest naszą radą obrony... Prasa katolicka ma trudną sytuację. Kto chce dużo zarabiać, nie idzie do niej. To, że nie jest ona celem żądnych powodzenia dziennikarzy, wychodzi jej w ciężkich czasach na korzyść; widzieliśmy to w ciągu ostatnich kilku lat. Zawsze utrzymywałem, że dziennikarz katolicki musi być idealistą, który winien mieć zadowolenie, że sieje, gdzie inni zbierają.“ (KAP)

Z RÓŻNYCH STRON POLSKI

Unormowanie nabożeństw w Gdyni

Wobec coraz liczniejszego napływu wycieczek do Gdyni, podajemy do wiadomości, że został ustalony definitywnie porządek nabożeństw w Gdyni. Mianowicie: w każdą niedzielę i każde uroczyste święto odbywa się msza św. o godz. 12 w kościele Serca Jezusowego. W kościele zaś parafjalnym na Grabówce odprawia się sumę o godz. 10,30. Po sumie kościół parafjalny jest do dyspozycji wycieczek, o ile kapłan towarzyszący wycieczkowiczom pragnąłby odprawiać mszę św. Kościół parafjalny na Grabówce jest odległy od dworca kolejowego o 10 minut drogi. (KAP)

Umowa zbiorowa w przemyśle lnianym i konopnym.

W tych dniach toczyły się w Częstochowie pod przewodnictwem przedstawiciela ministerstwa opieki społecznej rokowania w sprawie umowy zbiorowej dla oddziałów lnianych i konopnych fabryk włókienniczych. Podpisana została umowa zbiorowa przez pracodawców i przedstawicieli trzech organizacyj zawodowych robotniczych: Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego, Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w Polsce i Z. Z. Z. W myśl tej umowy płace podstawowe pozostały bez zmiany, natomiast zarobki akordowe zostały obniżone w granicach od 3 do 10%. Równocześnie został opracowany szczegółowy cennik płac dla pracowników w tych oddziałach.

700,000

osób w Polsce stale używa

MYDEŁKA do ZĘBÓW

i **PASTY** do ZĘBÓW

DENS MAJOLA

które idealnie czyszczą i bielą zęby, utrzymując je w zdrowiu usuwają osad, wzmacniają dziąsła oraz dezynfekują całą jamę ustną.

Dostać można we wszystkich **drogerjach i perfumerjach.**

ng 5 316

Z wizytą na Kahlenbergu

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego").

Wiedeń, 4 września.

Kahlenberg — historyczne wzgórze u bram Wiednia i historyczna nazwa znana każdemu Polakowi. Tutaj rozegrał się jeden z fragmentów owej „Odsieczy Wiedeńskiej", która imię Polski i walecznego rycerstwa polskiego wsławiła rozgłosem po całym świecie.

Tutaj to odbędą się w dniu 12 września rb. — jako w 250-tą rocznicę odparcia najazdu tureckiego — główne uroczystości, a między niemi pontyfikalna msza św., którą celebrować będzie J. Em. ks. kardynał-Prymas w otoczeniu licznych książąt Kościoła i reprezentantów narodów polskiego i austrjackiego.

Widok na Kahlenberg z ulicy Koblenckiej.

Stoimy więc przed bramą skromnego kościółka, by z jego murów starych wyczytać przeszłość i nasycić się atmosferą dziejowych wspomnień.

Nad wejściem rzuca się w oczy tablica marmurowa umieszczona w roku 1883 przez miasto Wiedeń z następującym napisem: Z tego wzgórza dnia 12 września 1683 r. Jan Sobieski Król Polski, cesarski Generał - Porucznik, książę Karol SX Lotaryński, Kurfirst Jan Jerzy III Saski i Maksymiljan Emanuel Bawarski, książę Jerzy Fryderyk Waldeck, Margrafowie Herman i Ludwik Badeński i inni dowódcy wojsk cesarza Leopolda I wyruszyli do walki z potęgą turecką dla oswobodzenia przez 61 dni ciężko zagrożonego miasta Wiednia. — Z wdzięcznem wspomnieniem tego sławnego zwycięstwa miasto Wiedeń dnia 12 września 1883". Pod wrażeniem tego napisu wchodzimy do kościoła. Odszukujemy jednego z Braci Zmartwychwstańców, który usłużnie objaśnia nam historję tego zabytku i nagromadzone w nim pamiątki.

Dowiadujemy się więc, że kościół pod wezwaniem św. Józefa zbudowany został przez OO. Kamedułów. Budowę jego rozpoczęto w roku 1636. Z notatek historycznych wynika, że pośród murów kościoła, rozłożył swój namiot książę Lotaryński Karol V i dał 10 września 1683 oblężonym Wiedeńczykom rakietą znać, że odsiecz polska nadciąga. Sobieski przybył na Kahlenberg w sobotę 11 września i zaraz odbył naradę z wszystkimi wodzami sprzymierzonych wojsk. Nazajutrz 12 września kazał król w tylnej kaplicy Aniołów Stróżów w zakrystji ustawić polowy ołtarz, przy którym Legat Papieski Marek z Aviano odprawił o 4 rano mszę św. Król osobiście służył do mszy św. i przyjął komunję św. z synem Jakóbem i innymi wodzami, poczem jako głównodowodzący wydał rozkaz wyruszenia przeciw wrogowi. Sobieski sam dowodził prawem skrzydłem i jego atak o godz. 2 popołudniu zadał decydującą klęskę wojskom tureckim, które poszły w rozsypkę, zostawiając cały obóz Kara Mustafy wraz ze sztandarem proroka w ręku króla. Dnia następnego podążył król w triumfalnym pochodzie do Wiednia i w kaplicy Matki Boskiej Loretańskiej odśpiewał z rycerstwem dziękczynne „Te Deum".

Ze wzruszeniem wchodzimy do kaplicy Sobieskiego, oddzielonej od zakrystji kratami i zasłoną. Mała kapliczka, zaledwie parę metrów kwadratowych, tchnie świeżością. Poza dwumetrowej grubości murami, pochodzącemi z tamtych czasów, wszystko jest nowszej daty. Dowiadujemy się znowu, że kaplica i kościół, znajdowały się przez długi czas w okropnem zaniedbaniu. Przechodziła też różne koleje. Po splądrowaniu przez Turków, została po zwycięstwie doprowadzona do porządku przez Kamedułów. Po rozpędzeniu ich w roku 1782 przez cesarza Józefa II był kościół przez kilkadziesiąt lat opuszczony przez wszystkich. W r. 1849 nabył go obywatel wiedeński Jan Finsterle i polecił kościół odnowić. Spadkobierca Finsterlego, dr. Gustaw Benischko oddał ten historyczny kościół w r. 1906 ks. ks. Zmartwychwstańcom polskim w Wiedniu. Od tego czasu kościół ten znajduje się pod polskim zarządem. Dzięki usilnym staraniom ówczesnego rektora ks. Jakóba Kuklińskiego i jego następcy ks. Wojciecha Niemiera, kościół i kaplicę przy pomocy prywatnych ofiar jak również poselstwa i konsulatu polskiego gruntownie wewnątrz i zewnątrz odnowiono.

Ozdobę kaplicy zaprojektował i wykonał prof. Jan Rozen ze Lwowa w r. 1930. Na dekoracje ścian składają się trzy obrazy. Na ścianie ołtarzowej obraz przedstawia nadciągającą burzę ze wschodu i Papieża Inocentego XI modlącego się o pomoc z nieba. Obraz drugi przedstawia legata papieskiego odprawiającego mszę św. i króla Sobieskiego służącego do mszy św. Obraz trzeci przedstawia św. Józefa patrona kościoła, św. Leopolda, patrona Austrji i św. Jana Kapistrana, który bronił Białogrodu przed nawałą turecką, przed którymi rycerz polski składa sztandar Mahometa zdobyty na Turkach przez Sobieskiego. Po lewej stronie znajduje się herb Jana Sobieskiego a naokoło herby ks. Lotaryngji, elektora saskiego Jana Jerzego III, elektora bawarskiego, Maksymiljana Emanuela i innych dowódców wojsk sprzymierzonych. Pozatem ściany kaplicy zdobi około stu herbów rycerzy polskich, którzy z Janem Sobieskim wsławili oręż polski. Nad wejściem do kaplicy znajduje się tablica z czerwonego marmuru z następującym napisem łac.: „Kaplicę tę, w której Marek z Aviano, Legat Papieża Innocentego XI, dnia 12 września 1683 r. o świcie odprawił mszę św. a Jan Sobieski król polski ministrował i przyjął komunję św. Zgromadzenie Zmartwychwstania P. N. J. Ch. w roku pańskim 1930 odnowiło i pięknie ozdobiło funduszami własnemi i dobrodziei, a szczególnie ofiarami członków rodów polskich, których przodkowie wraz z innemi wojskami chrześcijańskiemi w owym dniu pod Wiedniem za wiarę ojców walcząc odnieśli świetne nigdy niezapomniane zwycięstwo przy Bożej pomocy i pod dowództwem króla Jana III nad najsroższym nieprzyjacielem."

W zakrystji znajdują się ponadto w dwóch gablotkach pamiątki po Sobieskim z czasów odsieczy, a między niemi pałasz, którym walczył pod Wiedniem i monety z tego czasu. W przedsionku zaś wielki obraz bitwy pod Wiedniem, portret Sobieskiego oraz plany i mapy pola walk, ilustrujące pochód wojsk chrześcijańskich na rozłożony pod murami miasta obóz turecki.

Ciekawe te zabytki poleca się uwadze wszystkich tych, którzy przybędą do Wiednia na uroczystości Sobieskiego.

Zaznaczyć należy, że obecnym rektorem kościoła na Kahlenbergu a zarazem kościoła polskiego w Wiedniu jest ks. Stanisław Skwierawski, który też gorliwie krząta się około przygotowań podjętych na przyjęcie spodziewanych gości z Polski.

Opuszczając Kahlenberg pełni wrażeń i wspomnień historycznych, rzucamy okiem na rozpostarte w dole przed nami miasto, którego losy związane zostały po wieczne czasy z chwałą oręża polskiego.

WŁDYSŁAW DOMAŃSKI.

Fresk Rosena na Kahlenbergu: Król Sobieski służy do Mszy św legatowi papieskiemu Marco d'Aviano. Za nim Karol V książę lotaryński i elektor bawarski Maksymiljan Emanuel; w końcu syn królewski, Jakób.

Śp. dr. Jan Krzyżanowski

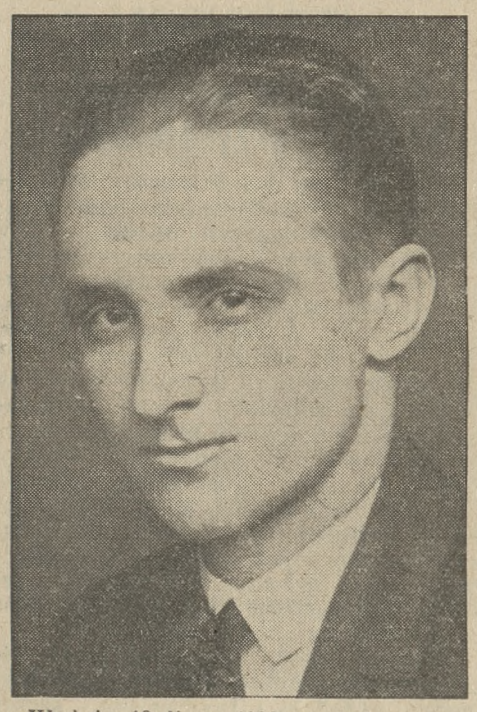

W dniu 19 lipca 1933 r. około godziny 12 w południe w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej na drodze z Kansas City do Santa Fe, w stanie Kansas, uległ nieszczęśliwemu wypadkowi samochód prof. uniw. krakowskiego dr. Heydla. W samochodzie tym jechał drogi serdeczny nasz Przyjaciel, śp. dr. Jan Krzyżanowski, kochany Janosik, który na skutek odniesionych ciężkich obrażeń zmarł tegoż dnia po przewiezieniu go do szpitala w Hutschinson. — Tragiczna katastrofa wydarzyła się właśnie w chwili, kiedy jechał na krótki czas do Los Angelos, gdzie miał przeprowadzić badania naukowe, aby w miesiąc później wyjechać z San Francisco przez Daleki Wschód w podróż powrotną do kraju ojczystego.

Śp. Janosik, odznaczający się głęboką kulturą duchową i zewnętrzną, stanowiący wzór prawdziwej pracowitości i pilności, którego świetlana postać pozostanie na zawsze w naszej pamięci, urodził się w roku 1904 w Krakowie. Pierwsze nauki pobierał w Krakowie, w Cannes i Genewie. Wojna zastała go w Południowej Rosji, w majątku dziadka, gdzie przebywał do roku 1917. Po wybuchu rewolucji wraz z rodziną przeniósł się do Odessy, gdzie uczęszczał do gimnazjum. Po zamknięciu gimnazjum przez bolszewików, aby uchronić się od wysłania w głąb Rosji, pracował jako robotnik portowy, jako stróż nocny, a wreszcie jako instruktor w szkole sowieckiej.

W roku 1921 rodzina pp. Krzyżanowskich zdołała przedostać się do kraju i zamieszkała w Poznaniu. Śp. Janosik rozpoczął tutaj zaraz pracę zarobkową i równocześnie przygotowywał się sam do matury, którą złożył w roku 1922. W tymże roku wstąpił na wydział prawny U. P., po ukończeniu którego rozpoczął dalsze studja na wydziale filozoficznym. Z początkiem r. 1931 jako uczeń profesora dr. Znanieckiego, uzyskał stopień doktora na podstawie pracy w zakresie socjologji, która go szczególnie interesowała. W czasie studjów pracował w Warszawie w minist. pracy i opieki społ. i w Poznaniu w Prokuratorji Generalnej. Praca w zakresie prawa nie zadawala go jednak, to też gdy w lecie 1931 otrzymał stypendjum fundacji Rockefellera, zdecydował się ostatecznie poświęcić pracy naukowej w zakresie socjologji. W r. 1931 wyjechał na studja do Niemiec, a w r. 1932 do Ameryki, gdzie w Yale University w New-Haven pod kierunkiem prof. Sapo brał żywy udział w seminarjum, w którem 15 młodych uczonych z różnych państw przeprowadzało badania na temat wpływu kultury na osobowość człowieka.

Nieoczekiwana śmierć przerwała pasmo jego życia. Odszedł w kwiecie swego męskiego wieku w chwili, gdy stał już u progu wielkiej sławy naukowej, którą zapowiadały jego poważne prace naukowe. Zdawał sobie jasno sprawę z celu, który sobie wytknął w życiu. Dążył do niego z taką energją i zapałem, że byłby przezwyciężył wszystkie przeszkody, któreby mogły stanąć mu na drodze. „Moim celem jest samodzielna i poważna praca naukowa, — pisze w swoich pamiętnikach — muszę i chcę sam z siebie wydobyć wszystko, co możliwem jest wydobyć." Odszedł w inny, lepszy świat i tam pozna prawdę, ku której dążył na ziemi, i jej piękno. Pozostawił po sobie spuściznę w postaci prac naukowych i głębokich uczuć, które poprzez grób będą go z nami na zawsze łączyły.

Szczerze wdzięczni jesteśmy Fundacji Rockefellera, dzięki której staraniom ciało śp. Janosika wróciło do kraju.

Śpij, kochany Janosiku, na ziemi ojczystej snem wiecznym, śpij w powadze swych głębokich i jasnych myśli, zjednoczony z nami na zawsze węzłami prawdziwej przyjaźni.

KOLEDZY.

Związek Młodych Narodowców

w Poznaniu

urządza **w niedzielę, 10 września r. b.** o godz. 12,30 w sali kino-teatru **„Metropolis"**

Uroczystą

Akademję Publiczną

z okazji 250 rocznicy zwycięstwa Sobieskiego pod Wiedniem

Przemówienia wygłoszą

X. Prałat Prądzyński i redaktor Jerzy Herniczek.

Na Akademję zapraszamy Obywatelstwo miasta Poznania.

Zarząd.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

KALENDARZYK

Czwartek, 7 września 1933

Słońce: wschód 5.13; — zachód 18.27; — długość dnia 13 godz. 14 min

Księżyc: wschód 19.03; — zachód 9.15; — po pełni.

Stan pogody według spostrzeżeń Instytutu Meteorologicznego Uniwers. Pozn.: Czwartek, godz. 7 rano: Temperatura powietrza niska plus 9 st. C., pogodnie, wiatr północno-zachodni, ciśnienie atmosferyczne wysokie 762 mm. — W ub. dobie temperatura najwyższa plus 21 st. C., najniższa plus 10 st. C.

Poziom wody w Warcie według notowań Państwowego Zarządu Wodnego: Wczoraj — 0.42 m, dzisiaj — 0.42 m.

Kal. rzk.: Jan M., Regina P. M.; jutro Narodzenie N. M. P.

Kal. słow.: Domosław; jutro Radosław.

Z POZNANIA

— * **Z Uniwersytetu Poznańskiego.** — Dyplom inżyniera rolnictwa uzyskali pp.: Edward Suchorski ze Spławia w woj. poznańskiem, Marjan Falkowski z Poznania, Zygmunt Stanisław Wyszyński z Koźmina w woj. poznańskiem Władysław Marcisiewicz z Niepołomic w woj. krakowskiem, Bożena Tłoczanka z Kórnika w woj. poznańskiem.

Dyplom magistra filozofji uzyskali w zakresie filologji polskiej — p. Felicjan Brzeskwiniewicz z Poznania, w zakresie filologji francuskiej — p. Feliks Piotrowski z Sierosławia (Pomorze).

— * **Oszukańcze środki lecznicze przeciwko chorobom zwierzęcym.** Ostatnio pojawiają się po wsiach oszuści, którzy, zapomocą zręcznej reklamy wprowadzając w błąd gospodarzy, ofiarują im środki przeciwko czerwonce i innym chorobom zwierząt. Niestety, w przeważnej części wypadków osobnicy ci potrafią nakłonić gospodarzy do zakupienia ofiarowanych „lekarstw". Po zastosowaniu środków „leczniczych" okazują się one zwykłemi, bezwartościowemi preparatami, wywołującemi u zwierząt objawy silnego zatrucia.

Należy przestrzec interesowane sfery rolnicze przed niebezpieczeństwem, grożącem ze strony grasujących oszustów nietylko kieszeni ludności rolniczej, lecz także stanowi zdrowotnemu zwierząt domowych. W odpowiednie środki lecznicze winni zainteresowani zaopatrywać się jedynie w aptekach i hurtowniach weterynaryjnych a nazwiska osób, ofiarujących (domokrążnie) środki lecznicze podawać do wiadomości właściwych władz dla umożliwienia pociągnięcia ich do odpowiedzialności karnej.

— * **„Victoria Regia" kwitnie.** Dzisiejszej nocy zakwitła po raz pierwszy w palmiarni poznańskiej królowa róż wodnych „Victoria Regia" pięknym białym kwiatem. Jutrzejszej nocy zakwitnie wspomniana roślina wodna kwiatem różowym. Dotychczas corocznie był w palmiarni tylko jeden okaz tego wspaniałego kwiatu. W tym roku po raz pierwszy powiodło się dyrekcji ogrodów miejskich wyhodowanie trzech kwiatów „Victorii", to też ilość kwiatów będzie duża i czas kwitnienia trwać będzie dłużej. Podczas wystawy przyrodniczej palmiarnia uprzystępniona będzie dla publiczności także wieczorem. (kl.)

— * **Zderzenie samochodu z rowerem.** Na ul. Karola Marcinkowskiego w Pleszewie kierowca samochodu wojskowego 4 pułku lotniczego w Toruniu kapral Marjan Leszczyński najechał na jadącego rowerem Tadeusza Szczerkowskiego z Grabia. Cyklista odniósł lekkie pokaleczenie, natomiast pasażer samochodu, szeregowiec Tadeusz Remus z 4 pułku lotniczego doznał poważniejszych obrażeń. (kl.)

— * **Przezorny aptekarz uchronił dziewczynę od samobójstwa.** Do pewnej apteki na Łazarzu zgłosiła się w tych dniach kobieta i zażądała lizolu. Ponieważ aptekarzowi zachowanie się jej wydawało podejrzane, wydał lizol, lecz silnie rozcieńczony. Za godzinę niedaleko apteki znaleziono dziewczynę na chodniku. Jak się okazało, wypiła ona zawartość buteleczki, lecz wskutek słabego działania trucizny upadła tylko na ziemię i stan jej nie przedstawia się zbyt groźnie. Wnikliwy w psychologię „klienta" aptekarz ocalił samobójczynię od niechybnej śmierci. (kl.)

— * **Palili się do siebie i zapalili... stóg.** W Grzybowie pow. wągrowieckiego, podczas odbywającej się tam zabawy, zapalił się stóg zboża na polach rolnika Stanisława Pruszyńskiego i spłonął doszczętnie. W toku dochodzeń ze śladów butów okazało się, że pod stogiem była pewna para zakochanych, która spowodowała pożar. (kl.)

— * **Na gorącym uczynku kradzieży roweru** p. Antoniemu Jesiczkowskiemu (ul. Bukowska 31) ujęto Franciszka Wieczorka z Ławicy i osadzono go w areszcie. (kl.)

— * **Samobójstwo).** Gazem świetlnym zaczadziła się Janina Dąbrowska (Wały Jana III). Lekarz pogotowia ratunkowego stwierdził zgon. Zwłoki przewieziono do zakładu medycyny sądowej. (kl.)

— * **Czyje rzeczy?** Na posterunku policji na Górczynie jest kasetka żelazna rozmiarów 35×25×15 cm. Kasetkę, rozprutą rakiem, porzucili prawdopodobnie nieznani włamywacze. — W komisarjacie III jest opona samochodowa i podwozie wózka ręcznego. Wspomniane przedmioty odebrać mogą ich prawi właściciele. (kl.)

Wystawa Zdrowia — Wielkie zjazdy

Odezwa prezydenta m. Poznania

Nadchodzą dni, które w obywatelstwie miasta Poznania wywołają echa szczęsne i radosne. Dnia 10 września 1933 obchodzić będziemy uroczyście 250-tą rocznicę odsieczy wiedeńskiej.

Na dzień 11 września zjadą do Poznania liczni goście zagraniczni, szczególnie z pobratymczej Słowiańszczyzny, celem uczestniczenia w zjeździe lekarzy i przyrodników polskich, połączonym ze zjazdem Związku Lekarzy Słowiańskich.

Dnia 12 września odbędzie się otwarcie zjazdu lekarzy i przyrodników polskich oraz otwarcie wystawy „Przyroda, Zdrowie i Opieka Społeczna". W uroczystościach dnia 12 września weźmie udział Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki, który obecnością swą uświetni to ogólnopolskie i słowiańskie święto naukowe, a którego powita całe mieszczaństwo z serdeczną miłością i czcią głęboką.

Obywatele! Dajmy wyraz szczęściu i radości z powodu przyjazdu Głowy Państwa do grodu naszego, oraz zadowoleniu swemu, że będziemy gościli przez kilka dni liczne rzesze uczonych, przybyłych do nas z całej Polski i z zaprzyjaźnionych krajów słowiańskich, przez wywieszenie chorągwi i dekorowanie wystaw w dniach 10 do 13 września 1933.

Prezydent miasta
(—) Ratajski.

Powitajmy serdecznie lekarzy i przyrodników!

Już za parę dni Poznań gościć będzie liczne rzesze przedstawicieli Nauki Polskiej, biorących udział w XIV Zjeździe Lekarzy i Przyrodników Polskich i w IV Zjeździe Związku Lekarzy Słowiańskich. Pisaliśmy już niejednokrotnie o znaczeniu Zjazdów tych, które od lat 50 reprezentują polską myśl naukową i polski trud, w rozlicznych gałęziach wiedzy, składających się na dwie olbrzymie dziedziny przyrody i medycyny. Obecny Zjazd, zaszczyt goszczenia którego przypadł na Poznań, staje się prawdziwą manifestacją nietylko sfer naukowych, biorących udział w Zjeździe z racji swego zawodu, lecz także i szerszych kół naszego społeczeństwa, które docenia znaczenie tej chwili.

Poznań, który niejednokrotnie witał w swych murach gości z zagranicy, powita radośnie i tym razem, szczególnie bliskich jego sercu przedstawicieli narodów słowiańskich: albowiem Zjazd Przyrodników i Lekarzy polskich łączy się ze Zjazdem Lekarzy Słowiańskich, którzy przybędą osobnym pociągiem w niedzielę około południa. Przyjazd Ich zamienić się winien w żywiołową manifestację naszych uczuć — braterstwa i gościnności i to tem więcej, że społeczeństwa słowiańskie witały nasze wycieczki w swoich krajach w sposób niezwykle serdeczny.

17 hal z eksponatami

Napływ wystawców na Wystawie Zdrowia w Poznaniu (od 12 września do 1 października 1933) jest bardzo znaczny. Zapełniono wszystkie 17 hal, stojących do dyspozycji wystawy, o metrażu ogólnym 48 000 m kw.

Prace techniczne dokoła odnowienia hal są w pełnym toku. Gruntownie odmalowano 21 000 m kw. ścian zewnątrz, przeszło 3 km rynien, 9 000 m kw. drzwi i okien. W halach budują się stoiska i wre gorączkowa praca. Około ⅓ wystawców jest już w Poznaniu. Od otwarcia wystawy dzieli nas jeszcze tydzień.

Wystawę otworzy osobiście P. Prezydent R. P. we wtorek, 12 września o godz. 12,30 w południe. Otwarcie wystawy nastąpi w westybulu reprezentacyjnym, gdzie w obecności 4 000 gości, po przemówieniu prezesa komitetu, prez. Ratajskiego, oraz przedstawiciela XIV kongresu lekarzy i przyrodników polskich P. Prezydent R. P. przetnie wstęgę. Na stoisku oficjalnem rządu Czechosłowacji P. Prezydenta powita komisarz z ramienia Rady Ministrów Czechosłowacji. Na stoisku Bułgarji Prezydenta Rzeczypospolitej powita prezydent miasta Sofji p. Oroschakoff. P. Prezydent zwiedzi najpierw stoiska oficjalne rządów, następnie dział nauki. Po zwiedzeniu działu naukowego przechodzi do hal poświęconych na przemysł, a następnie do działu miast, rzemiosła i instytucyj.

Sąd jest innego zdania

SPRAWA STOW. SAMOPOMOCY DORAŹNEJ

Znana jest Czytelnikom nie przebierająca w środkach akcja „sanacyjna", zdążająca do zawładnięcia Stowarzyszeniem Samopomocy Doraźnej i — jego majątkiem. „Wybrany" komisarzem Stowarzyszenia dr. Stolarzewicz na mocy tymczasowego zarządzenia sądu otrzymał prawo przejęcia od dotychczasowego zarządu akt i agend. W tej właśnie sprawie odbył się, jak to już donosiliśmy, proces przed sądem grodzkim o zabezpieczenie powództwa, przyznającego dr. Stolarzewiczowi wspomniane prawo przejęcia agend.

Proces zakończył się przegraną powoda, to jest dr. Stolarzewicza. W dniu 6 bm. sąd opublikował wyrok, oddaliwszy powództwo cywilne i nakładający koszta na dr. Stolarzewicza.

Co teraz zrobi dr. Stolarzewicz i ci, którzy dostarczają mu „natchnienia"?

Pociąg popularny do Wilna

Wyjazd pociągu popularnego do Wilna nastąpi 9 września b. r. o godzinie 15. Przyjazd do Wilna dnia następnego o godz. 5 rano. Wyjazd powrotny z Wilna 12 września o godzinie 20.45, przyjazd do Poznania 13 b. m. około godz. 11. W razie zgłoszenia się mniejszej ilości uczestników wyjazd nastąpi z Poznania 9 b. m. o godzinie 15.10, z przyjazdem do Wilna o godz. 7.20. Wyjazd powrotny z Wilna 12 b. m. o godz. 20.45, z Warszawy 13 b. m. o 17.20 i przyjazd do Poznania o godz. 22.50. Cena biletu z Poznania do Wilna i z powrotem 24 zł. Podróżni dojeżdżający z innych miejscowości do stacji wyjścia lub zatrzymania się pociągu popularnego, przy jednoczesnem wykupieniu biletu do Wilna, korzystają z 70 proc. ulgi dojazdowej.

Bilety na pociąg popularny do Wilna sprzedają kasy P. B. P. „Orbis", Tow. Wag. Sypialnych „Wag. Cooks Lits" i kasy biletowe na wszystkich stacjach dyrekcji poznańskiej. Tanie noclegi i wyżywienie w Wilnie zapewnia tamtejsze miejskie biuro turystyczne, które na życzenie organizuje również wycieczki po mieście i okolicach.

Z POZNAŃSKIEGO

— * **GNIEZNO.** (Zakończenie kursu organomistrzowskiego). Onegdaj zakończył się drugi kurs organomistrzowski. — Brało w nim udział 70 organistów z całej diecezji gnieźnieńskiej którzy z rąk ks. biskupa Laubitza otrzymali świadectwa. Uroczystość zakończenia kursu poprzedziło nabożeństwo po którem w sali Seminarjum Duchownego zebrali się uczestnicy kursu, aby przez usta p. Pietraszewskiego podziękować ks. biskupowi i wykładowcom za troskliwość i opiekę. W szczególności mówca podniósł duże zasługi dyr. Barczyńskiego, któremu kursiści wręczyli skromny upominek. Zebranie zakończyło serdeczne w tonie i treści przemówienie ks. biskupa Laubitza, który udzielił kursistom swego błogosławieństwa, a następnie rozdał świadectwa.

— * **GOSTYŃ.** (Przyjazd teatru). W niedzielę, 9 bm. zaprezentuje się na naszej scenie jeden z najpopularniejszych teatrów w Poznaniu Teatr Narodowy. Dyrekcja wystawia „Jana III Sobieskiego pod Wiedniem", a na przedstawieniu wieczorowem „Mazepę" Juljusza Słowackiego. W obydwóch sztukach wystąpi gościnnie Władysław Bracki.

— * **INOWROCŁAW.** (Magazyn towarowy w Gople okradziony). W nocy na 5 bm. niewykryci dotąd sprawcy okradli doszczętnie magazyn towarowy w Gople. Łupem złodziei padło kilka skrzyń z galanterją i tkaniną. Ogólna wartość skradzionych rzeczy przekracza 2 tys. zł.

— (Powiesił się). Fryzjer Michał Jędrzejewski, Błonie nr. 2, powiesił się na sznurze od bielizny w swojem własnem mieszkaniu. Powodem rozpaczliwego kroku był rozstrój nerwowy.

— (Kradzież w mieszkaniu dr. Znanieckiego). W nocy na niedzielę, 3 bm. niewykryci dotąd sprawcy zakradli się przy pomocy wytrycha do mieszkania znanego działacza narodowego p. dr. L. Znanieckiego i skradli niemal wszystką biżuterję. Straty są poważne.

— (Pożar podkładów kolejki powiatowej). W Chełmcach pod Inowrocławiem spaliła się z niewiadomych powodów większa ilość podkładów kolejki wąskotorowej. Podkłady były własnością cukrowni w Kruszwicy.

— (Kruszwica chce należeć do powiatu inowrocławskiego). Rada miejska m. Kruszwicy uchwaliła na swem ostatniem posiedzeniu rezolucję, w której domaga się ze względów gospodarczych przyłączenia miasta do powiatu inowrocławskiego.

— (Hakatystka lży armję polską). — Berta Bloch z Kwieciszewa, Niemka, odniosła się z nienawiścią do żołnierza 70 pułku piechoty z Pleszewa gdy ten nabierał wodę z jej studni i użyła wyrażenia, które ubliża armji polskiej. Hakatystka odpowie za zniewagę przed sądem grodzkim w Trzemesznie.

— * **JAROCIN.** (Dożynki). Kółko Rolnicze w Kotlinie urządziło 3 bm. tradycyjne dożynki.

— (Numeracja). Tutejsze gimnazjum otrzymało liczbę porządkową 770.

— (Karambol samochodowy). W ub. wtorek w godzinach rannych z powodu zepsucia się kierownicy wpadł przy wjeździe do miasta samochód osobowy P. Z. 46 508 na mur parkanowy domu p. Jana Dąbrowskiego i rozbił się. Wypadek nie pociągnął za sobą groźniejszych następstw.

KRATKI SĄDOWE

Za zniewagę i chęć szkodzenia - Epilog krwawego zajścia w Krotoszynie

Sąd Grodzki w Poznaniu ogłosił dnia 6 b. m. wyrok w sprawie Zarządu Banku Likwidacyjno-Kredytowego w Poznaniu przeciw b. urzędnikowi Zygmuntowi Szczepskiemu, mocą którego Szczepski skazany został z artykułu 255 k. k. za zniewagę w chęci szkodzenia Zarządowi, popełnioną pismem skierowanem do władz sądowych, na dwa tygodnie aresztu, karę pieniężną 200 zł oraz na ponoszenie kosztów sądowych. W motywach swoich sąd nadmienił, że niski wymiar kary zastosował jedynie dlatego, że oskarżony dotąd nie był karany.

* * *

W swoim czasie na ul. Ostrowskiej w Krotoszynie doszło do niesamowitej awantury pomiędzy p. Piotrem Kozłowskim a pijanym lokatorem również Kozłowskim. Do kłótni wmieszał się inny lokator, Michał Wilczur, który pobił Kozłowskiego Piotra. Przywołana policja położyła chwilowo kres zajściu, które kilka chwil potem znowu wszczął Wilczur. Wbiegł on do pokoju gospodarza, począł demolować mieszkanie i bić obecnych. Krewny właściciela mieszkania p. Brec wydobył z szafy rewolwer i strzelił do awanturującego się Wilczura, raniąc go w przedramię i w okolicę żeber.

Sprawa oparła się o sąd grodzki w Krotoszynie, który uwolnił oskarżonego od winy i kary, motywując wyrok tem, że oskarżony działał w obronie koniecznej.

Kanoldy wyrabia się z najszlachetniejszych surowców. Podstawą ich jest cukier i śmietana. Cukierki śmietankowe Kanolda zawierają 93% substancji odżywczych. Kanoldy są bardzo **zdrowotne!**

Nie tylko śmietankowe Kanoldy są doskonałe, wszystkie inne wyroby firmy Kanold także.

pz 1 280/81

— * **MOGILNO.** (Dur brzuszny). W Ciechszu, pow Mogilno zachorowała na dur brzuszny robotnica Pułrolnikowa, którą odstawiono do szpitala powiatowego w Strzelnie.

— (Niemowa zamierzała popełnić samobójstwo). Po awanturach i pobiciu się z matką staruszką, 42-letnia Adamczewska rzuciła się do stawu przy drodze do nadleśnictwa Miradz. Przechodnie zdążyli wczas zauważyć denatkę, którą wyciągnięto z wody już nieprzytomną, lecz po zabiegach przywrócono ją do życia.

— (Szajka złodziei rowerów pod kluczem). W ostatnich dniach okolice i miasta powiatu mogileńskiego nawiedzone były przez szajkę złodziei rowerowych, którzy dokonali licznych kradzieży rowerów. Policji trzemeszeńskiej udało się wreszcie przychwycić 3 złodziei w osobach Jana Frankowskiego z Trzemeszna, Michała Szablewskiego z Kozłowa i Tadeusza Owczarzaka z Osówca, u których podczas rewizji znaleziono większą ilość rowerów, pochodzących z kradzieży. — Złodziei aresztowano i osadzono w areszcie.

— (Strzelanie żniwne Bractwa Kurkowego) W ubiegłą niedzielę dorocznym zwyczajem urządziło miejscowe Bractwo Kurkowe strzelanie żniwne o zwycięstwo i o cenne nagrody I zwycięzcą został p Brauer Kajetan II — p Skubiszak Kazimierz. III — p Grabianowski Wiktor W strzelaniu o premje pierwsze miejsca zdobyli pp.: I — Skubiszak Kaz., II — Stosius Karol. III — Paprotny Jan

(m. m.)

— * **ROGOŹNO.** (Likwidacja szpitala). Sygnalizowana przez nas pogłoska o likwidacji szpitala znajduje obecnie swe potwierdzenie — jak bowiem dowiadujemy się, szpital miejski w Rogoźnie nie przyjmuje chorych już od 1 sierpnia br., jedna zaś ze sióstr Elżbietanek, pracujących w szpitalu, opuściła go z racji jego likwidacji.

(Pożar) W pobliskiem Budziszewku w zagrodzie p. Kissmana Ottona wybuchł z nieznanych dotąd powodów pożar, który strawił stodołę, chlew i szopę, oraz 30 wozów żyta i maszyny rolnicze. Straty ocenia się ogółem na 10 000 zł

(Kradzieże rowerów). W dniu 28. ub. mies na szkodę Ziółkowskiego Walentego z Damasławka skradziono rower, pozostawiony bez opieki na ulicy — W nocy z 1 na 2. bm skradziono na szkodę p Wiesława Mlarwala z Rogoźna rower męski, wartości 100 zł

— * **SZAMOTUŁY** (Poświęcenie sztandaru). Związek niższych pracowników Poczty, Telegr. i Tel. koło Szamotuły obchodził w ub. niedzielę uroczystość poświęcenia sztandaru

(Teatr i „Strzelcy"). Zespół Teatru Polskiego z Bydgoszczy przybył do naszego miasta i wystawił sztukę „Za wiarę i ojczyznę" By mieć murowane powodzenie, zaangażowano do współpracy tut „Strzelca" który zajął się rozsprzedażą biletów i dostarczył dla braku artystów 8 umundurowanych „obywateli" do pełnienia na scenie straży przy grobie nieznanego żołnierza. Za tę fatygę obiecano strzelcowi 25 proc z zysku na budowę świetlicy. — Sukces był też taki, że sala pełna była, pustych krzeseł, w kasie zaś wynosił stan gotówki niespełna 20 złotych... W przyszłości radzimy dyrekcji teatru dla odmiany poprosić Legjon Młodych względnie Orlęta, by znów z próżną sakiewką z Szamotuł wyjechać. (sc.)

— * **WRZEŚNIA.** (Teatr Narodowy) W piątek, 8 bm wystąpi gościnnie na scenie Teatru Narodowego bawiącego w naszem mieście świetny artysta scen poznańskich p. Władysław Bracki w dwóch wspaniałych rolach, a mianowicie w „Janie III. Sobieskim pod Wiedniem" gdzie kreuje rolę Sobieskiego i w „Mazepie" w roli wojewody.

— * **ŻERKÓW.** (Z rady miejskiej) Na zarządzenie starosty z Jarocina zwołane zostało na dzień 5 bm. nagłe posiedzenie rady miejskiej, które zagaił starosta, komunikując zebranym, że przybył osobiście w celu wysondowania opinji radnych co do utrzymania ustroju samorządowego Starosta przemawiał za tem, ażeby znieść ustrój miejski gdyż administracja wiejska będzie tańsza Rada miejska miała zdania podzielone Jako argument za utrzymaniem ustroju miejskiego wysunięto, iż Żerków jest miastem od r. 1229 i liczy 1560 mieszkańców Z drugiej jednak strony administracja miejska pożera 1/3 budżetu

— (Zniesienie inspektoratu Kontroli Skarbowej) Z dniem 1 bm. został zlikwidowany Inspektorat Kontroli Skarbowej na Żerków i okolicę. Inspektor Kosecki przesiedlony został na równorzędne stanowisko do Wrześni Tem samem został zlikwidowany najwyższy urząd państwowy, jaki posiadał Żerków.

Sprytna oszustka

Z Bydgoszczy donosi (fb): Na ulicy Królowej Jadwigi zdarzył się w biały dzień niezwykły wypadek.

Kilku emerytowanych pracowników kolejowych po otrzymaniu pensyj wstąpiło na pogawędkę i wódeczkę do jednej z restauracyj. Gdy wyszli na ulicę okazało się, że jeden z „kompanów" jest tak silnie „zalany", iż nie może się utrzymać na nogach.

Kiedy towarzysze jego nie mogli sobie dać z pijanym rady, podeszła nagle jakaś nieznana młoda kobieta i, oświadczając z płaczem, że jest córką pijanego, zaczęła wyrzekać, że każdy otrzymany grosz przepija i nic do domu nie przynosi. Przeszukała też kieszenie pijanego, zabrała mu wszystką pozostałą gotówkę oraz zegarek i zawezwała taksówkę, polecając odwieźć „ojca" na ul. Szubińską. Zanim usadowiono w taksówce pijanego, kobieta zniknęła. Gdy dojechano do Szubińskiej, stwierdzono, że ów pijany emeryt nigdy tam nie mieszkał.

Policja poszukuje sprytnej złodziejki

Projekt podziału powiatu ostrowskiego

Z Ostrowa donosi (n.): Rada pow. B. B. przedłożyła staroście projekt terytorjalnego podziału powiatu ostrowskiego. Według tego projektu powiat miałby być podzielony na 9 gmin zbiorowych z urzędami gminnemi w promieniu nie dalszym jak 7—8 klm. W projekcie tym przewidziane jest włączenie licznych gromad z powiatu pleszewskiego i kępińskiego I tak z powiatu pleszewskiego: Gałązki W., Gutów, Sobótka, Grudzielec, Borowiec, Wrześnica, Górzno, Bieganów i Bieganin; z pow. kępińskiego: Namysławki, Kaliszkowice Ołobockie i Kaliskie, Strzyżew, Biskupice, Zabor, Kotłów, Miksztat, Siedlin, Komorniki i Niedźwiedź.

Narazie jest to jeszcze tylko projekt.

Przeciw likwidacji pow. szubińskiego

Z Szubina donosi (bp): Niespodziewanie spadła na miasto nasze wiadomość o likwidacji powiatu szubińskiego. W Sejmiku Powiatowym, radzie miejskiej i wśród społeczeństwa odezwały się odrazu głosy sprzeciwu, nawołujące do wspólnej akcji w sprawie przeciw zniesieniu — powiatu.

Sejmik powiatowy, który obradował w ostatnich dniach, po dłuższej dyskusji stanął na stanowisku, że Szubin powinien zostać powiatem i uchwalił jednogłośnie sprzeciw w sprawie likwidacji. Do poczynienia odpowiednich kroków i reprezentowania Sejmiku wobec władz wybrano komisję, w skład której weszli pp.: hr. Skórzewski, inż. Namysłowski, hr Żółtowski, Szulczewski i Cerkaski z tem, że komisja ma prawo kooptowania dalszych delegatów.

Rada miejska miasta Szubina, obradująca w tym samym dniu, wystosowała w odpowiedzi na pismo starosty memorjał, w którym wykazała, że przez likwidację powiatu miasto będzie musiało zaniechać wszelkich inwestycyj i przewidzieć swój upadek. Rada miejska prosi w końcu o pozostawienie powiatu szubińskiego.

Również wnieśli sprzeciw właściciele majątków oraz przedsiębiorstwa przemysłowe.

Wśród społeczeństwa rozrzuca się obecnie ulotki, na których poszczególni obywatele mają się deklarować, do którego powiatu chcą przynależeć.

1500 mórg tytoniu

Tegoroczne żniwo tytoniowe na Pomorzu

Z Grudziądza donosi (x): Pomorscy plantatorzy tytoniu zajęci są obecnie sprzętem i suszeniem tytoniu. — Słyszy się ogólnie, że tegoroczna produkcja tytoniu zapowiada się pod względem ilości zadowalająco; o jakości będzie można wydać sąd po wysuszeniu produkt u.

Obszar, zasadzony tytoniem, wynosi razem około 1 500 mórg; uprawę ogranicza się do pow. grudziądzkiego i czterech powiatów przyległych. Największym plantatorem tytoniu jest właściciel majętności Wrocławki pod Chełmżą, którego ferma tytoniowa (podobno największa w Europie) wynosi 170 mórg (ub. r. 120 mórg). W majątkach Grubno pod Chełmnem i Szlach Szonowie pod Łasinem uprawia się tytoń na przestrzeniach 60 wzgl. 50 mórg. Niektórzy mniejsi hodowcy odstąpili roku bież. od uprawy tytoniu, wskutek czego wolny kontyngent przydzielony został nowym plantatorom. Produkt odstawia się zimą do odpowiednio urządzonych magazynów w Tuszewie pod Grudziądzem, gdzie pod okiem doświadczonych fachowców przeprowadza się fermentację surowca pomorskiego. Pozatem magazyny tuszewskie służą jako składnice tytoniu, sprowadzonego z zagranicy. Wielkie usługi w dziedzinie hodowli tytoniu oddaje Pom. Izba Roln., która na swym majątku Dzwierżno pod Chełmżą utrzymuje stację doświadczalną.

Bójka „strzelców" z policją

Aresztowanie komendanta „Strzelca" w Sarnowie

Z Sarnowy pow. Rawicz donosi (sm): W nocy na poniedziałek, 4. bm. doszło do zajść ulicznych pomiędzy policją a „strzelcami", którzy w stanie nietrzeźwym awanturowali się, zakłócając spokój publiczny. Policja musiała się uciec do pomocy pałek, któremi ratowała sytuację.

Nad ranem wdrożone zostały dochodzenia przeciwko awanturnikom i sprawa skierowana została do sądu. Wśród aresztowanych znalazł się także komendant miejscowego „Strzelca", niejaki Naskręt.

Pod sąd doraźny

Z Inowrocławia donosi (wk.): W tych dniach przychwycono w Inowrocławiu trzech bandytów, podejrzanych o dokonanie 6 napadów rabunkowych, w tem jednego o krwawych skutkach. Aresztowanymi są: Bettman Franciszek Józef Borowiecki z Inowrocławia i Stanisław Nogajski; ten ostatni z Tupadeł. Aresztowanym grozi sąd doraźny.

Bettman był pracownikiem w „Salinie" i należał do tamtejszego „Strzelca". On też uważany jest za herszta bandy.

Z BYDGOSZCZY

— **Nowa placówka bydgoska w górach.** W roku ub. miejskie gimnazjum żeńskie wykończyło swoje schronisko w Karpatach Wschodnich, w Meczyszczu. Akcja zbierania potrzebnych funduszów i wreszcie budowa tego obszernego schroniska trwała parę lat. Za przykładem miejskiego gimnazjum żeńskiego poszła inna uczelnia bydgoska, mianowicie państwowe gimnazjum klasyczne. Istniejący przy tem gimnazjum komitet rodzicielski, opiekujący się młodzieżą i organizujący 3 lata z rzędu kolonje wakacyjne w Tatrach, postanowił dla tych kolonij stworzyć własną siedzibę. Przez 2 lata zbierał fundusze, zaciągnął pożyczkę w jednej z instytucyj bankowych i wreszcie na wiosnę rb. wziął się do budowy domu w Kościelisku pod Zakopanem. Dom już jest gotowy i młodzież spędziła nim tegoroczne wywczasy. Zbudowany z drzewa w stylu t. zw. zakopiańskim posiada 16 pokojów i wielką świetlicę. Położony jest na uboczu od szosy, pomiędzy kościołem w Kościelisku a wjazdem do doliny.

— **Kino „Adrja".** Niedawno podawaliśmy, że pewna grupa żydowska zabiegała o nabycie zbankrutowanego kina „Nowości". I istotnie tak było. Jednak w ostatniej chwili stworzyło się polskie konsorcjum kilku poważnych obywateli bydgoskich, którym udało się wykupić to przedsiębiorstwo. Konsorcjum przystąpiło do gruntownego remontu kina i jego urządzeń technicznych, a w ciągu najbliższych tygodni spodziewać się należy otwarcia tam teatru świetlnego pod nazwą „Adria".

— **Przelot samolotów.** Miejscowy komitet L. O. P. P. zawiadamia, że podczas ostatniego etapu zawodów lotniczych nastąpi w niedzielę przelot przez Bydgoszcz do morza. W godzinach rannych do 10.30 wszystkie samoloty, lecące ku morzu, obniżać będą swój lot nad lotniskiem bydgoskiem i zrzucać raporty urzędującym na lotnisku kontrolerom. Dostęp dla publiczności na lotnisko wolny.

— **Ulgi kolejowe na regaty.** Bydgoski komitet Tow. Wioślarskich, uzyskał takie same zniżki kolejowe, jakie stosowane były przy wszystkich poprzednich imprezach wioślarskich. Uczestnicy otrzymają 50 proc. zniżki we wszystkich kierunkach w drodze powrotnej Zaświadczenia wydawać będzie kancelarja regatowa w Brdyujściu.

— **Dyżury aptek:** Od 4 — 10 września apteka Pod Aniołem przy ul. Gdańskiej, apteka Przy Placu Teatralnym i apteka Karasiewicza na Szwederowie.

Cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Bydgoszczy

w dniu 7. 9. 1933 r.

Warunek: handel hurt. ład. wag., dost. bież za 100 kg. w złotych:

Ceny tranzakcyjne: żyto 30 tonn 14.20.

Ceny orjentacyjne: żyto 13.75 — 14.00; pszenica 19.50—20.25; jęczmień przemiałowy 13.75—14.00; jęczmień browarowy 15,00—16,00; owies 12.25—12.50; mąka ż 65% wł. work 21,00—21,50; mąka p. 65% wł. work. 33,00—35,00; otręby żytnie 8,00—8,50; otręby pszenne 9,00—9,50; otręby grube 9.25—9,75; rzepak zimowy 31.00—33,00; rzepik zimowy 33,00—38,00; siemie lniane 35.00—37,00; gorczyca 39,00—41,00; groch Wiktorja 20,00—22,00; groch Folgera 22,50—24,50; mak niebieski 56.00—58,00; ziemniaki jadl. 2,50—2,80.

Ogólne usposobienie spokojne.

Tranzakcje na odmiennych warunkach: żyta 147 tonn, pszenicy 227,5 tonn, jęczmienia przemiałowego 45 tonn, owsa 15 tonn, mąki pszennej 59.5 tonn, żytniej 77.5 tonn, otrąb żytnich 91 tonna, pszennych 71 tonna, jęczmiennych 15 tonn, grochu Folgera 95 tonn, grochu Wiktr. 34 tonny, makuchu rzepakowego 5,4 tonn, lnianego 1.5 tonn, koniczyny białej 2,5 tonn.

Z POMORZA

— * **GRUDZIĄDZ.** (Samobójstwo). Jak donosiliśmy, w sobotę rzucił się na oczach kilku przechodniów pewien nieznany mężczyzna do Wisły i utonął. Zwłok, które zniosły fale rzeki, nie zdołano wyłowić, wobec czego nie było można w pierwszej chwili ustalić tożsamości samobójcy. Nad brzegiem Wisły znaleziono jedynie kapelusz, który zabrała policja. W trakcie dochodzenia okazało się, że jest to kapelusz emerytowanego radcy skarbowego Henryka Koppla, który w sobotę znikł bez śladu. Wobec tego nie ulega już wątpliwości, że radca K. popełnił samobójstwo skacząc do Wisły. Przyczyna rozpaczliwego kroku K. nie została jeszcze wyświetlona; żył on w dobrych warunkach materjalnych i był przez pewien czas członkiem miejscowej rady miejskiej K. był osobistością ogólnie znaną i popularną. Osierocił on żonę i dwoje starszych już dzieci. (x)

— * **STAROGARD.** (Poemat w aktach sądowych). Trudniący się pokątnem poradnictwem prawnem niejaki Paweł Sprengel ze Starogardu skazany został przez sąd okręgowy w Starogardzie na rok więzienia za fałszerstwo; mianowicie Sprengel jednemu ze swoich klientów wystawił sfałszowane poświadczenie sądu.

Od wyroku tego Sprengel wniósł apelację, a całą dość obszerną skargę apelacyjną napisał wierszem. Skargę tę rozpatrywał toruński sąd apelacyjny w dniu 4. bm. i po przeprowadzeniu rozprawy obniżył „poecie" karę na 6 i pół mies. więzienia.

— * **TORUŃ.** (Było mu za gorąco). Na „zielonej granicy" koło Chojnic straż graniczna przytrzymała niejakiego Aleksego Durawę obywatela rosyjskiego.

Składki i pokwitowania

Na pomnik Serca Jezusowego: N. N., Gostyń, 10 zł. — E. i Fr. Piechowscy, Poznań, 10 zł. — Bilska, Chocicza, z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze zdrowie, 5 zł. — Bronisław Adamski I rata z podziękowaniem 2 zł. — Razem z poprzednio pokwitowanemi 168,20 złotych.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

NAWA NA WZBURZONYCH FLUKTACH, CZYLI: CO Z OPERĄ WARSZAWSKĄ?

Z Warszawy donoszą nam (tw):

Tytuły prawne są mocno skomplikowane. Teatr Wielki „dzierżawi" od gminy basista p. Zygmunt Mossoczy, przyczem dzierżawa wychodzi w praktyce na niepłacenie czynszu, a otrzymywanie w pewnej formie subwencji (zakup przedstawień). Prawa swoje przekazał teraz p. Mossoczy spółce „Opera Narodowa", którą utworzyli śpiewacy-soliści. Spółka ta, czyli zespół solistów, ma zaangażować orkiestrę, chóry i balet — i tutaj sęk. Albowiem zespoły te, niezadowolone z gospodarki zeszłorocznej, nie chcą angażować się do obecnej „Spółki", ogłosiły to publicznie w pismach i postawiły równocześnie cały szereg zarzutów zeszłorocznemu i obecnemu dyrektorowi Tadeuszowi Mazurkiewiczowi. P. Mazurkiewicz, wpływowy członek grup sanacyjnych, został świeżo mianowany dyrektorem muzycznym Polskiego Radja, dyrektor artystyczny Opery kumulowałby przeto ze sobą dwie funkcje płatne, z których każda z osobna jest tak absorbującą, że połączenie ich wydaje się niemożliwem, jeżeli mają być pełnione w sposób należyty.

Główna przyczyna, dla której chór, orkiestra i balet odmawiają kontraktów, tkwi w tem, że soliści chcieliby zawierać umowy z zespołami nie umowy zbiorowe, lecz indywidualne, usuwając jednych i zatrzymując drugich członków zespołu, według własnego swego uznania. Ze stanowiska artystycznego nie możnaby kwestjonować takiej metody, jeżeli miałaby doprowadzić do polepszenia zespołów. Idzie tylko o to, aby decydowały względy na sztukę, nie protekcje osobiste albo i... polityczne. Tak czy tak, soliści znaleźli się w dość trudnem położeniu wobec oporu grup zespołowych.

Zarys programu, jaki ogłoszono na nadchodzący sezon, ma osłabić zarzuty, które obudził sezon ubiegły prowadzony przez p. Mazurkiewicza, a w istocie jałowy. Szereg oper wystawiano niewiadomo po co („Chopin" Oreficego i „Quo Vadis"!, przedstawienia miały poziom nieraz wątpliwy, albo i zupełnie niewątpliwy. To też teraz zapowiada się „na wyrost". Wymieniono premjery polskie jak, „Królewicz Marko" Rogowskiego (znanego muzyka który przebywa stale w Dubrowniku), „Kilińskiego" Joteyki, wznowienie „Márji" Statkowskiego, „Harnasi" Szymanowskiego, wznowienie „Carmeny" i „Madame Butterfley" w nowych inscenizacjach, dalej „Manon Lescaut" Pucciniego, „Złoto Renu", „Jonny gra" Krzeneka i in. Do zespołu należą ze znanych w Poznaniu pp. Fedyczk wska, Dudiczówna, Lenczewska i barytoniści Wiśniewski oraz Maj, między pozostałymi znajdują się Dygas, Wraga, Wiśniewski, Dobosz, Czaplicki i in. Sezon ma zacząć się z końcem września, oczywiście jeżeli rozplątywanie sytuacji nie odwlecze terminu. Wśród kapelmistrzów znajdują się z istotnie wybitnych, Bronisław Wolfstal i młody Mieczysław Mierzejewski, oprócz nich będą pracowali J. Sillich, M. Rudnicki, T. Mazurkiewicz i W. Elszyk.

Dla Moniuszki w Mikołowie. Z Katowic donoszą nam (ad): Z okazji 25-lecia istnienia Tow. Śpiewu „Harmonja" w Mikołowie, odbyła się tam wieczornica, na program której złożyły się: odśpiewanie „Litanji Ostrobramskiej" Moniuszki oraz wystawienie operetki Moniuszki „Loterja". Program wykonał chór „Harmonja".

Nieznany Siegfried Wagner. Z Berlina donoszą nam (bt): Syn Ryszarda Siegfried Wagner, był autorem kilku oper (które nie wybiły się ponad dobrą przeciętność). W spuściźnie zostawił niegraną operę „Heidenkoenig". Wdowa po kompozytorze pani Winifred Wagner, przekazała „Heidenkoenig" do wystawienia operze w Kolonji.

TEATR

Co grają w Wilnie? W teatrze na Pohulance występuje p. Marjusz Maszyński w swojejsztuce „Tak, a nie inaczej". Partnerką jego jest p. Grelichowska.

Co grają we Lwowie? Teatr Wielki wznowił „Fräulein Doktor", Rozmaitości wystawiają Verneuila „Moja panna mama". Sezon właściwy zacznie się z początkiem października.

Z teatru Polskiego w Katowicach. Donoszą nam z Katowic (ad): Dyrekcja teatru Polskiego w Katowicach zaangażowała na stanowisko doradcy literacko-artystycznego Emila Zegadłowicza.

Jednolite ceny biletów zaprowadził teatr czeski w Nusle. Każde miejsce na parterze kosztuje 5 koron czeskich, na balkonie 3 korony, miejsce stojące 2 korony. Są to ceny nader niskie. W przeliczeniu wypadnie parter na mniej więcej 1 zł 35 groszy, balkon na 80 groszy, miejsca stojące na około 55 groszy.

RUCH REGJONALISTYCZNY

Jak król szwedzki zabrał nam Pomorze omawia na łamach regjonalnego miesięcznika „Od naszego morza" dr. Kazimierz Tyszkowski, kreśląc losy króla Gustawa Adolfa. Król ten był jednym z najwybitniejszych władców swego kraju i twórcą jego potęgi w początkach XVII wieku. Ze względu na wojnę z nami o Pomorze w zupełności zasługiwał na to, ażeby z jego postacią zapoznać szersze rzesze naszych czytelników. Następnie dr. Widajewicz z Poznania zaznajamia nas z dziejami Słowian nadbałtyckich przed zalewem tej dzielnicy przez Niemców w X i XI wieku. Widzimy, że redakcja ściąga fachowe i pierwszorzędne siły do współpracy nad rozkrzewianiem wiedzy o naszem Pomorzu. Obok tych rozpraw podano obszerne sprawozdanie z podróży do Afryki na statku polskim, pióra Leszka Gustowskiego, kilka wiadomości o wycieczkach morskich, wspomnienie ze „święta morza" i kronikę bieżącą. (J. St.)

VARIA

„Tillikum". Po indyjsku znaczy to przyjaciel. Tak nazwał duński żeglarz J. Voss, swoje czółenko, na którem najniebezpieczniejsze morza świata przepływał. Główna Księgarnia Wojskowa wydała wspomnienia Vossa, zatytułowane „Łodzią żaglową przez oceany". Opowiadanie proste, bez żadnej literatury, rzeczowy opis przejść, które graniczą z cudownością, bo maleńki „Tillikum", istna łupinka orzecha, przetrzymał takie burze i cyklony, jakim nie opierają się często największe statki. Voss okrasza swe opowiadanie humorem, suchym humorem anglosaskim, który dodaje narracji barwy i smaku. Ciekawa lektura dla dorosłych: oderwanie od codzienności, wędrówka po egzotyce. Dla młodzieży oczywiście jeszcze mocniejsze przeżycie. W epoce sportu i sprawności fizycznej, wspomnienia Vossa powinny być rozrywane tak jak się to stało ze słynną książeczką Allaina Gerbaulta „Sam przez Atlantyk" która w polskim przekładzie rozeszła się w niedługim czasie. (ln)

LITERATURA

Lwowskie czasopisma literackie. Ze Lwowa donoszą nam (wł. p.): Z rzędu czasopism literackich, ukazujących się we Lwowie, ubyły „Nowa Kronika" i „Tryby", redagowane w duchu komunistycznym. Przybyło natomiast pismo awangardowe „Wczoraj—Dziś—Jutro", prowadzone dotąd przez p. Tadeusza Hollendra. Z początkiem nowego roku pismo to będzie wychodzić pod redakcją krytyka, p. Tadeusza Zadereckiego.

Wskrzeszone wydawnictwo. Od r. 1885—1908 wydawał T. Wierzbowski zbiór dawnych zabytków naszej literatury jako „Bibljotekę zapomnianych poetów i prozaików polskich XVI—XVIII w." Wyszło tu coś 25 cennych zeszytów. Zbiór ten poważnie uzupełniał akademicką Bibl. Pisarzów Polskich. Teraz Kasa im. Mianowskiego podjęła na nowo to wydawnictwo pod kierunkiem prof. J. Krzyżanowskiego, który wydał właśnie zeszyt 1-szy drugiej serji, zawierający wierszowaną „Historję o Barnabaszu" z r. 1571. Doskonały wstęp staranny przedruk rzadkiego druku — każą powitać z radością tę publikację. Wydawca daje pełną gwarancję, że druga serja pod jego kierunkiem przewyższy pierwszą pod niejednym względem. (P)

KRAJOZNAWSTWO

Czesi w Polsce. O liczebnie dość silnych kolonjach czeskich na Wołyniu ukazała się broszura dr. Józefa Folprechta, zatytułowana w języku czeskim „Czechoslovaci polsti", a wydana nakładem Tow. „Komensky" w Pradze. Po polsku mamy o tychże kolonistach pracę p. Zofji Cichowskiej p. t. „Kolonje czeskie na Wołyniu", wydaną w r. 1928. P. Folprecht kreśli rys historyczny osadnictwa czeskiego na Wołyniu oraz stan obecny.

Pisma nadesłane

„Przegląd oświatowy". Nr. 4. Treść: Pożegnanie. — Ks. Antoni Ludwiczak: „Danja dzisiejsza". — Dr. Leon Bochenek: „Alkoholizm a oświata pozaszkolna". — Ks. A. Ludwiczak: „Kryzys w czytelnictwie". — A. Krzesiciel: „Wobec bezrobocia". — Notatki. — Nauka, wychowanie, powieść (recenzje). — Z ruchu oświatowego T. C. L. — Ku czci Jana III Sobieskiego: A za tego króla Jana (Marja Konopnicka), Jan Trzeci Sobieski (Seweryna Duchińska). Krótkie wspomnienie bohaterskiej chwili (L. B.) Rola Sobieskich w Polsce. Zwycięstwo polskie pod Wiedniem w r. 1683 w 250-tą rocznicę (St. Pomykaj). List Jana III Sobieskiego do królowej po zwycięstwie pod Wiedniem w r. 1683. — Bibljografja oświatowa. — Redakcja: Poznań, Św. Marcin 37.

„Przegląd księgarski". Nr. 18. Treść: „Księgarstwo niemieckie a ruch hitlerowski" (W. Thuermanna). — Wystawa książki polskiej w Stryju. — Wystawa książki pedagogicznej w Kaliszu. — Kronika. — W sprawie znaczków popierania budowy publicznych szkół powszechnych. — Komunikat Związku Księgarzy Polskich. — Redakcja: Warszawa, Świętokrzyska 28.

BIAŁY ZAMĘT

(Z historji dnia wczorajszego).

Pod tytułem: „Białe armje rosyjskie. Kronika kontrrewolucji i interwencji sprzymierzonych" ogłosił George Stewart (N. York, Macmillan) gruntowną książkę, przedstawiającą polityczny i militarny przebieg ruchów antybolszewickich, popieranych przez Ententę. Przedmiot był dość trudny, gdyż Rosja w latach następujących bezpośrednio po przewrocie bolszewickim przedstawiała się jak kocioł, w którym gotowały się razem i osobno najróżniejsze ingredjencje.

Wojska angielskie na Murmanie były w przymierzu z czerwonemi oddziałami finlandzkiemi, a przeciw białym, które za blisko stały Niemców. Kozacy dońscy gen. Krasnowa aż do zawieszenia broni byli z Niemcami w najlepszych stosunkach, ale współdziałali z wojskami gen. Aleksiejewa i Denikina, którzy mieli tendencje antygermańskie. Czesi na Syberji walczyli za białą sprawę, ale trzymali się na uboczu od innych czynników jej przychylnych, gdyż odznaczały się dążnościami socjalistycznemi. Ostatecznie wydali w ręce bolszewików nieszczęsnego Kołczaka. Każde z państw sprzymierzonych miało własną politykę i własne cele.

Autor orjentuje się dobrze w tym chaosie i ułatwia orjentację czytelnikowi zarówno przy pomocy tekstu, jak przy pomocy map i planów. Rzućmy okiem na mapę „Sytuacja w Rosji 15 kwietnia 1919 r." Od wschodu, koło Uralu, zagrażają bolszewikom wojska Kołczaka; od południa, między morzem Azowskiem a Kaspijskiem, kozacy dońscy i Denikin; dalej na zachód, nad morzem Czarnem, stoją Francuzi i Grecy z rosyjskimi ochotnikami; na zachodzie rozciąga się front rumuński, polski, niemiecki i estoński; na północy stoją dwie grupy, przeważnie brytyjskie, oparte o Murmań i Archangielsk.

Jeżeli czerwoni władcy Rosji nie ulegli, będąc tak okrążonymi, należy to przypisać brakowi koordynacji, złemu dowództwu i wzajemnym antagonizmom po przeciwnej im stronie. Przyczyniła się i postawa niektórych białych armij, zapowiadających budowę „jednej, niepodzielnej Rosji". Takie dążności mroziły życzliwość narodów, które dzięki wojnie światowej odzyskały niepodległość.

Drugi moment niesłychanie groźny dla bolszewików, przypadł na października r. 1919, gdy Denikin był o 250 klm. od Moskwy, a Judenicz docierał do peryferyj Petrogradu. Gdyby ofensywa Kołczaka, która rozpoczęła się z wiosną tego roku, a załamała się w lipcu, zeszła się była z temi operacjami, Sowiety byłyby musiały ulec.

Za jedynego wybitnego wodza z pośród białych generałów Steward uważa słusznie br. Wrangla. Dowiódł on tego zarówno w polu, jak później, dbałością o swą armję wygnańców. Nieszczęściem dla białej sprawy było, że Denikin nie słuchał rad Wrangla w czasie, gdy ten był jego podkomendnym i że Wrangel za późno objął samoistne dowództwo na południu.

Dr. W. T.

WAGNER CZY GEYER?

Paryż, 5 września.

Wśród wspomnień biograficznych, jakie obudziła pięćdziesiąta rocznica śmierci Ryszarda Wagnera, nie zbrakło dociekań na temat, czy Ludwik Geyer, późniejszy ojczym Ryszarda Wagnera i ojciec jego przyrodniego rodzeństwa, był czy też nie był ojcem znakomitego kompozytora, pomimo że metryka wskazuje jako ojca Fryderyka Wagnera, aktuarjusza policji lipskiej. „Pater est, quem nuptiae demonstrant", brzmi stara maksyma prawa rzymskiego. Niemniej jest faktem, przez biografów Wagnera stwierdzonym, że Ryszard powtarzał jako podrostek wielokrotnie iż „nazywa się właściwie Geyer", niektórzy zaś dodają, że ostatecznie przechylił się ku „Wagnerowi" dopiero wtedy, gdy napisał dramat „Leubald i Adelaida" i sądził, że łatwiej wystawi go pod nazwiskiem Wagnera, gdyż jego siostry, nazwisko to noszące, prowadziły z sukcesem karjerę teatralną i mogły mu niejako utorować drogę.

To też Guy de Pourtalès, w wydanej niedawno książce „Wagner, historja artysty" hipotezę tę podtrzymał i — ściągnął na siebie gniew wnuczki Wagnera, Danieli Thode, która napisała do autora francuskiego list dość gwałtowny, nazywając powyższą wersję „legendą" i twierdząc, że w swej autobiografji Wagner temu wyraźnie zaprzeczył.

Prasę paryską poirytował hitlerowski trochę ton, jakim posłużyła się p. Thode. Argumenty jej zostały poddane dość ironicznej krytyce, przyczem przypomniano, między innemi, że właśnie w owej autobiografji Wagner wyraźnie miał stwierdzić, iż jest synem Ludwika Geyera (do którego zresztą był uderzająco podobny z rysów twarzy). Ale w tem cała trudność, że owa przez Wagnera napisana i w niewielu egzemplarzach wydrukowana autobiografja jest dzisiaj niemożliwą do znalezienia. W bibljotekach publicznych jej niema, właściciele zaś nie zgłaszają się, mimo licznych poszukiwań i wezwań. Powołano się nadto w prasie paryskiej na świadectwo Edwarda Schurégo, który również na podstawie swoich badań przechylał się do opinji, iż Wagner był synem Geyera.

W dodatku spór nabrał charakteru... politycznego. Według dotychczasowych danych mianowicie Geyer był wychrzczonym Żydem. Wobec prądu „czystości rasy", panującego dzisiaj w Niemczech, byłby przeto Wagner, genjusz niemiecki par excellence, człowiekiem rasy mięszanej. Otóż w książce „Bayreuther Festspiele 1933" ogłosił teraz Otto Strobel całe studjum, zaprzeczające ojcostwu Geyera i zreprodukował w facsimile autograf życiorysu, dyktowanego przez Wagnera Cosimie. Na kartce tej Wagner wyraża się o Fryderyku Wagnerze słowami „mój ojciec". Zdawałoby się, że to położy kres dyskusji. Wszelako krytyka paryska jest zdania, że ową dyktowaną przez Wagnera autobiografję należy odróżnić od tamtej, drukowanej, a niemożliwej do znalezienia. W dodatku Strobel, przez zbytek gorliwości, zreprodukował także pewien wyjątek z „Dziennika" Cosimy Wagner, mianowicie rozmowę zanotowaną pod datą 26 grudnia 1878, a brzmiącą tak:

Spytałam Ryszarda: — Papa Geyer był zatem twoim ojcem? — Ryszard odpowiedział: Nie sądzę. (Ich glaub es nicht), matka moja kochała go: powinowactwa z wyboru (Wahlverwandtschaften).

Na tem niedość jasnem „zatem" i na „nie sądzę" rozsnuła się znowu dalsza polemika, która sięgnęła i do Niemiec. Patrzącemu za boku widzowi musi wydać się ona dość jałową i chyba tylko hitleryzm, a raczej „rasizm", dodaje jej pewnego pieprzyku, nie mającego wiele wspólnego ze sztuką. W tej nowej fazie dotarł wszakże spór do Niemiec, gdzie zabrano się do rzeczy z innej strony, i najgruntowniej, aby wykazać, że Wagner był „czystej rasy" nawet wówczas, gdyby Geyer był jego ojcem. W tym celu oświadczono, że nie da się udowodnić, aby Geyer był Żydem, podczas gdy syn jego, który przyszedł na świat po ślubie z wdową po Wagnerze, został ochrzczony. Przypomina to trochę ową słynną obronę w procesie o odszkodowanie za pożyczony i w stanie potłuczonym oddany garnek — obronę, którą pozwany wygłosił w następujących słowach: po pierwsze żadnego garnka nie pożyczałem, powtóre oddałem go, po trzecie on był już pęknięty.

Ale z drugiej strony wiadomo, iż Wagner był w swych pismach energicznym antysemitą (chociażby „Das Judenthum in der Musik"). Więc nie pozostanie nic innego, jak wyciągnąć metryki rodziców Geyera i przekonać się czy byli Żydami, czy też nie byli? Poszukiwania takie są dzisiaj w Niemczech na porządku dziennym, gdyż urzędnicy państwowi muszą wykazywać się aryjskością na parę pokoleń wstecz. Kwerendy za Geyerami nie powinny więc natrafić na trudności.

T. P.

Książki nadesłane

Stanisław Latanowicz: „Bibljografja księgowości, bilansu i organizacji pracy". Poznań 1933.

Mieczysław Dereżyński: „Piotr Paliński", sylweta wielkopolskiego pisarza ludowego i działacza narodowego. W 60-lecie pracy literackiej. 1933. Drukiem Drukarni Kujawskiej w Inowrocławiu. Skład główny: księgarnia St. Knasta w Inowrocławiu.

„Szanuj instrument". Nakładem Miesięcznika Muzycznego „Orkiestra". Przemyśl 1933.

Prof. dr. Henryk Opieński: „Ze wspomnień osobistych o słynnych i mniej słynnych kapelmistrzach". 1933. Nakładem miesięcznika muzycznego „Orkiestra" Przemyśl.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Owszem, ale..., czyli o „przebłyskach poprawy"

Statystyki wykazują, że w świecie zaczyna się dziać coraz lepiej. Czyżby?, zapyta czytelnik. Owszem, odpowiadamy, zapraszając na krótką przechadzkę do „królestwa cyfr".

Zacznijmy od statystyki przemysłowej: wskaźnik światowej produkcji przemysłowej osiągnął najniższy poziom w lipcu 1932 r., mianowicie — 69.1 Od tego czasu zaczyna się powolne, lecz nieustanne wspinanie wzwyż. A więc w grudniu 1932 r. przekraczamy wskaźnik 75 (75,1), a w dniu 1 lipca r. b. osiągamy poziom 91,4 (1928 = 100). Indeks 91.4 równa się wskaźnikowi z wiosny 1931 r. kiedy to myślano, że kryzys już już się kończy; niestety przyszły krachy bankowe i walutowe i nadzieje się rozprysły.

Także i tym razem nadzieje na trwałą poprawę, mimo zachęcających pozorów, traktujemy bardzo ostrożnie. Bowiem analizując elementy cyfrowe, które złożyły się na końcowy wskaźnik 91,4, stwierdzamy, iż obecne „przebłyski poprawy" zawdzięczamy ożywieniu, jakie w ostatnich miesiącach zapanowało w Stanach Zjednoczonych (dzięki sztuczkom „Niry", tj. National Industry Recovery Act'u), w Niemczech („nakręcanie konjunktury") oraz w Japonji (inflacja!). Jak więc widzimy, składniki indeksu nie są pewne. Takie skoki wgórę, jakie obecnie notujemy, są niebezpieczne i pociągnąć mogą za sobą równie gwałtowny spadek. Jeśli zaś chodzi o Polskę, wzrost produkcji przemysłowej od lipca 1932 do lipca r. b. oblicza się na 1,5 procent. Owszem, jest poprawa, ale...

Jest również pozorna poprawa na światowych rynkach kapitałowych. W Londynie daje się zaobserwować intensywny natłok pieniądza na giełdę, wcale nie hamowany niskim poziomem stopy procentowej (1 procent p. a. w bankach clearingowych!) W Paryżu łatwo znalazła pokrycie austrjacka pożyczka w kwocie 250 miljn. szylingów, co wydaje się świadczyć o silnej tendencji na francuskim rynku kapitałowym, nie gardzącym nawet tak nie-pierwszorzędnemi papierami, jak austrjackie. Wreszcie w Nowym Jorku emisja skarbowa w kwocie 850 miljn. dolarów została sześciokrotnie (!) przesubskrybowana...

Prawda, że wspaniałe wieści? Ale... Ożywienie w Londynie tłumaczy się w głównej mierze ucieczką od dolara do funta. Powodzenie pożyczki austrjackiej w Paryżu znajduje wytłumaczenie częściowo w podłożu politycznem tego faktu, częściowo zaś w tej okoliczności, iż główna porcja tej pożyczki nie utonęła w kieszeni zachwianego dłużnika wiedeńskiego, lecz spoczęła w bezpiecznym trezorze Banku Międzynarodowych Wypłat. Wreszcie gonitwa za obligacjami w Stanach Zjednoczonych została spowodowana ustawą, zabraniającą wypłacania jakichkolwiek odsetek od wkładów bankowych; więc wkładkowcy pragnący dochodów ze swych lokat, musieli przerzucić się z depozytów na obligacje...

Owszem, są „przebłyski poprawy". Ale w licznych wypadkach są one iluzoryczne, w pozostałych zaś nie dają rękojmi trwałości.

Krótkie informacje gospodarcze

— Magistrat m. Kalisza otrzymał .. Funduszu Pracy 100 000 zł, oraz subwencję z ministerstwa opieki społecznej w sumie również 100.000 zł na wykończenie rzeźni miejskiej.

— Bank Finlandji obniżył stopę dyskontową z 5½ na 5 proc.

— Wielka niemiecka firma konfekcyjna W. Schild w Berlinie ogłosiła upadłość. Firma proponuje regulację na 45 proc.

— Tegoroczne zbiory na Węgrzech wypadły szczególnie pomyślnie. Zbiory pszenicy przekroczyły zeszłoroczne o 7—8 miljonów podwójnych centarów.

— Roosevelt wydał rozporządzenie, na mocy którego wszyscy obywatele amerykańscy posiadający złoto na sumę ponad 100 dol. mają zgłosić je w ciągu 15 dni w departamencie skarbu U S A.

— Dług publiczny Stanów Zjednoczonych A. P., który 31 lipca rb. wynosił 22.609.888.648 dol., wzrósł na 31 sierpnia rb. o 488.626.262 dol. do sumy 23.098.514.910 dolarów.

Czy można liczyć na przypływ kapitału zagranicznego?

Prasa codzienna i fachowa zanotowała w ostatnich czasach szereg informacyj, świadczących, że na światowych rynkach pieniężnych występują objawy pewnego odprężenia. Pożyczki, zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne znajdowały chętnych nabywców. Dotyczy to m. in. pożyczek kanadyjskiej i austrjackiej. Na rynku londyńskim zapisy na te pożyczki zostały pokryte z nadwyżką już w ciągu jednej minuty.

Kapitał zagraniczny jest dziś skłonniejszy do lokat, niż kiedykolwiek. Dotychczas pod wpływem przewlekającego się kryzysu kapitał coraz bardziej stronił od lokat. Było to wynikiem zarówno braku korzystnych i pewnych lokat, jak również wynikiem smutnych doświadczeń, z któremi spotkał się pieniądz, angażujący się w spekulacyjne przedsięwzięcia. W rezultacie ogromna większość kapitałów, zrażonych do szukania zarobku w niepewnych imprezach, a nie znajdująca go w normalnym procesie produkcyjnym czy inwestycyjnym, leżała bezczynnie. Kapitał nietylko nie przynosił dochodu, lecz nawet niejednokrotnie musiał płacić za samo tylko prawo przechowania w bankach. Ten proces, trwający przez długi przeciąg czasu, doprowadzić musiał do zjadania substancji kapitałowej. Uszczuplanie substancji kapitałowej jest sprzeczne z psychologją człowieka zachodu. Ze strony więc tego czynnika psychologicznego, którego nasilenie rosło z każdym niemal dniem przewlekającego się kryzysu, powstawały warunki sprzyjające wzrostowi podaży pieniądza na światowych rynkach. Czynnik ten został ostatnio wzmocniony przez pierwsze objawy poprawy konjunktur, stwarzając widoki powrotu do warunków pracy rentownej. Oba te czynniki, jeden wewnętrzny, drugi zewnętrzny, odgrywają obecnie decydującą rolę w procesie odprężenia, jakie zaznacza się na światowym rynku kapitałów.

Nie trzeba dowodzić, jak dalece w interesie Polski leży, aby wyzwolony z długoletniego paraliżu kapitał popłynął i do nas. Z tej racji wysoce na czasie jest zdać sobie sprawę z tych czynników, które wpłynęły na to, że kapitał zagraniczny dotychczas odnosił się z dużą rezerwą do lokat na naszym rynku. Rezerwa ta może się wydawać tem mniej zrozumiałą, że Polska była i jest krajem o bardzo wysokiej stopie procentowej, zapewniającej, zdawałoby się, kapitałowi korzyści większe, niż w innych krajach. Działanie tego czynnika paraliżowane było jednak przez inne elementy, które wpłynęły, że obraz kapitału zagranicznego napływającego szerokim strumieniem do Polski pozostawał zawsze mitem.

Wytłumaczenia tego stanu rzeczy szukać należy głównie w dwóch czynnikach. Jeden — to nadmierny udział budżetów publicznych w naszym dochodzie społecznym. Udział ten, wyrażający się nadmiernie rozbudowanym zakresem różnego rodzaju podatków, opłat i świadczeń, sprawiał, że w praktyce warunki pracy rentownej w Polsce nie przedstawiały się bynajmniej tak atrakcyjnie, jakby to mogło wynikać z wysokości stopy procentowej. Drugim czynnikiem była daleko posunięta ingerencja państwa w życie gospodarcze. Obawa kapitału przed tą ingerencją jest zrozumiała. Zrównoważyć ją i skłonić kapitał do lokat mógł albo zysk tak wysoki, któryby asekurował przed możliwościami niespodziewanego zmienienia przez państwo warunków kalkulacyjnych, lub też zagwarantowanie przez państwo stabilizacji tych warunków. Ponieważ mało jest u nas przedsięwzięć, któreby zapewniały zysk zdolny zrównoważyć ryzyko, wynikające z płynności warunków kalkulacyjnych, napływ kapitałów do Polski sprowadzał się przedewszystkiem do wąskiego strumienia kredytów drugiego typu.

Zdanie sobie sprawy z przyczyn, które wpływały dotąd na niechęć kapitału do lokat na naszym rynku, jest szczególnie na czasie w danej chwili. Jak już zaznaczyliśmy, stoimy w obliczu rosnącej podaży kapitałów na rynkach światowych i wobec ogromnego zapotrzebowania na te kapitały ze strony naszego wyczerpanego przez paroletnie przesilenie organizmu gospodarczego. Równocześnie wchodzimy w okres, kiedy po sezonowym zastoju w miesiącach letnich, tempo prac w zakresie polityki gospodarczej ulegnie zintensyfikowaniu. W pracach tych musi być szeroko uwzględniona konieczność stworzenia warunków, któreby pozwoliły wykorzystać poprawę nastrojów na światowym rynku pieniężnym. Czy istotnie pójdziemy po tej linji?

M. K.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) **Ciąg dalszy urzędowej akcji zniżki cen?** W min. przemysłu i handlu zbiera się drogą ankietową materjały, któreby uzasadniły konieczność rewizji cen artykułów przemysłowych. Czynniki rządzące chcą tą drogą wyrównać „nożyce cen" jakie ostatnio rozwarły się silniej w następstwie mocnej obniżki cen płodów rolnych. Planowanie nowej urzędowej akcji obniżenia cen artykułów przemysłowych dowodzi, że w sferach miarodajnych nie żywią widocznie nadziei na znaczniejsze podniesienie cen zboża. — Środkiem, zapewniającym możność przeforsowania obniżki cen, jest rozporządzenie Prezydenta R. P. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku oraz ustawa o kartelach.

(k) **Dekret o monopolach — 8 rozlewni denaturatu w Polsce.** W końcu bieżącego miesiąca ukazać się ma dekret p. Prezydenta w sprawie organizacji sprzedaży wyrobów monopolu tytoniowego i spirytusowego. Dekret unormuje, między innemi sprawami, przepisy o koncesjonowaniu rozlewni denaturatu, których ma być w Polsce zaledwie osiem.

(k) **Ustalenie warunków współpracy kupiectwa zbożowego z P. Z. P. Z.** Po dłuższych pertraktacjach uzgodniono ostatecznie zasady współpracy pomiędzy Państw. Zakładami Przemysłowo - Zbożowemi a kupiectwem zbożowem. P. Z. P. Z. będą płaciły kupcom zbożowym, posiadającym świadectwa przemysłowe, pełną premję giełdową; przy transakcjach za pośrednictwem drobnego kupiectwa będzie się liczyło marżę w wysokości mniejwięcej 1 proc.

(k) **Miljard złotych (bez bilonu) w obiegu przy nieco zmniejszonem pokryciu.** W ostatniej dekadzie sierpnia zapas złota powiększył się o 81,8 tys. zł i wynosi 473,0 milj. zł, natomiast stan pieniędzy zagranicznych i dewiz obniżył się o 1,4 milj. zł do sumy 75,1 milj. zł. Portfel wekslowy powiększył się o 30,5 milj. zł do 648,1 milj. zł, a stan pożyczek zastawowych — o 4,3 milj. zł do 148,3 milj. zł. Suma zdyskontowanych biletów skarbowych zmniejszyła się o 3,9 milj. zł i wynosi 45,8 milj. zł. Zapas polskich monet srebrnych i bilonu zmniejszył się o 11 milj. zł do 37,9 milj. zł.

Pozycje „inne aktywa" i „inne pasywa" uległy zmniejszeniu, pierwsza o 7,1 milj. zł do 148,9 milj. zł, druga o 121.700 zł do 311,5 milj. zł. Natychmiast płatne zobowiązania obniżyły się o 13.2 milj. zł do 163.9 milj. zł. W wyniku wyżej wymienionych zmian, obieg banknotów zwiększył się o 24,8 milj. zł do 1.004 milj. zł. Wobec wzrostu łącznej sumy biletów w obiegu i natychmiast płatnych zobowiązań, pokrycie złotem nieznacznie obniżyło się i wynosi 44,28 proc. (14,28 ponad normę statutową) wobec 44,76 proc. w poprzedniej dekadzie.

(k) **Chłodnia w Gdyni magazynuje śledzie.** W tygodniu ubiegłym chłodnia portowa w Gdyni poraz pierwszy zmagazynowała w swych halach 3.865 beczek śledzi. Fakt ten dla naszych importerów jest bardzo ważny, gdyż w ten sposób transporty śledzi sprowadzanych przez Gdynię będą mogły wydatnie się zwiększyć. Poza tem już w najbliższym czasie zostanie wykończony nowy magazyn tranzytowy, całkowicie przeznaczony do przyjmowania i przechowywania beczek ze śledziami. Możność wykorzystania w nadchodzącym sezonie tych dwóch nowych magazynów wpłynie niewątpliwie dodatnio na dalszy rozwój importu śledzi przez Gdynię.

(k) **Z bielskiego rynku tkanin.** Korzystne warunki atmosferyczne w lipcu r. b. wpłynęły dodatnio na zbyt modnych materjałów damskich. Wobec tego pozbyły się fabryki części swych zapasów i były w lipcu względnie dobrze zatrudnione. Produkcja tkanin wełnianych na nowy sezon zimowy, który się już rozpoczął w fabrykacji, zapowiada się conajmniej w tych samych rozmiarach, co w zeszłym roku. Panuje przekonanie, że zbyt nie może się już w dalszym ciągu skurczyć. Podwyżka ceny wełny oraz przędzy czesankowej, jaka miała miejsce w ostatnich miesiącach prawdopodobnie nie odbije się w całej pełni na kształtowaniu się cen tkanin w sezonie zimowym, gdyż zwyżka cen nie podziałała odpowiednio na zwiększenie zakupów ze strony handlu i konsumentów. Napływ zamówień zagranicznych jest dosyć słaby. W lipcu wywieziono z okręgu bielskiego 1 713 kg tkanin wełnianych wartości 60 000 zł. (l)

Z ZAGRANICY

(z) **Anglja stosuje ograniczenia w przywozie ziemniaków.** Brytyjski minister rolnictwa zwrócił się do przedstawicieli krajów importujących do Wielkiej Brytanji ziemniaki, aby na okres 4 miesięcy ograniczyły ten przywóz, albowiem w bież. roku urodzaj kartofli w Anglji jest bardzo pomyślny i pragnieniem rządu jest dopomożenie rozsprzedaży ziemniaków pochodzenia krajowego. W związku z tem dwaj główni importerzy ziemniaków do Anglji — Holandja i Belgja ograniczają swój przywóz, począwszy od września do grudnia włącznie, do 8 000 tonn. Inne kraje, które w okresie tych 4 miesięcy ziemniaków zwykle nie przywoziły, zostały wezwane, aby do końca bież. roku wogóle ziemniaków do Anglji nie przywoziły.

(z) **Komunikacja samochodowa słabnie.** Według danych departamentu handlu U. S. A., liczba samochodów na świecie zmniejszyła się w ciągu ostatnich dwóch lat bardzo poważnie, gdyż o 2 250.000 wozów. Na początku bowiem r. b. obliczano ogólną ilość samochodów osobowych i ciężarowych, znajdujących się na świecie na 33 568 000 wobec 35.263 000 na początku roku 1932 i 35.806 000 sztuk na początku roku 1931. Największa ilość automobili znajdowała się, rzecz oczywista, w Stanach Zjednoczonych a mianowicie 24 317 tys. sztuk (na początku 1932 — 25 986 4 tys., a w 1931 r — 26.687.4 tys. szt.) Drugie miejsce zajmuje Francja — 1.845 4 tys. — 1 713.4 i 1.459 7 tys., trzecie Anglja 1 385 5 — 1 570.2 i 1 529 3 tys., czwarte Kanada 1.106.4 — 1.187.0 i 1.224 1 tys., następnie Niemcy 616.2 — 672 6 — 679 3 tys. oraz Australja 533.8 — 523.1 i 563.7 tys.

Z WYDAWNICTW

(w) **„Przegląd Gospodarczy".** Wyszedł z druku zeszyt 17 „Przeglądu Gospodarczego" z 1 września, zawierający następującą treść: „Przegląd sytuacji" — E. R.; „Nowa kampanja zbożowa" — J. Gościcki; „Na marginesie konferencji polsko-gdańskiej w sprawach podatkowych" — Jerzy Łoziński, mag. praw; „Z gospodarczego położenia Niemiec" — Dr. W. Dyjas. Pozatem zeszyt zawiera: rynek pieniężny, rynki towarowe oraz kronikę.

RADJO

Piątek, dnia 8 września 1933 r.

Poznań (335 m) godz. **11.00** tr. z katedry w Chełmie Lubelskim; uroczyste nabożeństwo z okazji święta Ziemi Chełmskiej; godzina **13.03** płyty gramof.; godz. **14.00** giełda; godz. **17.45** referat Miejsk. Kom. Wych. Fiz. i Przysposob. Wojsk.; godz. **18.00** kwadrans Tow. Krajozn. w Poznaniu; godzina **1815** (W); godz. **19.05** program teatrów poznańskich i Radjostacji; godz. **19.10** (W); godz. **19.30** — **22.00** opera Smetany „Sprzedana narzeczona, tr. z Bratislavy; w przerwie: tr. z Warszawy; godz. **22.00** sygnał czasu — komunikaty; godz. **22.15** muzyka lekka i tan. z płyt.

Warszawa (1412 m) godz. **7.00** audycja poranna; godz. **11.00** tr. z katedry w Chełmie Lubelskim uroczystego nabożeństwa z okazji święta Ziemi Chełmskiej; godzina **12.05** koncert popularny z ogrodu „Bagatela"; godz. **14.55** muzyka z płyt; godzina **15.15** muzyka z płyt; godz. **15.35** muzyka z płyt; godz. **15.50** muzyka z płyt; godz. **16.00** koncert popularny z Ciechocinka w wyk. orkiestry symf. Opery Pozn. pod dyr. Bolesława Tylji; godz. **17.00** „Przegląd wydawnictw"; godz. **17.15** koncert solistów, St. Argasińska (sopran) i Dewojno - Sołłohub (fortepian); godz. **18.15** odczyt pt. „Skarby mineralne Małopolski Wschodniej" — wygłosi prof. dr. Juljan Tokarski, (tr. ze Lwowa); godz. **18.45** muzyka z płyt; godz. **19.10** „Na widnokręgu"; godz. **19.25** przerwa; godz. **19.30** tr. z Bratislavy opery Smetany „Sprzedana narzeczona"; godz. **20.50** dziennik wieczorny; godz. **21.00** weekend (dokąd jechać w święto?); godz. **22.00** muzyka taneczna; godz. **22.25** wiadomości sportowe; godz. **22.40** muzyka taneczna.

Programy zagraniczne: Budapeszt (550 m) 19.00 koncert ork., 20.00 słuchowisko, 22.05 koncert solistów; **Praga** (489 m) 19 30 „Wesele Figara" op. Mozarta; **Bratislava** (280 m) 19 30 „Sprzedana narzeczona" op. Smetany; **Bukareszt** (395 m) 19.40 „Madame Butterfly" op. Pucciniego; **Rzym** (441 m) 20.30 „Le Jongleur de Notre - Dame" op. Masseneta; **Hilversum** (1875 m) 20.10 koncert symf.; **Langenberg** (472 m) 20.05 koncert.

Transmisja opery „Sprzedana narzeczona" z Teatru „Narodni Divadlo" w Bratislavie

Dnia 8 września o godz. 19.30 rozgłośnie Polskiego Radja transmitować będą z Teatru „Narodni Divadlo" w Bratislavie operę komiczną Smetany „Sprzedana narzeczona", która cieszy się wielką popularnością w literaturze operowej. Audycja ta w wykonaniu najwybitniejszych śpiewaków słowiańskich, jest tem ciekawsza, że artyści biorący udział w operze śpiewać będą swe partje w języku ojczystym. Udział biorą: nasza znakomita śpiewaczka, Ewa Bandrowska - Turska, Piotr Rajczew — Sofja, Marta Grif-Pospisilowa — Zagrzeb, Dragi Petravic — Beograd i Arnold Flögl — Bratislava. Operę tę wystawiają z okazji zjazdu prawników słowiańskich.

W Teatrze Nowym bawi obecnie jeden z największych artystów współczesnych Karol Adwentowicz, który w słynnej sztuce Pagnol'a i Novoix „Handlarze sławy" odtwarza główną rolę pana Bachelet, ojca bohatera wojennego. Mistrzowska gra znakomitego artysty wywołuje na widowni olbrzymie wrażenie, a kapitalna treść, obfitująca w świetnie skonstruowane sytuacje skrzy się dowcipem i porywa dramatycznem napięciem. Obok znakomitego gościa ogromne sukcesy odnoszą pp. A Kwiatkowski (reżyser sztuki), Cz. Kaden, M. Koczyrkiewicz, R. Górowski, M. Serwiński i inni. Oto jedna z przepysznych scen IV aktu, gdy paskarz wojenny Berlureau (A. Kwiatkowski) przełamuje ostatnie skrupuły Bachelet'a (A. Adwentowicz) pod portretem jego poległego syna.

Cenna pamiątka po królu Sobieskim w wiosce niemieckiej

W niemieckiej wiosce Raddatz, posiadającej 460 mieszkańców, a położonej w powiecie nowoszczeńskim (Neustettin) obwodu regencyjnego Koszalin (Köslin) w odległości 67 km na zachód od Chojnic, znajduje się cenna pamiątka po królu polskim Janie Sobieskim.

W ewangelickim kościółku tej miejscowości umieszczony został wóz triumfalny króla polskiego Jana Sobieskiego, ofiarowany mu przez Wiedeńczyków w dowód wdzięczności za uratowanie ich przed nawałą turecką. Wóz ten jest wykonany na wzór rzymskich rydwanów, ozdobiony pięknemi rzeźbami i obrazami, przedstawiającemi herb państwa polskiego, herb króla Jana Sobieskiego, trofea tureckie w postaci turbanów i halabard, figury alegoryczne i t. p. Nad wozem unosi się baldachim, na którym znajduje się orzeł polski, herb króla Jana Sobieskiego i napis: J. S. R. P. Pod baldachimem zamieszczony został napis: „Carus triumphalis Johannis Sobieski Regis Polonorum". Wykonanie opisanego wozu triumfalnego kosztowało 3.000 dukatów.

Wspomniany wóz miał po zgonie króla Sobieskiego przejść w posiadanie jego rodziny i znajdować się przez dłuższy czas w jej posiadłościach na Górnym Śląsku, skąd podczas pierwszej wojny śląskiej został przewieziony przez oddział żołnierzy pruskich, stojących pod dowództwem generała Henninga Aleksandra von Kleista, ówczesnego właściciela majątku Raddatz, jako łup wojenny do Raddatz. Król pruski Fryderyk Wielki zamierzał po ukończeniu wojny śląskiej wóz triumfalny króla Jana Sobieskiego zabrać do Berlina, gdzie miał być ustawiony w muzeum. Gdy generał von Kleist, który za swoją dzielność został udekorowany orderem czarnego orła i mianowany generałem-porucznikiem, dowiedział się o zamiarach Fryderyka Wielkiego, zwrócił się do króla pruskiego z prośbą o pozwolenie zamieszczenia wozu w nowo przezeń wybudowanym kościele jako ambony „z której wierni co niedzielę mieli usłyszeć o zwycięstwie Chrystusa", król pruski przychylił się do prośby i w ten sposób znalazł się wóz triumfalny króla Jana Sobieskiego w Raddatz, gdzie znajduje się od przeszło 150 lat, służąc jako ambona. Wóz pozostał w swoim pierwotnym stanie, jedynie boki zostały wychylone naprzód oraz zdjęte koła, które do końca r. 1806 miały stać za ołtarzem.

Amerykańskie znaczki pocztowe z podobizną Kościuszki

Departament pocztowy Stanów Zjednoczonych zgodził się na wypuszczenie emisji pięciocentowych znaczków pocztowych z podobizną Kościuszki z okazji 150 rocznicy udziału Kościuszki w walkach o niepodległość i przyznania mu honorowego obywatelstwa Stanów Zjednoczonych.

Tak więc, pomimo gorących sprzeciwów Niemców amerykańskich, znaczki ukażą się w obiegu już w połowie października. Znaczek będzie koloru niebieskiego. Projektodawcą jest p. Artur Waldo z Detroit.

Jak donosi prasa polsko-amerykańska, do powzięcia ostatecznej decyzji przez departament pocztowy w sprawie emisji znaczka przyczyniło się w znacznej mierze urządzenie wspaniałego „Dnia Polskiego" na wystawie chicagowskiej, który zwrócił uwagę całego społeczeństwa amerykańskiego na naszych bohaterów narodowych — Kościuszkę i Pułaskiego.

Ładny zwyczaj

W mniejszych miastach włoskich spotkać się można z oryginalnym wyrazem pietyzmu dla poległych na wojnie synów danej miejscowości. Otóż na jednej z mniej ruchliwych a reprezentacyjnych ulic zasadza się drzewa, a na każdem z nich umieszczona jest gustowna tabliczka z nazwiskiem poległego oraz datą i miejscem bohaterskiej jego śmierci. Czy nie wartoby pięknego tego zwyczaju przenieść do Polski? W ten sposób może udałoby się wszczepić w młodsze pokolenie, którego instynkty niszczycielskie kierują się niestety tak często właśnie ku młodym drzewkom, razem z tym pietyzmem również poszanowanie dla naszych drzew przydrożnych. s. d.

Krzyże pamiątkowe na szczytach Alp

Na trzech głównych szczytach gór Canavosi w Piemoncie ustawiono z zachowaniem odpowiednich ceremonij trzy krzyże ku upamiętnieniu jubileuszu Odkupienia. Stawianie każdego z tych trzech krzyżów uświetnione było odprawieniem uroczystej mszy św. i okolicznościowemi przemówieniami o Roku Świętym. Na uroczystości te przybyło wielu pielgrzymów i alpinistów. (KAP)

Kto był rzemieślnikiem w starożytnej Grecji

W starożytnej Grecji zaliczano wszystkie dzisiejsze zawody akademickie do rękodzielnictwa, ponieważ według ówczesnych pojęć lekarze, nauczyciele, adwokaci itd., podobnie jak każdy rękodzielnik, wykonywali zawód swój dla zarobku. Dziwnem wydawać się nam musi, że u narodu tak kulturalnego jak Grecy uchodziło za rzecz nikczemną, żyć z pracy rąk. Ideałem każdego Greka było zajmować się wyłącznie sportem i polityką. Kto zmuszony był wykonywać ciężkie zajęcia zawodowe, zgóry był wykluczony z lepszego towarzystwa. Szlachcie, właścicielom ziemskim, wielkim przedsiębiorcom handlowym przeciwstawiano resztę obywateli nieszlachetnych, zwanych banauzami. Wyraz ten oznacza właściwie rzemieślnika, przybrał jednakże z biegiem czasu znaczenie pogardy, jaką wyższe sfery Grecji okazywały dla pracujących zawodowo.

Jeżeli dzisiaj podziwiamy wspaniałe rzeźby Fidiasza, Praksytelesa i Polikleta jesteśmy przekonani, że sławni ci artyści cieszyli się najwyższą czcią swego narodu. Tymczasem tak nie było. Pisarz grecki Lukian pisze o tem następująco: Taki Fidiasz, tworzący cudowne dzieła uchodzi u nas za rękodzielnika, żyjącego z pracy rąk. Sławny historyk Plutarch tak pisze: Żaden mąż szlachetny na widok Zeusza olimpijskiego lub Hery z Argos nie życzy sobie być Fidiaszem lub Polikletem. Lubimy wprawdzie wonność i purpurę, perfumiarzy i farbiarzy jednakże uważamy za ludzi pospolitych.

Podobnie i adwokaci stanowili przed 2500 laty stan mało poważany. Przyczyna leży przedewszystkiem w specjalnej procedurze procesowej u starożytnych Greków. Każdy musiał osobiście prowadzić swoją sprawę przed sądem. Ponieważ zaś każdemu nie było danem sprawę swą przedstawić należycie, tak pod względem rzeczowym jak przedewszystkiem także retorycznym, na co szczególnie wówczas kładziono nacisk, przeto strony udawały się do logografa, czyli pisarza mów, który opracowywał im mowę sądową za honorarjum, wynoszącem mniej więcej 20 proc. objektu spornego. Nie rzadkie były wypadki, że taki logograf obsługiwał obie strony i że na tem tle dochodziło do nieuczciwych manipulacyj. W starożytnym Rzymie zawód adwokata uchodził z bardzo zaszczytny. Wiemy że taki Cicero, jeden z najsławniejszych adwokatów starożytnych, cieszył się powszechną powagą i szacunkiem.

Szczególnie oryginalne jest stanowisko lekarza w starożytnej Grecji. Był to także rzemieślnik, który odbył wprawdzie naukę, lecz nie zdał żadnego egzaminu, zapewniającego mu przynależność do pewnego stanu. Lekarz dopiero na podstawie swojej wiedzy wyrobić musiał sobie autorytet i poważanie.

Lekarz grecki nie praktykował w stałem miejscu, lecz wędrował z jednego miejsca na drugie. W miejscu chwilowego swego pobytu lekarz otwierał sklep, który był jego „warsztatem". Nieraz wykonywał on praktykę swą w budzie na rynku w oczach ciekawej publiczności. Wszelka reklama była dozwolona, nieraz też ten miał największe powodzenie który potrafił się najlepiej zachwalać. Nie brakło i wówczas wybitnych lekarzy, którzy wynieśli się byli wysoko ponad poziom tego rzemiosła lekarskiego i którzy oczywiście z większą godnością traktowali swój zawód. W i P

Z „Różowej Kukułki"

Jak się zdaje, „Różowa Kukułka" rozkukała się na dobre. Po pierwszem „poufnem zebraniu", które zgromadziło w zeszły piątek zakonspirowanych przyjaciół wesołego ptaszka w gabinetach Adrji, zapowiedziane jest na najbliższy piątek drugie podobne zebranie z odśpiewaniem ostatnich nowości, zanim przed szerszą publicznością zaprodukowane zostaną. Chodzą też słuchy o „czwartkowych kolacjach", które podobno już w tym tygodniu się zaczynają. A na zjazd lekarzy i przyrodników, oraz na zjazd muzeologów, przygotowuje ponoć „Kukułka" specjalne programy, które będą artystyczną sensacją najbliższych tygodni, prawdziwem winobraniem piosenki i humoru przy resztkach wrześniowej pogody. Życzmy, aby „Różowa Kukułka" i w swem obecnem koczowniczem życiu zachowała tę beztroską wesołość, której zapas wynoszą ze sobą słuchacze po każdym z jej wieczorów.

Z najnowszej mody paryskiej. Kapelusik aksamitny z główką marszczoną, otoczony plecionką aksamitną i zakończony motylkiem z aksamitu; woalka pod kapeluszem.

TEATRY

„Straszny dwór" w nowej inscenizacji i nowych dekoracjach

W niedzielę 10 bm. o godz. 20 przedstawienie „Strasznego dworu" Stan. Moniuszki, które stanowi część oficjalnych uroczystości odsieczy Wiednia. W przedstawieniu tem wezmą udział czołowi artyści opery poznańskiej jak Marja Janowska-Kopczyńska, Sława Gogojewicz, Jadwiga Musielewska, Kazimierz Czarnecki, Karol Urbanowicz, Aleksander Karpacki, Hugo Zathey, Ignacy Wiśniewski, Antoni Warchalewski oraz zespół baletowy z baletmistrzem Maks. Statkiewiczem i primabaleriną Zofją Grabowską na czele. Na szczególną uwagę zasługują nowe dekoracje projektu art. mal. Zygm. Szpingera oraz nowa inscenizacja reżysera Karola Urbanowicza. Kierownictwo muzyczne spoczywa w rękach dyrektora opery Zygmunta Latoszewskiego. — Przedsprzedaż biletów tylko w składzie cygar A. Szrejbrowskiego, telefon 56-38, ul. Fredry 1, narożnik ul. Gwarnej.

Z „Teatru za 50 groszy"

Po dziesięciodniowej przerwie, ten miły teatrzyk, który w sezonie letnim zyskał sobie pełną sympatję naszej publiczności, otwiera swój sezon jesienny inauguracyjną premjerą we wtorek dnia 12 b. m.

Sezon jesienny przyniesie w nowej szacie szereg ucieszych wodewilów starannie wystawionych w sali zimowej Ogrodu Zoologicznego. Scena przystosowana została do wymogów nowoczesnej techniki teatralnej, otrzymała bowiem szereg doskonałych „jupiterów" elektrycznych oraz pomysłowe dekoracje.

Inauguracyjny wodewil to „Podróż po Warszawie", jedna z najmilszych grotesek muzycznych Feliksa Schobera. Opracowanie muzyczne Ferdynanda Kowalika, tańce i ewolucje Mieczysława Sawickiego, dekoracje i kostjumy Henryka Smuczyńskiego, inscenizacja i reżyserja Stefana Polonyi'ego.

Przedsprzedaż biletów w firmie Centowski plac Wolności 3 od soboty po cenach niezmienionych od 49 groszy do zł 1,80.

Szkoła baletowa w Teatrze Wielkim

W związku z nadchodzącym sezonem teatralnym, znany zaszczytnie ze swej pracy pedagogicznej na polu choreografji prof. Maksymiljan Statkiewicz kierownik baletu w Operze organizuje w Teatrze Wielkim szkołę baletową, do której przyjmować będzie dzieci od lat 8, oraz panienki.

Zgłoszenia przyjmuje się codziennie od godz. 17 — 18 w Teatrze Wielkim. Powstanie podobnej placówki na terenie Poznania, pod światłem kierownictwem zasłużonego pedagoga powitają szerokie warstwy zainteresowanych z szczerem uznaniem.

Wdowa po prezydencie Stanów Zjedn. Woodrow Wilsonie wychodzi zamąż za wybitnego ekonomistę Edwarda N. Hurley'a. Na obrazku podobizny młodych państwa.

Wszystkie gospodynie muszą wypróbować

Dra WANDERA proszek do pieczenia „DAWA“

Pieczywo sporządzone na proszku „DAWA“ jest pulchne, łatwostrawne, wyborne w smaku i zachowuje długo świeżość. Dokładny przepis na opakowaniu. ng 5313

SPORT

Lekka atletyka

Sekcja lekkoatletyczna okręgu pozn. Sokoła odwołuje zawody kościuszkowskie, wyznaczone pierwotnie na dzień 10 bm. Nowy termin zawodów ustali się później.

Nurmi, który jak wiadomo zamierza przejść na zawodowstwo do obozu Ladoumegue'a uzyskał ostatnio w biegu na 5000 m świetny czas 14:46.6. Na tych samych zawodach M. Jaervinen rzucił oszczepem 75.95 m. (PAT)

Wewnętrzne zawody „Sokoła“ I Bydgoszcz odbędą się w niedzielę przedpołudniem, w poniedziałek i środę na stadjonie miejskim w Bydgoszczy. Przewidziane są biegi krótkodystansowe i dłuższe, przez płotki, sztafety i rzuty oraz skoki.

Różne

Polsk Klub Sportowy „Sparta“ w Kownie rozwinął ostatnio ożywioną działalność na odcinku sportu wodnego. Odbyte w ubiegłym tygodniu zawody wioślarskie i pływackie o mistrzostwo „Sparty“ przybrały emocjonujący charakter.

Liczba zawodników (około 50) i nienotowana dotąd ilość publiczności wskazuje wyraźnie, na jaką popularność może liczyć wśród młodzieży polskiej zagranicą sport wodny, należycie poprowadzony i zorganizowany.

Na specjalną uwagę zasługuje doskonała organizacja zawodów. Reprezentowane były wszystkie polskie ośrodki sportowe na Litwie, a więc: Kowno, Wiłkomierz, Poniewież i inne.

Na konkurencje złożyły się: biegi czwórek, skoki, biegi kajaków (jedynek i dwójek), pływanie na 100 m, 400 m, nurkowanie i t. p.

Ogólne wyniki zawodów świadczą wymownie o żywotności polskiego sportu na Litwie.

Tennis

Sensacją wczorajszych rozgrywek na międzynarodowych mistrzostwach Polski w Warszawie była porażka mistrza Polski Hebdy, który grając bardzo słabo uległ niespodziewanie łatwo znajdującemu się w dobrej formie Austrjakowi Metaxie w stosunku 5:7, 1:6, 0:6. Inne wyniki były następujące: Baworowski (Austrja) i Tarasiewicz 6:0, 2:6, 4:6, 6:0, 6:4. Hughes (Ang) i Salmonowicz 6:1, 6:2, 6:4. Popławski i Albrecht 6:3, 7:5, 7:9, 6:3. Metaxa i Kuchar w. o. Spychała i Chalier 6:1, 6:2, 6:3. Kołcz T. i Majewski 1:6, 6:4, 6:4, 6:3. U pań: Lilpopówna . Boniecka 6:4, 6:0. Neumanówna i Wełeszczukowa 6:4, 6:0. Gra podwójna panów: Matejka i Metaxa — Bratek i Tarłowski w. o. Hecht i Malecek (Czech.) Małcużyński i Laszkiewicz 6:0, 6:0, 6:0. Panie: Lilpopówna i Boniecka 6:4, 6:0. Neumanówna i Wełeszczukowa 6:4, 6:0. Jędrzejowska i Dubieńska — Orzechowska i Wełeszczukowa 6:0, 6:0. W grze mieszanej para Volkmerówna i Hebda pokonała parę Majewski i Hoeflingerowa 6:4, 6:0. (PAT)

Wioślarstwo

Wyścig kajakowy S. M. P. na trasie Poznań — Puszczykowo — Poznań wygrała mistrzowska dwójka Sibilski — Wachowiak (św. Marcin) w czasie 1 g. 22 min.; 2. Woźniak — Baranowski (Tum) 1 g. 28:28; 3. Ircha — Nowacki (św. Marcin) 1 g. 29:53. W jedynkach: 1. Maciejewski w czasie 1 g. 35:16; 2. Wieszczeczyński 1 g. 41:03; 3. Jabłoński 1 g. 41:33, wszyscy św. Marcin.

Korespondencja z Czytelnikami naszymi

— **F. F. P.** Umowa najmu przedłuża się automatycznie. Radzimy zwrócić się do Urzędu Rozjemczego dla spraw najmu o ustalenie czynszu (K)

— **M. L. 88.** Ze sprawą tą należy zwrócić się do Urzędu Wojewódzkiego. Sprawa potrwa około cztery miesiące, koszta wyniosą około 90 zł. (K)

— **M. H.** Prawo do zasiłków na wypadek bezrobocia ulega przedawnieniu po sześciu miesiącach; sądzimy zatem, że starania byłyby daremne. (K)

— **K. W.** „Der Sonntagsbote“, Katowice, ul. Piłsudskiego 58. — „Die Katholische Welt“, Królewska Huta, Rynek 14. — Obydwa pisma są tygodnikami. (K)

— **W. K. Leszno.** Owszem, ustawa dotyczy tej hipoteki również. (K)

— **P. Bachorski.** Chyba tylko do policji. (K)

Za ogłoszenia i reklamy odpowiada administracja w osobie Antoniego Leśniewicza w Poznaniu

W Roku Świętym

na resztę kosztów budowy Pomnika Najśw. Serca P. Jezusa w Poznaniu

298 **ofiarowali do dnia 30. 8. 1933.** dg 1271

Ze skarbony przy Pomniku wybrano:
29. 8. 33 1 dolar zniszczony 2 mkn. w srebrze i z pr. o posadę 24,45
30. 8. 33 wybrano 35,12
Helena Kozłowska sen., Pozn. 10,—
Korczowie i Bartoszewscy, Poznań za odebr. łaski 7,—
Rodzina Z. Poznań z pr. o posadę 5,—
Dr. W. Mora, Telechany 1,—
S. Mroczkiewicz, Gostyń 5,—
I. Majewiczowa, Poz. 25,—
St. Dybicki, Poz. 5,—
M. Celińska, Czortków 3,—
Dr. A. Wojnarowicz, Lwów 4,—
M. Matelowska, Nadworna 10,—
H. Gola, Częstochowa 8,—
Ks. J. Masny, Kraków 5,—
Dr. St. Wisłocki, Kraków 5,—
F. Kołasiński, Łódź 5,—
J. Busiński, Rakowice —,50
Z. Kozłowska, Kraków 5,—
Wł. Z. Lipiński, Warszawa 5,—
H. Gayny, Warszawa 1,—
T. Jankowski, Warszawa 50,—
M. Nowakówna, Poznań 3,—
E. Trauczyński, Środa 5,—
C. Chwiłkowski, Poznań 3,—
St. Prrisner, Poznań 11 5,—
St. Polok, Dziedzice 10,—
J. Wainkauf, Katowice 3,—
Ks. K. Skupin, Oficjał, Katowice 5,—
Ks. Kozielek, Knórów 5,—
Ks. Wilhelm, Miasteczko Śl. 2,—
B. Staszak, Ruda Śl. 2,—
Sz. Krupa, Radzionków 5,—
SS. Elżbietanki, Kościerzyna 5,—
St. Ganera, Chojnice 2,—
M. Ciemny, Pakość 50,—
Stow. Młodzieży Polskiej, Kiekrz 10,—
Fr. Krawczyński, Szamotuły 10,—
J. Janduda, Katowice 1,50
J. Wilamowski, Kierzewo 1,—
St. Hutorowicz, Wilno 5,—
M. Howdyska, Hrobieszów 3,—
K. Tchórzewski, Zamość 3,—
J. Przygodziński, Pelplin 5,—
Rodz. Ansion, Poznań 20,—
J. i St. Gawrońscy, Warszawa 3,—
W. Ostrowski, Warszawa 1,—
L. Matejak, Warszawa 5,—
H. Pawlakowa, Krzepiszyn 10,—
Ks. A. Adamczewski, Mokronos od St. Rejcka z Wziąchowa 20,—
R. Słowikowski, Warszawa 4,—
M. Penczek, Warszawa 6,—
Inż. R. Cielenkiewicz, Katowice 2,—
St. i J. Majewscy, Oborniki 20,—
Długolęcka, Poz. 2,—
Tad. Koczorowski, Cieślin 2,50
I. i St. Pankiewiczówny, Białystok 2,—
A. Kozakowa, Baranowice 1,—
I. Rudolfska, Lisski 2,—
M. Kuszyńska i W. Felsztyńska, Przemyśl 6,—
N. N. p. Ks. Rad. Michalskiego, Śrem 100,—
B. Zamiara, Bydgoszcz 10,—
Marja z hr. Ronikierów Mianowska, Hołoby (Wołyń) 2,—
F. Defitonski, Nowawieś 5,—
M. Tempska, Brzezinki 10,—
Dr. A. Hubiszta, Rabka 2,—
T. Gumuliński, Radomsk 2,—
Dr. M. Korytowski, Kraków 2,—
St. Sawicki, Kraków 2,—
L. Niedbał, Zbąszyń 10,—
M. Graczykówna, Bydgoszcz 4 2,—
Ks. Wł. Pruski, Dębieńsko Wielkie 1,—
St. Tasarek, Katowice 2,—
Ks. Pniok, Katowice 5,—
Ks. Prob. Kudełko, Nakło Śl. 5,—
Ks. Szymała, Nowy Bytom 5,—
Ks. St. Radomski, Chodecz 20,—
Ks. Prob. T. Sypniewski, Kaźmierz 5,—
B. Rakowiecki, Łask 5,—
Ks. J. Fyałkowski, Wrzeszczewice 5,—
St. Więvko, Warszawa 5,—
St. Pikulski, Warszawa 5,—
K. Pęcherzewski, Warszawa 3,—
L. Jabłonowski, Warszawa 3,—
Z. Persidok, Warszawa 5,—
A. i Z. Hegner, Ostrów Maz. 2,—
Dr. W. Nowakowski, Piotrków 3,—
Not. E. Płoski, Płock 20,—
Dr. H. Jarocki, Płock 2,—
Ks. N. N. Zagórów 3,—
S. i W. Dziekońscy, Żyrardów 5,—
J. Maliński, Warszawa 1,—
J. Urbański, Warszawa 2,—
M. Wiczniewski, Warszawa 5,—
Ks. M. Naworyta, Niegowić 1,—
J. Matuszewski, Warszawa 12,—
W. Płachciński, Warszawa 3,—
Z. Straus, Warszawa 1,—
M. Pożarska, Warszawa 2,—
Ks. W. Czarnecki, Chotów 2,—
Ks. Krudziński, Pelplin 3,05
S. Bagniewski, Leszno 2,—
L. Fortuna, Kraków 2,—
M. Jędrusiak, Kraków 1,—
Kier. szk. Fr. Czernek, Piaski W. 2,—
B. Nitrobittówna, Krynica 8,—
R. Chrapkówna, Brzuchowice 2,—
W. Bieniewski, Jarosław 2,—
J. Dmochowski, Iwje K/Lidy 1,—
Fr. Witt, Buk 3,—
Klaszt. OO. Oblatów, Krobia 5,—
Dr. W. Kucharek, Poz. 10,—
R. Han, Bochnia 3,—
St. Gross, Łagiewniki 10,—
J. Szafaczowa, Łagiewniki 1,—
R. Chućko, Łagiewniki 5,—
A. Opoczka, Łagiewniki —,50
Dyr. St. Jurczewski, Warszawa 2,—
M. Sobańska, Warszawa 5,—
St. Słupiński, Przemyśl 2,50
J. Czechnicka, Rzeszów 1,—
P. Olszenko, Będzin 5,—
sK. J. Śliwa, Komorowice 5,—
Ks. K. Strojek, Biała 1,—
K. Brykowski, Jasło 2,—
Fr. Pawula, Kraków 50,—
J. Marek, Kraków 1,50
Dr. Rediger, Tczew 5,—
L. Gdaniec, Tczew 5,—
M. Pilarski, Swarzędz 10,—
M. Winkel, Ludwikówiec 1,—
F. Wiśniewski, Ostrów Poz. 2,—
J. Garbaczewska, Lublin 2,—
J. Woźniak, Pustomyty 2,—
Kuczyński J., Radom 10,—

Konto P. K. O. nr. 207 470. — Sekretarjat św. Marcin 69, m. 17.

W środę, dnia 6 września, zasnął w Bogu, po długich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., w 64 roku życia a 40 kapłaństwa, ś. p.

Ks. Prof. Tymoteusz Zoch

były proboszcz parafji w Skokach.

Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Zmarłego kapłana odprawi się w sobotę, 9. bm. i rozpocznie się wigiljami o godz. 9 w kościele Przemienienia Pańskiego; po mszy św. eksportacja i pogrzeb na cmentarz Farny przy ul. Bukowskiej. Czcigodnych Księży dekanatu poznańskiego proszę o udział w pogrzebie i odprawienie obowiązkowej mszy św. za duszę drogiego Konfratrę.

Ks. Leon Rankowski, dziekan.

Poznań, dnia 7 września 1933 r. dg 1282

Ś. p.

Irena Ks. Puzynianka

Założycielka Okręgu Zachodniego Stowarzyszenia „Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie“

zmarła dnia 6. 9. 1933 r., opatrzona św. Sakramentami. W Drogiej Zmarłej straciła nasza organizacja zasłużoną Inicjatorkę placówki „Opieki“ na ziemi Wielkopolskiej.

Zarząd

Stowarzyszenia „Opieka Polska nad Rodakami na Obczyźnie“

dg 1285 **Okręg Zachodni.**

Dnia 5 września 1933 r. o godz. 1 w nocy, zabrał Bóg po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzoną Sakramentami św. moją współpracowniczkę po 30-letniej wiernej i gorliwej pracy, ś. p.

Jadwigę Rosicką

Pogrzeb odbędzie się w piątek, dnia 8. bm., o godz. 5 po poł. z domu żałoby przy ul. św. Marcina 12 na cmentarz św. Marciński przy ul. Bukowskiej. Cześć Jej pamięci.

zg 19 816 **z Osuszkiewiczów Anna Przybylska.**

W środę, 6 września 1933 r., o godz. 9, zmarł nagle, mój najdroższy mąż, nasz najukochańszy ojciec, ś. p.

Franciszek Malcherek

sekretarz Sądu Okręgowego

przeżywszy lat 61. Pogrzeb odbędzie się w sobotę, 9 września o godzinie 16 z domu żałoby, na cmentarz parafjalny, o czem zawiadamiają

zg 19 818 w ciężkim smutku pogrążeni **żona i synowie.**

Poznań, Górna Wilda 116.

Dnia 5. bm., zmarła, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa matka, teściowa, babka, prababka, siostra i ciotka, ś. p.

z Krauzów

Julja Hauskowa

przeżywszy lat 92. Nabożeństwo żałobne odbędzie się dnia 9. bm. o godz. 11, w kościele parafj. w Kruszewie, następnie złożenie zwłok na cmentarz w Kruszewie.

zg 19 814 W imieniu stroskanej rodziny **Antoni Prell.**

Bronisławki.

We wtorek, 5. bm., zmarł, nasz zacny i nieoceniony Kolega, ś. p.

Ludwik Marszałek

mistrz krawiectwa damskiego.

Zmarły, który od założenia naszego Cechu do ostatniej chwili był gorliwym członkiem i drogim przyjacielem, pozostawia w naszych sercach nigdy nie zagasłą pamięć

zg 19 826 **Cech Krawiectwa Damskiego.**

Msza św. żałobna z Cechu za duszę ś. p. Zmarłego odbędzie się w poniedziałek, 18. bm. o godz. 8 w kościele O. O. Salezjanów. Uprasza się członków o jak najliczniejszy udział w pogrzebie i na mszy św.

Wysyłkowy Dom Tapet S. Stryszyk, Al. Marcinkowskiego 19. Tel. 12-92.

Tapety - Linoleum - Ceraty - Chodniki kokosowe - Listwy

Ceny niskie. zg 19 808 Obsługa rzetelna.

PIEGI

oraz wszelkie nieczystości skórne usuwa radykalnie od lat wypróbowany i niezawodny.

Krem Bella

wysyłka każdej ilości.

Cena za słoik 2,— zł

Mydło Bella 1,— zł

do nabycia w aptekach i drogerjach lub wprost we wytwórni.

Apteka p. Koroną

Poznań, Górna Wilda 61.

dg 538

Żelaźniak

lat około 25, możliwie wolny od wojskowości, biegły sprzedawca artykułów elektrycznych, potrzebny od 1. 10.

W. Kraffke, Chełmno.

Tamże może się uczeń zgłosić.

zg 19 805

Kupujemy każdą ilość

kuropatw.

Prosimy o złożenie ofert.

Półwiejska 11, m. 26.

zg 19 813

Jako specjalność polecam:

glazurowane płyty ścienne i kamionkowe płyty posadzkowe do wykładania ścian i posadzek w łazienkach, kuchniach, składach rzeźnickich, piekarskich itd.

Gustaw Glaetzner,

Poznań 3

Jasna 19 Tel. 63-28—65-80

Składnica: Kraszewskiego 10.

Pg 4 364-36.36

Wróciłam
Dr. med. Marja Grossmann
Choroby wewnętrzne zg 19 789
12—1, 15,30—17
Poznań, Ogrodowa 16 Nr. tel. 22-42

SZYKOWNE MODELE
KAPELUSZY DAMSKICH
po cenach najniższej kalkulacji poleca:
„KRYSTYNA" ul. Fredry 6
Przyjmuje zamówienia jak i przeróbki podług ostatnich modeli.

Piekarnia — Cukiernia i Kawiarnia
w Kościanie
przy Rynku od 1. X. 1933 r. do wynajęcia.
Czynsz wedle umowy. Zgłoszenia pod adresem
H. Wytykowa, Kościan. zg 19 815

Rutynowany bankowiec
z kaucją poszukiwany od zaraz jako I. członek Zarządu do Banku Kupieckiego Spółdzielczego w Pleszewie. Zgłoszenia przyjmuje ng 5323
B. SADOWSKI, prezes, **Pleszew-Nowawieś.**

ng 5315

500 tysięcy sztuk cegły
prima tonówki franko wagon Mosina lub franko wagon Poznań na sprzedaż. Mniejsze ilości oddajemy każdej chwili ze składnicy naszej w Poznaniu.
Pg 4344-36,26 **KOWALSKI I ŁAŃSKI**
Poznań, Plac Wolności 11, telefon 51-26 i 51-27.

Hotel pod „Białym Orłem" w Śmiglu
pierwszorzędny, w rynku i głównej ulicy, z umeblowaniem restauracyjnem, z mieszkaniem prywatnem lub bez, posiada światło gazowe i wodociąg od 1. 12. 33 do wydzierżawienia na korzystnych warunkach Zgłoszenia przyjmuje właśc. **J. Skoracki, Śmigiel, Rynek 10.** ng 5322

Blacha cynkowa i ocynkowana
Gwoździe-Druty-Cyna
Urządzenia łazienkowe
Piece kąpielowe, węglowe i gazowe
Artykuły fajansowe i sanitarne
Pompy ręczne i automatyczne
Materjały instalacyjne
poleca po cenach konkurencyjnych
Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu Żelazem
Kern i S-ka
Poznań, ul. Magazynowa — telefon 72-81.
(UWAGA: wejście od Przemysłowej przy Spichrzowej).

Zarząd stoł. m. Poznania zamierza wydać w drodze przetargu publicznego dostawę węgla oraz drzewa opałowego i to:

1200 tonn węgla górnośl. — kostka I
300 tonn węgla górnośl. — orzech Ia
300 m³ szczapów sosnowych I kl.
500 m³ szczapów sosnowych II kl.

loco stacja Poznań-Główny dworzec, lub Poznań-Tama Garbarska

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach osobno na dostawę węgla i osobno na dostawę drzewa, w Taborze miejskim, gdzie również można zasięgnąć bliższych informacyj co do terminu dostawy jak i warunków zapłaty.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 13. 9 1933 r. godz. 10.

Zarząd stoł. m. Poznania zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta i podziału dostawy pomiędzy kilku oferentów.

Poznań, dnia 2 września 1933. ng 5319/20

Zarząd stoł. m. Poznania
(—) Ratajski (—) Pluciński.

Nagłówkowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tem 5 nagłówkowych.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-łamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21 205, d 1811 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 11.

1 SPRZEDAŻE

Magazyn mebli Józef Baranowski Wrocławska 19
Ceny najniższe. Pg 3 728-33 97

Pianino
sprzedam Poplińskich 12. m. 20. zdg 61 576

Meble najtaniej A. Baranowski
Poznań Podgórna 13. Pg 3 122-23.59

Parcele
budowlane każdej wielkości na Komandorji sprzeda Koszewski. Poznań, Stary Rynek 61. zdg 61 105

Domek
pokój, kuchnia ogród sprzedam w Luboniu. Zgłoszenia St. Bosy. Em. Sczanieckiej 10 Łazarz. zdg 61 408

Kiosk
bezkonkurencyjny dobrze zaprowadzony sprzedam Agenci wykluczeni. Adres wskaże Oredownik zd 61 121

Sprzedam
tanio telefon domowy 7 aparatów większą szafę żelazną do pieniędzy, biurko powielacz „Romeo", maszynę do kopjowania „Romeo" płot druciany 46 mtr z bramą 2 mtr. wysoki 29 słupków Oferty Kurjer Poznański zdg 61 898

Gramofony — najtaniej
Płyty Odeon 3.50. F. Baloń. Woźna 12. Pg 4 172-33.45

Torby szkolne
teki, torebki damskie, walizy, parasole najtaniej Sobaszkiewicz. Poznań. Wielka 25 dawn. Stefański. własna pracownia. dg 1 227/8

Fartuszki szkolne
przepisowe, z satyny Becku i Alpagi — wszystkie wielkości — stale na składzie poleca Fabryka Bielizny Dom Płócien J. Schubert, Wrocławska 3 — Specj. dział miarowy Pg 3 703-31 23

Motocykle
Matchless oraz Raleigh po cenach wyjątkowo niskich. Dogodne warunki. Moto-Sport. dawn. Koszczyński. Wielka 12, m. 8. Pg 3 707-32.17

Kino domowe
Pathé Baby, radjoodbiornik 8 lampkowy z ramową anteną — sztucer 5 strzałowy Adres wskaże „Par", Aleje Marcinkowskiego 11. Pg 4343-36.27

Pasy - Węże - Szczeliwa
oraz wszelkie artykuły techniczne i laboratoryjne poleca Składnica Spółki Okowicianej Spółdz. z ograniczoną odpow. — Przybory techniczne dla gorzelń i rolnictwa Poznań Al. Marcinkowskiego 20 Telefon 11-62 dg 1218

Parcelę
w Debcu blisko tramwaju 600 m² za 3 000 zł sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 253

Restaurację
kawiarnię koncesją mieszkaniem pracownia cukiernicza z powodu choroby sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 251

Motocykl Indian
z przyczepką gotów do jazdy 9 KM bardzo tanio Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3. Pg 4367-36.43

Meble najkorzystniej kupisz
u Andrzejewskiego Poznań ulica Wrocławska 4. dg 1205

Komplet podszewek
do ubrań od 10 zł Andrzejewski. Szkolna 13 Pg 4 184-35.30

Magazyn
w Poznaniu przy Głównym Dworcu 400 m kw. z bocznicą kolejową nadający się dla każdej branży od zaraz na sprzedaż Oferty uprasza się do „Par" pod nr. Pg 4345-36.25

Antyki
tanio. Młyńska 4. sut. zdg 61 312

Fortepian
krótki pełny ton okazyjnie. — Graniczna 1. m. 4. zdg 61 284

Motocykl
250.— Wiczewski Murna 1. zdg 61 140

Dom
w Grodzisku okazyjnie sprzedam 7 pokoi ogród i t. p. nadający się ewentl. na każde przedsiębiorstwo, cena 15 000 wpłaty 5 000 Kinderman restauracja Zgłoszenia: Cz. Piątkowska Jarocin ul. Moniuszki 14 zdg 62 128

Futro
źrebce francuskie w dobrym stanie do sprzedania Oferty Kurjer Poznański zdg 62 118

Willę
7 ubikacyj, ogród półtoramorgowy Puszczykówku — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 964

Parcelę
pod budowę willi, ogród jednomorgowy dobrze urządzony Puszczykówku Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 963

Sypialnie
polerowane dębowe jadalnie okazyjnie. Dąbrowskiego 79 Bocheński zdg 61 957

Tanio
sprzedam biurko, stoliki krzesła materace z włosią nowe i inne przedmioty Oglądać przedpołudniem lub po 7. Jasna 11 mieszkanie 14. zdg 61 953

Plac
budowlany narożnikowy w okolicy Djakonisek za gotówkę Wiadomość Kraszewskiego 16 skład kolonjalny. zdg 61 949

Parcelę
Ławicy niżej wartości. Wiadomość Aleje Marcinkowskiego 3 b m 15. telefon 31-21. zdg 61 966

Obuwie
damskie skórzane 50 par á 4.80 para w całości sprzedam Górna Wilda 31, m. 4 zdg 61 992

Rower
sprzedam 70.— Adres Kurjer Poznański zdg 61 994

Wózek
dziecięcy sprzedam. Młyńska 12. m. 8 zdg 62 020

800
form żelaznych do dachówek cementowych robienia i motor elektryczny na stały prąd tanio do sprzedania. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 022

Maszyny
do falcowania sztancowania, rylownia okazyjnie sprzedam. — Oferty Kurjer Pozn zdg 61 937

Motocykl
Ariel 500 dobrym stanie Oferty Kurjer Poznański zdg 61 931

Łóżeczko
dziecięce sprzedam. Ogrodowa 5. m. 7. zdg 62 041

Willa
6 mieszkaniowa, komfort ogród, dom gospodarczy pralnia Właściciel Palacza 39. zdg 61 910

Sprzedam
zaraz dobrze prosperujący bez konkurencyjny skład rzeźnicki. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 921

Psa
bernardyna, rok stara, okaz, tanio. T. Derczyński Środa. zdg 62 098

Kratę
żelazna, rozciągana, 235 × 235 — sprzedam tanio. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 62 096

Samochód ciężarowy
1½ tonnowy sprzedam albo zamienię na mały samochód osobowy Telefon 25-68. zdg 62 089

2
fteele klubowe i leniwiec korzystnie sprzedam. Adres Kurjer Pozn. zdg 62 087

Tapczan
korzystnie sprzeda tapicernia — Fredry 6, narożnik. zdg 62 085

Krawiecką
maszynę, piecyk gazowy sprzedam. Chwaliszewo 10 m. 6 zdg 62 171

Parcele
przy ul. Kopanina wprost od właściciela na sprzedaż. Wiadomość przy ul. Górczyńskiej 11 zdg 61 570/1

Szafa żelazna
mniejszych rozmiarów na sprzedaż za 60 zł. Adres wskaże Kurjer Poznański, filja Stary Rynek zdg 61 943/4

Lampy
elektryczne z kloszami sufitowe dla składów lub biur kilkanaście sztuk, także pojedyńczo tanio na sprzedaż Adres wskaże Kurjer Poznański zdg 61 941/2

Kolonjalka
z towarem, mieszkaniem, 2 pokoje i kuchnia korzystnie na sprzedaż. Adres wskaże Oredownik Wielkopolski zdg 61 985

Jadalnia
elegancka, mahoniowa, tanio. — Stolarnia, Bukowska 9 zdg 62 177

Futro
35 zł damski nowy kabatek (piżmowce) sprzedam. Górna Wilda 10 m. 9. front. zdg 62 220

Gospodarstwo
80 mórg, cena 15 000, wpłaty ugoda. Rutkowski, Grobla 29. zdg 62 061

Skład
towarów krótkich, 2 pokojowe mieszkanie sprzedam. Widermański, Marszałka Focha 167. zdg 62 058

Fiat
i Cadellac na sprzedaż okazyjnie. Zwierzyniecka 7. zdg 62 054

Tapczany
leżanki, pluszowe kanapy garderobianka wprost z pracowni tapicerskiej korzystnie do nabycia. Św. Marcin 46. zdg 62 050

Buty
angielskie dostarcza po 60 zł Musiał, Św. Marcin 78 zdg 62 036

Parcele
Sołacz przy tramwaju 700 m² po 9.50 zł m² dogodna spłata sprzedam Oferty Kurjer Poznański zdg 62 252

Maszynę
Singera okrągłe czółenko dobrą tanio. Szewska 11 mieszkanie 4 zdg 62 248

Samochód
półciężarowy w dobrym stanie tanio sprzedam Kolejowa 53. zdg 62 093/94

Lampy — Termosy
Słoje — Przyrządy
Porcelanę
Całkowite wyprawy
najtaniej wprost Wroniecka 24. Hurtownia Porcelany zdg 62 246

Młyn
wodny przemiał 100 ctn w pełnym biegu sprzedam ewentl. zamienię na gospodarstwo lub kamienicę Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 62 238

Maszynę
do pisania prawie nową tanio. Wskaże Kurjer Poznański zdg 62 230

Rzeźnictwo
kompletne wraz z przyległem mieszkaniem korzystnie na sprzedaż w Lesznie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 197

Lornetkę
ośmiokrotną nową tanio sprzedam — Św. Marcin 22, mieszkanie 7. zdg 62 079

Kolonjalkę
mieszkaniem, śródmieście, sprzedam. — Adres Kurjer Poznański zdg 62 10

Używane sypialnie, jadalnie, gabinety kupuje
płaci najlepsze ceny tylko Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3, tel. 2442 Pg 4366 36 44

Fiat 505
sześcioosobowy prima maszyna tanio sprzedam. Dąbrowskiego 30 garaże. zdg 62 109

Magiel
domową tanio sprzedam. Kraszewskiego 16 warsztat mechaniczny zdg 62 168

Stołowy
nowoczesny tanio sprzedam wobec wyjazdu. Szamarzewskiego 23/3 zdg 62 192

Skład
kolonjalno-delikatesowy najruchliwsza ulica mieszkaniem sprzeda Marszałka Focha 39, mieszkanie 17. zdg 62 185

Futro męskie
dobrym stanie. Drużbackiej 1, m. 1. Pg 4 368-56.342

Ogród
pierwszorzędny drzewostan, ca. 1 500 m² na Łazarzu Informacje Drużbackiej 1. m. 1. Pg 4 368-56.343

Skład
kolonjalny, zaprowadzony, urządzenie, towar, magiel — zaraz sprzedam Adres Kurjer Poznański zdg 62 274

5 KUPNA

Leica
aparat fotograficzny kupię. Zgłoszenia z podaniem ceny do Kurjera Poznańskiego zdg 61 980

Kupię
małą domową drukarnię, najchętniej bez czcionek, z możliwością użycia zapędu elektrycznego. — Oferty z podaniem ceny. zdg 62 294

Parcelę
pod willę eleganckiej dzielnicy kupię Ścisłe oferty metrów ulicy ceny do Kurjera Poznańskiego zdg 62 001

Kocioł
miedziany polewany 50—70 litrów kupię. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 991

Mundur
oficerski, wysok. fig. 1.75 m. kupię. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 059

Westfalkę
używaną dobrym stanie kupię. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 233

Singera
bardzo dobrym stanie kupię. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 209

Dogi
młode rasowe kupię Rodowód, cena Kurjer Poznański zdg 62 203

Futro
damskie kupię w dobrym stanie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 070

Orzechową
szafę do rzeczy, używaną, dobrze utrzymaną, kupię natychmiast Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 067

Złoto
stare kupuję po dziennej cenie. Chwiłkowski, Św. Marcin 40 zdg 62 167

Stoliki restauracyjne
niedrogo kupię Oferty do Kurjera Pozn. pod dg 1 284

Beczki
do benzyny żelazne, duże, większą ilość kupię. Oferty z podaniem pojemności i ceny do Kurjera Pozn. ng 5 327

Kiosk
dobrze prosperujący w Poznaniu kupię względnie obejmę dzierżawę. Zgłoszenia Agencja Kurjera Pozn., Gniezno 139. ng 5 324

6 KAMIENICE

Dom
2 piętrowy z ogrodem owocowym, piękne położenie bez długu 5 minut od tramwaju, wolne 3 pokoje z kuchnią, gaz, woda. Cena 25 tysięcy złotych tylko gotówką. Czechak, Poznań, Gnieźnieńska 20. dg 1 136

Nadzwyczaj
korzystna i pewna lokata. Kamienica z czterema składami i domem przemysłowym w podwórzu w dobrem położeniu przynosząca obecnie przeszło 23 000 zł dzierżawy, z gwarancją tej dzierżawy na lat 10, przy wpłacie 100 000 na sprzedaż. Najpewniejsza lokata dla kapitalisty Oferty uprasza się do Kurjera Pozn. pod ng 5 282

Kamienicę
komfortową przy parku Wilsona dochód 35 000 sprzedam korzystnie. Agenci wykluczeni Oferty Kurjer Pozn zdg 61 690

Dom
nowy naprzeciw Sołacza, miesięcznie 150 zł, sprzedam 12 500. Tomczak, Wierzbięcice 31. zdg 62 063

Wybór
kamienic, will poleca Gruszczyński Poznań Pocztowa 3) telefon 58-66. zdg 62 127

Wyjeżdżając
sprzedam okazyjnie nową dochodową willę niedaleko centrum, ogród tramwaj, amortyzacja — Kochanowskiego 5 — 1 zdg 61 958

Kawiarnię
kamienicą sprzedam 10 000 lub zamienię dom kolonjalka, rola dochód lokatorów 1 900. Straburzyński, Sarnowa, Rawicz. ng 5 321

Kamienicę
pryncypalnem miejscu pow miasta kawiarnia jedyne kino, dzierżawa 9 000 rocznie sprzedam 65 tys., wpłaty połowa, większa wpłata zniżona cena Oferty Kurjer Poznański zdg 61 652

Kamienicę
czteropiętrową komfortową dochód około 18 000 sprzeda właściciel Oferty Kurjer Poznański zdg 62 225

7 PIENIĄDZ

20 000
poszukuję na hipotekę czteropiętrowej komfortowej kamienicy. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 224

50 000
złotych na I hipotekę oraz współpracę w dyrekcji dla rentownego przemysłu spożywczego poszukuje. Zgłoszenia: Kraków „Ruch", Szczepańska, pod „Joteska". ng 5 326

8 DO WYNAJĘCIA

1
pokój z kuchnią słoneczne, elektryczność Dębiec, od gospodarza. zdg 61 999/62 000

300
wolnych mieszkań 120 składów, stróżostwa, czynsz miesięczny. — Pośrednictwo bezpłatnie Zrzeszenie właścicieli kamienic, Wrzbięce 27 zdg 62 256/7

Stary
Rynek 41 lokal handlowy I. piętro telefon 7131. zdg 61 190

Pięciopokojowe
komfort, słoneczne, piece od właściciela Chełmońskiego 8, portjer zdg 61 736

5 pokoi
z komfortem do wynajęcia we willi Marynarska 5 wysoki parter Obejrzeć można codziennie od 15—18. Wyjaśnienia u portjera zdg 60 809

Gwarna 11
sześciopokojowe Wskaże stróżka Hirsch zdg 60 199

Pokój
kuchnia wolny. Łazarz od gospodarza. Wrocławska 5/6, m. 10. zdg 62 133

Trzypokojowe
komfort 70.— dwupokojowe 45.— jednopokojowe 20.— wskaże Łukaszewicza 6 — 14 zdg 62 110

7 pokojowe
mieszkanie lub biura przy ul. 27 Grudnia Nr 11 II piętro od 1 października br. Zgłoszenia ulica Rzeczypospolitej Nr. 1, I. piętro. zdg 61 908

Mieszkanie
5 pokojowe komfortowe w śródmieściu, czynsz przedwojenny za zwrotem części kosztów do oddania Oferty Kurjer Poznański zdg 62 004

5
pokoi komfortowych od gospodarza. Kochanowskiego 17 mieszkanie 2. zdg 61 935

Pięciopokojowe
słoneczne mieszkanie z wygodami 150 zł miesięcznie od 1 X 33 ul. Słowackiego 36 mieszkanie 10, piętro III. zdg 61 925

2
duże i mały pokój kuchnia łazienka tanio. Św Leonarda 1 a, Winiary zdg 61 911

Zaraz
2 pokoje kuchnia Zgłoszenia Kosińskiego 25, portjer. zdg 61 912

7 pokojowe
mieszkanie II piętro Chełmońskiego 22. Informacje gospodarza I ptr zdg 62 031

Trzypokojowe
komfortowe, meblami, natychmiast odstąpię. Informacje: Wedzikowski Piekary 11. zdg 62 060

Mieszkania
każdej wielkości pokoje próżne, składy dzierżawą miesięczną. Pijanowski. Wielka 13 Kawiarnia. zdg 62 106

4 pokoje
kuchnia łazienka pokój dla służby i przedpokój od zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia Biuro Rzeźni Miejskiej, ul. Tama Garbarska 7/9 ng 5318

Pięciopokojowe
śródmieściu z meblami odstąpię. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 259

Do wynajęcia od zaraz
5 pokojowe mieszkanie całkiem odrestaurowane. Kraszewskiego 11 gospodarz. zdg 62 245

5 pokoi
komfort II ptr. okolicy Placu Nowomiejskiego Oferty Kurjer Poznański zdg 62 217

6, 5, 4, 3 i 2
pokojowe mieszkanie wskaże Domus" Plac Wolności 14 a Informacje bezpłatne. zdg 62 215

Czteropokojowe trzypokojowe, dwupokojowe
50. jednopokojowe 30 wskaże Rex. św. Marcin 33. m. 4. zdg 62 148

2
pokoje kuchnia 50 metrów od dworca Luboń zaraz. Właściciel. Podgórna 2. dom komisowy w Poznaniu. zdg 62 146

Komfortowe
nowe, czteropokojowe w śródmieściu ogródek, rok zgóry odda korzystnie gospodarz Oferty Kurjer Poznański zdg 62 187

7
pokojowe komfortowe 170 miesięcznie. Oferty Kurjer Poznański rg 3 265

Mieszkanie
I piętro 2 pokoje, kuchnia, balkon, 50 z miesięcznie czynsz zgóry, wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Pozn rg 3 254

9 SZUKA MIESZK.

3
lub 4 pokojowego mieszkania centrum od zaraz poszukuje zapłace rok zgóry Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 651

Mieszkania
dwupokojowego z kuchnia śródmieściu poszukuje Płacę rok zgóry Agenci wykluczeni Oferty Kurjer Poznański zdg 61 609

Poszukuję
mieszkania 3—4 pokojowego z łazienką urzędniczka, zapłacę rok zgóry Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 948

Trzypokojowego
mieszkania poszukuje urzędnik na stałej posadzie punktualne płacenie dzierżawy zapewnione. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 967

Dwupokojowe
łazienka i jednopokojowe kuchnia okolicy Rynek Jeżycki lub Dworzec rok zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 981

Mieszkanie
dwu lub trzypokojowego poszukuje ewentl zamiana. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 986

Poszukuję
pokoju i kuchni Jeżyce czynsz półroczny Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 013

Emeryt państwowy
poszukuje pokoju i kuchni za miesięcznym czynszem w prost od gospodarza Oferty Kurjer Poznański zdg 61 939

3 — 4 pokojowego
z komfortem okolica Ostroroga lub Marynarska Oferty z warunkami Kurjer Poznański zdg 61 913

2 — 3
pokojowego mieszkania (Jeżyce) wprost od gospodarza poszukuje. Oferty Kurjer Pozn zdg 61 919

Urzędnik państwowy
poszukuje mieszkania 4 lub 5 pokoi. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 065

3—4
pokoi poszukuje pewny płatnik. Oferty Kurjer Pozn zdg 62 056

1—2
pokoi poszukuje dam zgóry. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 055

Pokój
40.— miesięcznie zaraz gospodarz Adres wskaże Kurjer Poznański zdg 62 247

6
pokojowe od gospodarza nowym domu I lub II Jeżyce Łazarz bliżej centrum pewny płatnik Oferty Kurjer Poznański zdg 62 232

Szukam
2 pokoi próżnych śródmieściu. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 211

2
lub 3 pokojowe mieszkanie komfortowe wprost od gospodarza potrzebne natychmiast solidnemu, bezdzietnemu małżeństwu Oferty Kurjer Poznański zdg 62 200

Mieszkania
2 pokoje kuchnia w mieście lub blisko miasta rok zgóry od zaraz. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 083

Stróżostwa
poszukuje ślusarz mechanik. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 075

2
pokoje z kuchnia do wnyajęcia. Gospodarz Kilińskiego 10. zdg 62 163

Dwa
pokoje, kuchnia, wygody, poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 281

Urzędnik
poszukuje 2-pokojowego z kuchnią łazienką za miesięcznym czynszem Okolica obojętna. — Spieszne zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 300

Trzypokojowe
czteropokojowe w śródmieściu pilnie poszukuje, ewentualnie zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 280

11 POKOJE UMEBL.

Ładne, słoneczne
pokoje z utrzymaniem lub bez przy Parku Wilsona Matejki 60, m 3, od 5—7. zdg 61 924

Dwuosobowy
Wielkie Garbary 6 m 5 zdg 62 138

Klatki
panu Łąkowa 21 m. 17. zdg 62 131

Pokój
dla pana Długa 18, m. 16 zdg 62 116

Komfortowy
(dwa) telefon Grudnia 10 — 2. zdg 62 114

Mały
utrzymanie 3 Maja 5, m 13. zdg 62 113

Spokojna
19 — 9. zdg 61 962

Czysty
Półwiejska 5 — 9 zgd 61 883

Frontowy
Prusa 18, m 7 zdg 61 977

Inteligentnemu
także przyjezdnemu Józefa 9 a, m. 2. zdg 61 983

Inteligentnej
osobie tanio. Fabryczna 1, m. 4. zdg 62 015

Pokój
małżeństwo niewykluczone samotnej pani Stolarska 2 m. 2 zdg 62 019

Frontowy
panom. Górna Wilda 61 — 11. zdg 61 926

Pokój
dwom panom. Poplińskich 5, mieszkanie 9. zdg 61916

Kwiatowa
9, mieszkanie 12 panu zdg 62 092

Inteligentnym
Marcin 13 m. 10. zdg 62 091

Pokój
Wierzbiecice 39 a, m. 4. zdg 62 057

Dwom
panom. Długa 4 front, m. 9. zdg 62 053

Dwuosobowy
Łąkowa 16 I. prawo. zdg 62 046

Najzdrowszy
umeblowany pokój. Plac Nowomiejski 5. III wejście ogrodowe, m. 30. zdg 62 043

2
niekrepujące, frontowe, elektryczność (kuchnia). Bukowska 7, mieszkanie 9. zdg 62 038

Pokój
Matejki 66, m. 6 zdg 62 035

Ratajczaka
13 — 5. pokój dwuosobowy. zdg 62 100

Pokój
Skarbowa 8, m 4. zdg 62 260

Dwuosobowe
Łąkowa 13 m. 5 zdg 62 254

Podgórna
2 a III prawo utrzymaniem — bez zdg 62 249

Frontowy
Długa 5 m. 9 zdg 62 242

Tanio
Stroma 26 m. 10. zdg 62 239

Elegancki
frontowy Pocztowa 21 m. 4. zdg 62 235

Pokój
pokoik. Kręta 4 II. prawo. zdg 62 226

Dwóch
panów urzędników utrzymaniem, bez Nowa 6 mieszkanie 7 zdg 62 221

Dwuosobowy
jedno (utrzymaniem) pianino. — Półwiejska 2 — 6 zdg 62 214

Słoneczny
elektryczność łazienka Stroma 7, m 3 zdg 62 213

Jasna
12 I lewo panu zdg 62 210

Czyste
piękne słoneczne pokoje umeblowane dla panów na stanowisku. Zielona 3, m. 6. zdg 62 072

Słowackiego
34 I. lewo pokoje. zdg 62 206

Pokój
słoneczny Słowackiego 52, m 6. zdg 62 205

Niekrępujący
utrzymaniem. Różana 23, II. zdg 62 081

Kręta
5 m. 8 jedno — dwuosobowy — utrzymaniem — bez zdg 62 143

Pokój
wynajmę. Garncarska 10, m 6. zdg 62 080

Pokoiku
czystego, piec najwyżej II ptr. dla samotnej starszej inteligentnej, centrum — okolica fary 15—20 dla pani. Oferty Kurjer Pozn. zdg 61 555

Małżeństwo
bezdzietne poszukuje małego pokoju umeblowanego używaniem kuchni samotnej tanio centrum Oferty Kurjer Poznański zdg 62 006

Pokoiku
poszukuje pani używaniem kuchni ul Kochanowskiego, Dąbrowskiego Młyna. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 107

Poszukuję
składu próżnego, właściciela 2—4 pokoi centrum kolonjalkę Oferty Kurjer Poznański zdg 62 169

13 LOKALE

Poszukuję
ubikacji na pracownię krawiecką parter lub I piętro od gospodarza w śródmieściu Oferty Kurjer Poznański zdg 61 587

Skład
z mieszkaniem dwupokojowem kuchnia, łazienka wynajmie gospodarz. Matejki 48/49 portjer. dg 1283

Z szybkością strzały przekonasz się, że pieniądze Twoje zwrócą się w dwójnasób, jeśli dasz choćby tylko

drobne ogłoszenie

w

KURJERZE POZNAŃSKIM

Kraszewskiego
19 — 7. zdg 62 204

Pokoik
czysty, elektryczność, panu Wały Jagiełły 18 — 8. zdg 62 074

Pokój
utrzymaniem. Poplińskich 12 a, m. 15 zdg 62 073

Pokój
dla pana. Duga 4, m. 25. zdg 62 069

Słoneczny
Św. Marcin 55, m. 6. zdg 62 176

Dwuosobowy
utrzymaniem 90.— bez 30.— Grudzieniec 30, m. 3. zdg 62 162

Wspólny
panience, utrzymaniem pianino. Kraszewskiego 5 — 5. zdg 62 191

Wspólny
Półwiejska 11, mieszkanie 19. zdg 62 190

W śródmieściu
dla pani niekrepujący od 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 189

Pokój
tanio Poznańska 20 m. 2. zdg 62 184

Pokój
Łazarz, solidnemu panu lub pani Zgłoszenia Sew. Mielżyńskiego 22 skład papieru. zdg 62 265

Pokój
dla panienki niekrepujący. Wskaże Kurjer Poznański zdg 62 263

Pokój
solidnym Woźna 14 b, m. 18. rg 3 258

Tani
pokoik dla pani. Zamkowa 5, mieszkanie 5. rg 3 257

Różana
10, parter. rg 3 256

Działyńskich
2 mieszkanie 7 słoneczny zdg 62 283

Słoneczny
utrzymaniem, bez. Wierzbiecice 53, 1. zdg 62 273

12 SZUKA POKOJU

Pani
pokoju wspólnego Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 971

Utrzymaniem
dobrem, dwóch słonecznych, jednoosobowych pokoi, śródmieście, nie wyżej II piętra poszukuja panie. Oferty, cena Kurjer Pozn. zdg 62 068

Pokoju
umeblowanego poszukuje pan — śródmieście. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 608

2
lub 1 pokoju komfortowego ewtl. z utrzymaniem poszukuje dwóch panów Oferty Kurjer Poznański zdg 61 988

Wspólnego
samotnej pani 15 9. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 021

Pokoju
niekrepującego w cetnrum poszukuje Oferty z cena Kurjer Poznański zdg 61 934

Próżnego
pokoju lub z kuchnią poszukuje kawaler Oferty Kurjer Poznański rg 3 222

Niekrępujący
niedrogi śródmieście Oferty Kurjer Poznański zdg 62 027

Pokoju
z utrzymaniem. Oferty cena Kurjer Pozn zdg 61 355

Pokoju
śródmieście od 15 września bezwzględnie czystego jasnego ładnie umeblowanego poszukuje urzędniczka. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 62 102

Dużego
próżnego pokoju śródmieściu gazową kuchenką poszukuje Oferty Kurjer Poznański zdg 62 258

14 DZIERŻAWY

Gospodarstwo
stodwadzieścia morgowe pszennej, zabudowania, inwentarze pierwszorzędne przy Poznaniu wydzierżawie Krzesiński Piekary 8 zdg 61 914/15

Dzierżawy
resztówki dobrej ziemi od 150 do 350 mórg blisko Poznania od zaraz poszukuje agronom, wprost od właściciela. Szczegółowe informacje do Kurjera Pozn zdg 61 261

Skład
wydzierżawi przy ul. Ślusarskiej Wilamowski Wielka 22. zdg 62 052

Skład
dwa pokoje kuchnia do wynajęcia. Adres Kurjer Poznański zdg 61 955

Ubikacje
suterenowe na warsztaty lub hurtownie Adres Kurjer Poznański zdg 61 954

Warsztaty
piwnice, stajnie, plac odda Jaśkowska, Strzelecka 14a, Raczyńskich 12. zdg 62 188

Lokalu
z mieszkaniem poszukuje. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 016/17

16 OSOBISTE

Obelgę
rzucona na zmarłą Pelagję Pokrzywniak cofam i odwołuję. A. Piechnicki. zdg 61 970

Ludwik Sura
dawniej zamieszkały w Bogucinie powiat Poznań. Kto wskaże za wynagrodzeniem jego miejsce zamieszkania? Kurjer Pozn. zdg 62 026

Uniwersalny krem
Orlidal nr 1 usuwa niezawodnie piegi plamy, wągry, pryszcze, inne zanieczyszczenia cery zdg 62 255

Unieważniam
zgubioną legitymacje studencką U. P., wydaną na rok szkolny 32/33 — Multański Stefan. zdg 62 145

Stachnek
Przyobiecany pierścionek i zegarek kup tylko u Chwiłkowskiego. św. Marcin 40, tam najtaniej Twa Zosia. zdg 62 166

21 ZGUBY

Zgubiono
zegareczek Łazarz Zwrot wynagrodzenie Kolejowa 4 Lisowska zdg 62 288

22 ROZMAITE

Sławny chiromant w Poznaniu
R. Morawski-Calvini, znany ze swoich trafnych porad ogłaszany przez radjo, przybył na usilne prośby znajomych. Przepowiada przyszłość z rysów twarzy oraz z linji rąk. Przyjmuje codziennie od 9 -1 i 3—9 w Hotelu „Monopol", pokój 8. zdg 62 084

Akuszerka
Kleinwächterowa Poznań centrum, ul Romana Szymańskiego 2 pierwsze piętro lewo, drugi dom od placu Świętokrzyskiego. zdg 41 106/7/8

Płótna — madapolamy

Nansuki Batysty zefiry popeliny jedwabne flanele — oraz wszelkie materjały bieliźniane każdej szerokości i gatunku w wielkim wyborze po cenach niebywale niskich polecą Fabryka bielizny Dom Płócen J. Schubert Wrocławska 3. Wyprawy gwarantowane inlety wszelkich szerokościach i kolorach. Pg 3 718-33.32

Ciała
swędzenie oraz wszelkiego rodzaju wyrzuty skórne usuwa krem Lain-Age (z kogutkiem) Idealny nieszkodliwy kosmetyk usuwający wady naskórka ng 4 513

Jąkania
oraz wszelkiej wadliwej wymowy oducza w krótkim czasie pod gwarancja. Jan Lange, b. dyrektor Teatrów Polskich, ul. Krasińskiego 13 m. 19. 3—5. zdg 60 591

Biuro prawne
Grottgera 14 — załatwia sprawy wojskowe, emerytalne, inwalidzkie, wdów i sierot, odprawy podoficerskie. zdg 60 742

Chiromantka
przyjezdna przepowie powodzenie życia. Za Groblą 6 m. 5. zdg 61 968

Swetry
wszelkiego rodzaju sprzedaje najkorzystniej wytwórnia trykotów. Jan Dobry, Aleje Marcinkowskiego 7. zdg 61 388

Kwiaciarnia
Wodna 7 poleca kosze imieninowe 2 zł, wiązanki 50 gr. zdg 62 228

Kołnierzyk
0.10, praniem 0.15. Wierzbiecice 38. Mahlke. zdg 62 076

Młynarz
biegły i dobry fachowiec posiadający 40 tysięcy zł gotówki prosi o propozycje. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 154

Obiady
domowe smaczne. Wały Zygmunta Augusta 1. m. 8. zdg 61 842

Wykonuje
ręczne robótki oraz igliczkuje pończochy wełniane i skarpetki. Plac Nowomiejski 1a, mieszkanie 1, parter. zdg 62 269

23 OŻENKI

Dwóch
panów poszukuje dwóch pań od lat 18—20 celem ożenku Oferty Kurjer Poznański zdg 61 947

Przystojna
wdowa 34 niebiedna, mieszkanie, łagodny charakter w celu matrymonjalnym pozna pana wysokiego, na stanowisku dobrego charakteru. Poważne oferty możli wie fotografja Kurjer Poznański zdg 61 936

Hallo
starsi panowie kto ofiaruje serce wdowie. Szczere oferty prosze. Cel matrymonjalny wnosze. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 007

Młoda
przystojna posagiem 60 000 wyjdzie zamąż „Wanda". Szkolna 6 m. 3. zdg 62 212

Pierwszorzędna
krawcowa, lat 32 (sierota), pozna poważnego pana celu matrymonjalnym. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 082

Posiadając
dobrze zaprowadzone przedsiębiorstwo zbożowe w mieście powiatowem, pragne dla braku znajomości nawiązać korespondencję z panną lub wdówką do lat 30. Rzecz traktuje poważnie. Cel matrymonjalny. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Pozn zdg 62 160

Panna
mająca objąć od 30 lat zaprowadzony interes budowlany, wyjdzie zamąż za dzielnego budowniczego architkta, powyżej lat 30. Poważne zgłoszenia wraz fotografją pod Kurjer Pozn. zdg 62 159

Kawaler
lat 28 średniego wzrostu, ciemnoblondyn mistrz piekarski cukierniczy z gotówką 4 000 zł poszukuje panny od lat 19 do 27 z gotówką do wspólnego założenia składu. Cel matrymonjalny. — Wdówki niewykluczone. Panie zechca swe oferty wraz z fotografją którą się zwraca skierować do Kurjera Pozn. zdg 62 156

Wdowiec
lat 55, samotny, inteligentny, spokojnego charakteru, 10 tysięcy gotówki z braku znajomości szuka na tej drodze żony. Panny lub wdowy, rzetelnie myślące, zechca swe szczegółowe zgłoszenia wraz fotografja która się zwraca, nadesłać do Kurjera Poznańskiego pod rg 3 253. Rzecz poważna anonimów się nie przyjmuje.

24 NAUKA

Żeńskie Kursy Techniczne
(bdowlane) Poznań Kraszewskiego 17, m 15, Przygotowanie średnie (pięcioklasowe) Początek 18 września. Pg 4 193-56.331

Française
cherche place à la campagne. — Offres Kurjer Poznański zdg 61 216

Tanie
lekcje niemieckie gramatyka konwersacja. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 930

Pieniny
Szkoła Powszechna Nowego Typu poczta Czorsztyn. Prospekt na żądanie. zdg 61 725

Française
donne des leçons á partir 1 zł. Offres Kurjer Pozn. zdg 61 217

Absolwent chemji
przygotuje do matury i wszystkich klas gimnazjalnych Oferty Kurjer Poznański zdg 62 134

Korepetytor
dobry pedagog potrzebny. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 950

Doświadczony
korepetytor udziela lekcyj. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 979

Korepetycyj
udziele. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 996

Za obiady
udzieli student korepetycji. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 009

Tanie
lekcje francuskie gramatyka konwersacja Oferty Kurjer Poznański zdg 61 929

TEATRY

Poznań, czwartek, 7. 9.

TEATR POLSKI: Dziś — „Uśmiech hrabiny"

TEATR WIELKI: Niedziela, 10. 9. o godz. 20-tej: Uroczyste przedstawienie „Straszny dwór". nowa inscenizacja i nowe dekoracje.

TEATR NOWY: Dziś „Handlarze sławy" występ K. Adwentowicza.

Piątek, 8. 9. „Handlarze sławy" występ K. Adwentowicza.

TEATR NARODOWY: —

Piątek, 8. 9. „Mazepa" w Wrześni.

Sobota, 9. 9. „Mazepa" w Jarocinie.

Niedziela, 10. 9. „Mazepa" w Gostyniu.

Bydgoszcz, czwartek, 7 9.

TEATR MIEJSKI: W Bydgoszczy przedstawienie zawieszone.

W Inowrocławiu „Kobieta, która wie czego chce".

Piątek, 8. 9 „Kobieta, która wie czego chce".

Sobota, 9. 9. w Bydgoszczy przedstawienie zawieszone.

W Grudziądzu „Niebieski Motyl".

KINA

Poznań, czwartek, 7. 9.

APOLLO: „Madame Butterfley".
COLOSSEUM: „Arsen Lupin".
CORSO: „Płonące auto oraz „Majteczki".
METROPOLIS: „Sprawca nieznany".
ORZEŁ: „Bohater z zachodu" i „Jack marynarzem"
ODEON: „Królowa Dancingów".
PROMIEŃ: „Handlarze żywym towarem".
RENAISSANCE: — „Jego Ekscelencja Subjekt".
SŁOŃCE: „Dziewczę z krainy burz".
SFINKS: „Mężczyźni w jej życiu".
TĘCZA: „Czterech z Legji"
WILSONA: „Dzikie pola".

Bydgoszcz, czwartek, 7 9.

APOLLO: „Maleńka z Montparnasse" oraz dwie wesołe komedje
BAŁTYK: „Wśród tysiąca niebezpieczeństw" i „Palący żar".
KRISTAL: „Jego Ekscelencja subjekt" oraz tygodnik Foxa.
REWJA: „Oskarżona" i „Czy pani jest panną?"
MARYSIEŃKA: „Kobiety bez przyszłości" oraz „Jeździec bez trwogi".
SŁOŃCE: „Ostatni monarcha", na scenie rewja „Słońce w słońcu.

Nauczycielka
udzieli pomocy w języku polskim, francuskim niemieckim, ewentualnie wyjazd na wieś Wymagania skromne. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 53 973

Tanie
lekcje angielskie gramatyka konwersacja Oferty Kurjer Poznański zdg 61 928

Maturzysta
udziela korepetycji wszystkich przedmiotach do klasy VI-tej. — Oferty Kurjer Pozn. zdg 61 923

Profesor
udzieli lekcyj łaciny, grekj, matematyki, wszystkich przedmiotów do niższych klas Oferty Kurjer Poznański zdg 61 918

Kursy angielskiego
dla dorosłych i dzieci organizuje, przygotowuje do matury profesor gimn. Zgłoszenia: Plac Działowy 6. m. 5. zdg 62 097

Rutynowany pedagog
wyższe wykształcenie, dwunastoletnia praktyka, przygotowuje do wszystkich egzaminów ze wszystkich przedmiotów. — Dorosłych skrócona metoda. Dla uczniów szkół powszechnych specjalny kurs przygotowawczy do egzaminu gimnazjum państwowego. — Gwarancja! Półwiejska 11. m. 17 zdg 60 149

Pomoc
łacinie matematyce 4 gimnazjum potrzebna za obiady. Zgłoszenia: Szamarzewskiego 12. restauracja. zdg 62 201

Szkoła Tańców Średzińskiego Strzelecka 3
kursy początkujące rozpoczynam. zdg 62 186

Student
pomorzanin, długoletni korepetytor, dobry niemiecki, udziela korepetycji wzamian za pokój. — Oferty do Kurjera Pozn. ng 5154

25 MUZYKA

Lekcyj
gry na pianinie poza domem kto udziela? Oferty pod zdg 61 945/6 do Kurjera Poznańskiego.

Muzyka
Saksofonista pierwszorzędny. Alt klarnet lub obligat potrzebny od 14 września na wyjazd. Zgłoszenia natychmiast. Huzarski Kalisz. Łazienna 11. ng 5 303

Alwina Badurska
Piekary 8 I. profesorka muzyki (gra fortepianowa teorja). Honorarjum przystępne. Zgłoszenia 1—3. 6—7 zdg 60 769

Absolwentka
Konserwatorjum udziela lekcyj fortepianu Informacje: Dolna Wilda 71 m. 2. zdg 61 494

Wodna 8
Gruntowne studja gry fortepianowej. zdg 61 277

Gruntownych
lekcyj fortepianu udzielam 7 zł miesięcznie. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 034

26 ROZRYWKA

Kino Tęcza
Czterech z Legji. zdg 62 039

Colosseum
wyświetla wspaniały film kryminalny: „Arsen Lupin" w rolach głównych John i Lionel Barrymore. Pg 4365-36.19

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych.

Samodzielna
krawcowa szuka pracy w domach. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 873

Française
cherche place á campagne. Offres Kurjer Poznański zdg 61 216

Poszukuję pracy
lub praktyki płatnej. Zagraniczne wyższe wykształcenie handlowe, dobra znajomość języka francuskiego angielskiego, częściowo niemieckiego. Oferty Kurjer Poznański dg 1264

Młody bankowiec
8- letni, prakt. znający wszelkie prace bankowe poszukuje posady. Zgłoszenia uprasaz się kierować do Kurjera Pozn. pod zdg 61 373

Wykwalifikowana
pielęgniarka szuka posady do niemowlęcia lub starszej osoby. — Oferty A. Krysztofiak Gostyń Klasztor. Wielkopolska. zdg 61 961

Remigrant
z Francji, włada trzema językami polskim niemieckim francuskim szuka posady woźnego. Oferty Kurjer Pozn. zdg 61 951

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do wszystkiego lub do dzieci. Albo za ekspedjentkę Oferty Kurjer Poznański zdg 62 229

Bufetowa
z dłuższą praktyką dobrem świadectwem znająca „Express" szuka posady. Ofertry Kurjer Poznański zdg 61 618

Panienka
lepszej rodziny dla wyręczenia pani domu szuka posady zaraz. Siekierska Wolsztyn Gajewskich zdg 61 772

Wychowawczyni
inteligentna z dobremi świadectwami poszukuje posady do dzieci. Krotoszyńska. Chodzież. Krasińskiego 18. zdg 61 796

Rysownik
(branży maszynowej) z kilkoletnią praktyka poszukuje posady zaraz. Łaskawe oferty pod 6023 do Biura Ogłoszeń „Kosmos". Zwierzyniecka 6. ng 5294

Elegancka
krawcowa poza dom szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 136

Kucharka
poszukuje posady do dwóch osób Oferty Kurjer Poznański zdg 62 132

Dziewczyna
do wszystkiego dobrem gotowaniem szuka posady zaraz lub 15. 9 Oferty Kurjer Poznański zdg 62 117

Osoba
samodzielną religijna uczciwa, oszczędna była na probostwie — szuka posady najchętniej do księdza lub samotnej osoby zaraz lub później. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 940

Poszukuję
posługi. Oferty Kurjer Poznański zdg 61 978

Pomocnik aptekarski
kobieta dobrze polecona poszukuje stałej posady lub zastępstwa Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 61 982

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do wszystkiego bez gotowania Oferty Kurjer Poznański zdg 62 002

Osoba
w średnim wieku nawskroś uczciwa sumienna poszukuje posady z gotowaniem ewentl do dzieci w lepszym domu. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 003

Kucharka
z dobrem gotowaniem do wszystkiego poszukuje posady od 15. 9. lub 1. 10. Zgłoszenia Podgórna 3. m. 4. zdg 62 011

Posadę
przyjmę od 15 jako samodzielna w gospodarstwie domowem świadectwa bardzo dobre Oferty Kurjer Poznański zdg 62 014

Piekarz - cukiernik
szuka posady od 15 lub 1 Oferty Kurjer Poznański zdg 62 018

Poszukuję
posady zaraz lub od 15 za pokojową lub do wszystkiego Oferty Kurjer Poznański zdg 61 938

Szukam
pracy ekspedjentki towarów krótkich lub w kolonjalce Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 932

Wykształcona
dystyngowana starsza pani płynnie francuskie, angielskie niemieckie szuka posady sekretarki korespondentki reprezentantki — Oferty Kurjer Pozn zdg 61 927

Dziewczyna
poszukuje posady — długoletnie świadectwa. Oferty Kurjer Poznański zd 62 066

Dziewczyna
z dobremi świadectwami szuka posady do wszystkiego z gotowaniem. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 025

Sierota
intelignetna sympatyczna, kochająca dzieci poszukuje posady do dzieci z szyciem haftowaniem cerowaniem, praniem i lekkich prac domowych od zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 028

Poszukuje
pracy młody czeladnik siodlarski warsztacie lub składzie. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 030

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem, poszukuje posady lub posługi Oferty Kurjer Pozn zdg 62 095

Pokojowa
poszukuje posady zaraz, umie prać, prasować, cerować, miejscowość obojętna Zgłoszenia prosze do Kurjera Pozn. zdg 62 040

Wdowa
poszukuje posługi do południa lub po południu. Zgłoszenia Kurjer Pozn zdg 62 086

Samodzielna
służąca znająca wszelką prace domową gotowaniem kochająca dzieci poszukuje posady od 15 — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 101

Panienka
z dobrem gotowaniem oraz szyciem poszukuje posady do dwojga osób. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 042

Praczka
uczciwa szuka prania. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 244

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem uczciwa i pracowita przyjmie posadę od 15 lub zaraz Oferty Kurjer Poznański zdg 61 909

Posługaczka
poszukuje posługi. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 037

Wiejska
dziewczyna szuka posady do wszystkiego z gotowaniem od 15. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 111

Dziewczyna
uczciwa i bardzo sumienna szuka posady od 15 9 Oferty Kurjer Poznański zdg 62 174

Samodzielna
kucharka, dobremi świadectwami, poszukuje posady do lepszego domu od 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 270

Młody
robotnik 300 kaucji poszukuje pracy za stróża lub za woźnicę. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 241

Maszynistka
początkująca dobrym wynikiem szuka posady Oferty Kurjer Poznański zdg 62 240

Dziewczyna
z samodzielnem gotowaniem, długoletnie świadectwa szuka posady od 15. 9. względnie 1. 10. u samotnej osoby lub bezdzietnych państwa w dobrym domu Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 236

Panienka
do obsługi gości szuka posady 1. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 088

Ekspedjentka
z branży obuwia i towarów krótkich dzielną szuka posady miejscowość obojętna Oferty Kurjer Poznański zdg 62 231

Robotnik
sumienny i chętny który pracował 10 lat w jednem przedsiębiorstwie z powodu likwidacji — zwolniony, pros. o jakąkolwiek prace Oferty Kurjer Poznański zdg 62 227

Posługi
poszukuje na przed południe. — Oferty Kurjer Poznański zdg 62 216

Dziewczyna
dobrem gotowaniem zaprawami poszukuje posady od 15 9. lub 1. 10 Oferty Kurjer Poznański filja Jeżyce zdg 62 207

Kuchmistrz
żonaty z pobocznem zajęciem, skromnych wymagań szuka od 1 10. rb stosownej posady Referencje dobre. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 62 196

Pani
samotna w średnim wieku muzykalną, znająca język niemiecki prowadzenie kuchni przyjmie posadę zarządczyni domu wychowawczyni do towarzystwa lub podobną zaraz lub później Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 195

Praktykant roln.
ukończona szkoła i trzyletnia praktyka poszukuje posady zaraz lub później Łaskawe oferty Mazurek Sylwester Nowawieś k. Król Huty. 3 Maja 84. zdg 62 194

Sekretarz adwokacki
gwarantuje dochody szuka posady Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 202

Niania
szuka posady do dzieci za małem wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 183

Wykwalifikowana
młoda gospodyni przyjmie samodzielną posadę na probostwie — Zna gospodarstwo domowe podwórzowe rolne. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 182

Pokojowa
szuka posady z praniem, prasowaniem sztywnej bielizny. Oferty Kurjer Pozn. zdg 62 181

Dziewczyna
młodsza dobrej rodziny wiejskiej, długiemi świadectwami, kochająca dzieci, poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 179

Panienka
inteligentna sympatyczna, sprytna do składu lekkich prac od 15. Łaskawe oferty Kurjer Pozn. zdg 62 144

Zastępstwa
poważnych firm branży aptecznodrogeryjnej przyjmie podróżujący dobrze zaprowadzony. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 151

Inteligentna
uczciwa lat 18 obeznana wszelką pracą domową, z szkołą gospodarczą i praktyką szuka posady u lepszego państwa zaraz lub 15. 9. Łaskawe oferty Kurjer Pozn. zdg 62 261

Uczciwa
młodą panienka szkołą gospodarczą i praktyką z zamiłowaniem do kupiectwa szuka posady w składzie i pracy domowej. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 62 262

Uczeń
może się zgosić. — J. Adamski, mistrz siodlarski, powrzowy ul. Piaskowa 6 zdg 62 282

Dziewczyna
dobrem gotowaniem, dobremi świadectwami poszukuje od 15-go posady lepszym domu Oferty Kurjer Poznański zdg 62 264

28 WOLNE MIEJSCA

Uczennicę
do oddziału fabrykacji oraz prac kantorowych z dobrem charakterem pisma i biegłą w rachunkach poszukuje M Malinowski, fabryka konfekcji damskiej Stary Rynek 57. zdg 61 237

Młodszą kantorzystkę
do drobnej korespondencji z dobrym charakterem pisma piszącą na maszynie i biegłą w rachunkowości poszukuje. M Malinowski fabryka konfekcji damskiej. Stary Rynek 57. zdg 61 238

Krawcowa
potrzebna Poplińskich 8. m. 8. zdg 62 137

Ekspedjentka
z praktyką z branży obuwia potrzebna Oferty Kurjer Poznański zdg 61 960

Poszukiwany jest korespondent
książkowy pierwszorzędna siła znający dokładnie język niemiecki, angielski, bilansowanie i t. p. Zgłoszenia z odpisem świadectw podaniem wymag pensji i fotografją Kurjer Poznański zdg 61 972

Nauczycielka
potrzebna na 2 godziny dziennie do 14 letniej dziewczynki pożądany język francuski. Zgłoszenia z podaniem warunków Kurjer Poznański zdg 61 973

Potrzebne
panie inteligentne do pierwszorzędnej winiarni. Zgłoszenia z fotografją do Kurjera Poznańskiego zdg 61 974

Poszukujemy
10 panów najchętniej zredukowanych urzędników do sprzedaży maszyn do szycia „Tatra" Łucznik S. z o. o Aleje Marcinkowskiego 17 a. zdg 61 975

Poszukuję
subagentów i domokrążnych z miast znajdujących się gaz do rozpowszechnienia najnowszego wynalazku zarobki kolosalne. — Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 61 990

Uczennice
do krawieczczyzny roczne. Dąbrowskiego 26 mieszkanie 9 podwórze zdg 61 993

Ucznia
w nauke piekarstwa syna uczciwych rodziców przyjmie Pepka. Poznań. Wilda Langiewicza 4. zdg 61 997

Dam
stałą posadę kelnerowi, który wypożyczy mi kilka tysięcy zł na I hipotekę domu Dokładne oferty do Kurjera Poznańskiego zdg 62 008

Potrzebna
służąca z gotowaniem 4—6 godz. Koszarowa 10 m. 4 zdg 62 024

Dziewczynka
do posyłek ukończonych lat 16 potrzebna Leon Witkowski, św. Marcin 58. zdg 62 175

Służąca
gotowaniem od 15 Strzałowa 3, mieszkanie 4. zdg 62 173

Bufetowa
z kaucją do kawiarni potrzebna. Zgłoszenia z fotografją nadesłać do Kurjera Pozn. pod zdg 62 158

Służąca
samodzielna potrzebna Marszałka Focha 95 m 3. zdg 62 278

Uczennica
do składu porcelany potrzebna „Ozdoba". Dąbrowskiego 12. zdg 62 277

2 panów
do sprzedaży pokupnego towaru na rynkach Zgłoszenia od 8—10 i 4—7 Dolna Wilda 64 dom ogrodowy III. prawo. zdg 61 939

Służąca
z gotowaniem od zaraz potrzebna. Goderski rzeźnik Marcelińska 3. zdg 61 922

Agentów
agentek do sprzedaży prowiantowego towaru. Czesława 8. m. 17. zdg 62 051

Ucznia
elektromonterskiego przyjmie. — Wilamowski Wielka 22. zdg 62 048

Bławatnicy
w miastach wielkopolskich potrzebni do sprzedaży materjałów maskich prywatnym z kolekcji w swojej miejscowości i okolicy dla chrześcijańskiej firmy śląskiej Dobra prowizja. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 61 021

Krawcową
samodzielną na kostjumy, płaszcze przyjmie Matejki 2 Willmann. zdg 62 108

Poszukuję
kilimiarki Wroniecką 6/8 m. 12. zdg 61 417

Podróżujący
kaucja 500 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 219

Ekspedjentka
potrzebną kaucja 500 zł Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 62 218

Książkowa
młodsza do prac biurowych na 2 miesiące potrzebna. Oferty Kurjer Poznański zdg 62 193

Pomocnik
szewski może się zaraz zgłosić. Ogrodowa 13. zdg 62 071

Bufetowa, kelner
restauracji potrzebni Oferty podaniem wysokości kaucji Kurjer Pozn. rg 3 266

Dziewczyna - kucharka
młoda, do samotnej Grobla 18, m. 7. zdg 62 147

Chłopiec
do posyłek może się zgłosić. Plac Sapieżyński 11. zdg 62 172

Potrzebny borowy
młody — energiczny — z kilkoletnią praktyką i małą rodziną. Zgłoszenia z dołączeniem odpisów świadectw do Kurjera Pozn. zdg 62 161

Nauczycielka
z prawem nauczania, z praktyką i referencjami potrzebna do dziewczynki VI klasa powszechna (chłopiec lat 7 uczęszcza do szkoły — przerabianie z nim lekcyj) pożądany język francuski. Zgłoszenia z odpisami świadectw, życiorysem, warunkami pensji przesyłać do Państw. Nadleśnictwa Łąkorz, poczta Łąkorz, Pomorze. zdg 62 157

Młodszy
energiczny leśnik, posiadacz karty noszenia broni do obrony w pole i do lasu z dniem 1. 10. 1933 r. na niemiecki majątek poszukiwany. Zgłoszenia z odpisem świadectw do Kurjera Poznańskiego pod zdg 62 153

Potrzebna
zaraz nauczycielka na wieś (Pomorze) do 2 dziewczynek 5 kl. gimn hum. i 5 rok nauki szkoły powszechnej. Język franc, łacina i muzyka. Osoby kwalifikowane miłego usposobienia, sumienne mogą przesłać zgłoszenie i warunek pod litera S. S 30 poste restante Trzebczyk Pomorze. — Pensja skromna. Nieuwzględnione pozostają bez odpowiedzi. zdg 62 152

Ogrodnik
młodszy potrzebny zaraz. Kostencki. Poznań-Żegrze, ogrodnictwo. rg 3 262

Służąca
potrzebna. Tamalska. Murna 3, m. 6. rg 3 261

Pomocnik fryzjerski
potrzebny zaraz. Otto. Kościan. ng 5 328

Humor zagraniczny

— A czemu opuściłaś ostatnią służbę?
— Pan strasznie chrapał.. (Humorist Londyn). S. F.

Przedpłata na miesiąc wrzesień 1933 roku za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3,20, w agencjach w mieście zł 3.50, z odnoszeniem do domu w Poznaniu zł 3.70, z odnoszeniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4.14 kwartalnie zł 12.40, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 7.50, w innych krajach zł 9.50. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą przeszkód w zakładzie strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-łamowej 25 gr. na stronie 4-łamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potocznemi 200 gr od 1-łamowego milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30 w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża; do wydania głównego (wieczornego) „drobne" do godz. 11 większe dłużej według możności. Drobne ogłoszenia (najwyżej 100 słów, w tem 5 nagłówkowych): słowo nagłówkowe (tłuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materjał poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476 3307, 3524, 3525, 4072, w niedzielę, święta i nocą tylko 1476, 3524 i 4072 filja Stary Rynek 25 55. — P K O. Poznań, nr 200 149